LATVIJA
Latvian Newspaper

Published under EUCOM Civil Affairs Division Authorisation Number UNDP 196. Publisher and Editor: Valdemārs Lambergs, Schwäbisch Gmünd, DP Camp Artillerie-Kaserne. Printer: Remsdruckerei Sigg, Härtel & Co, Schwäbisch Gmünd, Paradiesstr. 12. Published twice weekly. Circulation 11.000.

LATVIJA

LATVIAN NEWSPAPER

Nr. 43 (857)
Sestdien, 1950. g. 10. jūnijā

Iznāk trešdienās un sestdienās. Izdevēja: Latviešu Centrālā Komiteja. Galvenais redaktors: V. Lambergs; galvenā redaktora vietnieks M. Cullītis. Redaktori: A. Bolšteins, J. Jēkabsons, B. Kīselis, E. Raisters, L. Švarcs. Austrālijas redakcijas vad. A. Šmits (Lawley House, Canberra, A. C. T., Australia). Redakcijas adrese: (14a) Schwäbisch Gmünd, DP Camp Artillerie-Kaserne.

Eiropu tagad var aizstāvēt pret Padomju savienības uzbrukumu, saka ģenerālis Bredlijs

KRIEVU TANKU MASĀM IZREDŽU MAZ — JAUNI IEROČI SAVIENOTAJĀS VALSTĪS — TOS SAŅEMS ARĪ ATLANTIKA PAKTA SIGNATĀRVALSTIS

Vašingtona (E). — Otrdien ASV senāta ārlietu komisijā ar svarīgu ziņojumu uzstājās amerikāņu ģenerālštāba priekšnieks ģen. Omars Bredlijs. Viņš nepārprotami deklarēja, ka Savienoto valstu rīcībā ir tik ledarbīgi atvaires ieroči, kas var pilnīgi paralizēt tanku masu uzbrukumus. Ģenerālis tālāk norādīja, ka Rietumeiropas kontinentu var droši nosargāt pret eventuālu padomju uzbrukumu, ja vien eiropiešiem būs pietiekami laika sagaidīt amerikāņu palīdzību. Jaunie atvaires ieroči neprasa lielus karaspēka kontingentus, bet uzbrucēju var apstādināt jebkurā vietā. Bredlijs tomēr piebilda, ka Eiropai arī uz priekšu ārkārtējas par savu armiju izveidošanu un jāpamāca tās rīkoties ar jaunajiem ieročiem. Ziņojuma beigās ASV ģenerālštāba priekšnieks norādīja, ka, no militārā viedokļa raugoties, būtu ļoti svarīga arī Rietumvācijas apbruņošana.

Ģenerāļa Bredlija ziņojums senāta ārlietu komisijā radījis plašu ievērību ne vien Savienoto valstu militārajās aprindās, bet jo vairāk Eiropā. Vēl pirms dažiem mēnešiem Vecajā kontinentā un tāpat arī ASV valdīja zināms pesimisms, ka Eiropu nevarēs aizstāvēt, ja tai uzbruks Padomju savienība, Galvenais iegansts šim pesimismam bija tas, ka Atlantika pakta signatārvalstīm ir pārāk mazas armijas, lai stātos pretī krieviem. Ģenerāļa Bredlija ziņojums tagad stāvokli krasi mainījis. Jau iepriekšējā Latvijas numurā mēs norādījām, ka amerikāņu rīcībā ir jauni atvaires ieroči un atomu granātas. BBC tagad ziņo, ka Savienotajās valstīs konstatēts arī jauns prettanku ierocis. Tā sniedzamība ir 3 km un apkalpei vajadzīgi tikai 2 vīri. Šo tanku atvaires ieroči un raķešu šāviņus saņems arī Atlantika pakta signatārvalstis.

Ģenerāļa Bredlija ziņojumu intervijā žurnālistiem apstiprinājis ASV armijas štāba priekšnieks ģen. Kollinss, ziņodams par virkni vēl citu jaunkonstrukciju, ārkārtīgi ledarbīgu ieroču. Ģenerālis norādījis, ka ASV jau tuvākajā laikā nodos Atlantika pakta valstīm jauna tipa lielgabalus, kas varot iznīcināt arī vissmagākos tankus un notriekt jebkura tipa lidmašīnas. Amerikāņu armija apgādāta arī ar jauniem pārnesamiem liesmu metējiem, kas ir par vairākiem kilogramiem vieglāki nekā pēdējā pasaules karā lietotie, Armijas vadība tuvākajā laikā izdošot 2,5 milj. dolaru, lai izveidotu radara ierices, ar kurām varēšot precīzi noteikt ienaidnieka artilerijas bateriju atrašanās vietu.

Intervijas nobeigumā ģen. Kollinss piesardzīgos vārdos atzīmējis, ka Padomju savienības bruņošanās rūpniecība nevarot sniegt neko līdzvērtīgu jaunajiem amerikāņu ieročiem. „Mēs zinām," teica ASV armijas štāba šefs, „ka mūsu eventuālajam ienaidniekam ir gluži fantastisks skaits tanku, un mēs izdarītu lielāko muļķību, ka mēģinātu šai ziņā ar Padomju savienību sacensties. Dabīgi, ka mēs esam veltījuši galvenās pūles, lai modernizētu un līdz iespējamai pilnībai izveidotu savus prettanku ieročus, un šai virzienā esam sasnieguši lielus panākumus."

(Turpinājums 8. lpp.)

Japānas komūnistu partijas centrālkomiteja ārpus likuma

Tokio (D). — ASV okupācijas karaspēka virspavēlnieks Japānā ģenerālis Mekārturs ar īpašu rakstu ministru prezidentam Jošidam devis rīkojumu izsludināt ārpus likuma visu japāņu komūnistu partijas centrālo komiteju, kurā ir 24 locekļi. Mekārturs norāda, ka Japānas komūnistu vadoņi kurinājuši šķiru naidu un ar savu rīcību ignorējuši pastāvošos likumus. Bez tam viņi atklātījuši plašu pagrīdes darbību, kuras mērķis radīt sociālus nemierus, lai gāztu pastāvošo valdību. Ģenerāļa Mekārtūra rīkojums nozīmē, ka turpmāk japāņu komūnistu partijas centrālkomitejas locekļi nedrīkstēs ieņemt nekādus sabiedriskus amatus un piedalīties politiskajā dzīvē. Sešiem centrālkomitejas locekļiem būs jāatsakās arī no saviem deputātu mandātiem. Viņu vidū atrodas Japānas komūnistu partijas vadoņi Nosaka un Tokuda.

Ģenerāļa Mekārtura jaunais, drastiskais rīkojums radījis lielu ievērību Tokio. Kāds japāņu valdības pārstāvis oficiāli paskaidroja, ka eventuālo nemieru gadījumā ar komūnistiem viegli tiks galā policija. Jau tagad dots rīkojums policijas ierēdņiem pastāvīgi uzraudzīt visus centrālkomitejas locekļus. Pēc tam, kad Mekārtura vēstule tika publicēta presē, komūnisti steigā sadedzināja aiz partijas nama sētā aktis un slepenu dokumentu kaudzes, iepriekš tās aplejot ar benzīnu.

Par komūnistu atstādināšanu no valsts un saimnieciskās dzīves un no arodbiedrībām lems arī Dienvidāfrikas parlaments. Šos grozījumus valdība ierosinājusi līdzšinējā likuma vietā, kas paredzēja slēgt komūnistu partiju.

Cufenhauzenā atrasts tikai viens līķis

Cufenhauzena (J). — Grenadieru kazarmu territorijā Štutgartes priekš pilsētā Cufenhauzenā pirmdien sākās oficiālie izrakumu darbi, lai pārbaudītu ziņojumus par masu kapiem šai nometnē. Izrakumos piedalījās arī pilsētas valdes pārstāvji, ārsts, fotografs, žurnālisti un 2 kriminālpolicijas ierēdņi, kā arī ugunsdzēsēji un kapsētu pārvaldes ierēdņi. Atraka vairākas vietas, kur pēc nostāstiem varētu atrasties 1945. g. nogalināto DP mirstīgās atliekas. Ugunsdzēsēji izsūknēja arī 2 ūdens baseinus. Nometnes vadības norādītajā vietā, kas iežogota un apzīmēta ar krustu, izrakumi beidzās bez jebkādiem rezultātiem. Neko neatrada arī pie mūra sētas, kurā vēl redzamas skaidras ložu pēdas. Tāpat līķus neatrada nevienā no baseiniem. Turpretim kādā citā vietā meklētāji izraka kāda krieva līķi, ko nogādāja uz Cufenhauzenas kapiem.

Starplaikā nometnes vadībā pieteikušās 2 personas, kas apliecina, ka pašas reģējušas padomju repatriācijas komisijas 1945. g. izdarīto masveidīgo DP apšaušanu. Nometnes vadītājs paskaidrojis presei, ka pēc UNRRAs rīkojuma 1946. g. nometnē izrakti 40 cilvēku skeleti. Ukraiņu laikraksts Ulmā publicē kāda aculiecinieka ziņojumu, kurā norādīts, ka 1945. g. arī Gegingenas nometnē pie Augsburgas padomju repatriācijas komisijas locekļi apšāvuši zināmu skaitu krievu.

Cerība tiem, kam vēl nav galvojumu

ASV baznīcu pārstāvji personīgi intervēs grūti izvietojamos DP Vācijā un Austrijā

Sadarbībā ar IRO vairākas ASV baznīcu un citas brīvprātīgas organizācijas šovasar nolēmušas personīgi intervēt „grūti izvietojamos" DP Vācijas un Austrijas nometnēs, lai vismaz daļai no 10.000, kam vēl nav galvojumu, rastu iespējas izceļot uz ASV.

Amerikas National Lutheran Council kopā ar Lutheran Worl Federation, kas pēdējā laikā atbalsta visvairāk latviešu iecelošanu ASV (ap 80 proc. no tiem, kas iecelo luterāņu atbalstīti ir latvieši) izraudzījuši 10 darbinieku, to vidū 4 mācītājus, šim darbam. Jūnija vidū tie dosies uz Vāciju.

Pēc LWF aprēķiniem Vācijas nometnēs vēl atrodas ap 10.000 luterāņu DP, kam pagaidām nav galvojumu. Ap 16.000 līdz šim jau ASV iecelojuši, bet vairāk nekā 19.000 jau nosūtīti galvojumi. Domā, ka ar šiem 19.000 galvojumiem varēs pārvest uz ASV ap 32.000 personu, jo daudzos gadījumos uz viena galvojuma brauc veselas ģimenes. Aprēķins izdarīts ievērojot, ka ap 20 proc. no luterāņu galvojumiem iet zudumā tāpēc, ka kandidātus neatzīst par tiesīgiem iecelot ASV.

Intervēšanas akcija skars tos, kam pagaidām nav nekādu galvojumu. Domā, ka vismaz puse no minētiem 10.000 varētu ASV vēl iecelot.

2—3 mēnešos šovasar cer nointervēt katru no šiem 10.000 atsevišķi, no vienas puses iegūstot ziņas, kas varētu atvieglināt personīgu galvojumu sagādāšanu, no otras puses dodot padomus, kā mācīties angļu valodu, kādus ārodus, kā vispār gatavoties uz iekļaušanos ASV saimniecisko dzīvē. Līdzīgas akcijas sāks arī citas protestantu, katoļu un žīdu labdarīgās organizācijas, kam visām rūp iespējami daudzu DP izvietošana līdz IRO darbības beigu posmām.

AUSTRUMJOSLAS VALDĪBA IZTIRGO VĀCIJU

Berlīne (jj). — Austrumvācijas ministru prezidenta vietnieks Valters Ulbrichts pēc 2 dienu apspriedēm Varšavā trešdien parakstīja nolīgumu ar Polijas valdību, kurā deklarēts, ka vācu „tautas republika" atzīst Oderas-Neises līniju par galīgo Vācijas austrumu robežu, tādā kārtā atstājot ievērojamu Vācijas teritorijas daļu Polijas pārvaldē. Pēc atgriešanās Berlīnē Ulbrichts izteicās presei, ka nolīgums kalpošot „Eiropas miera nostiprināšanai".

Tiklab Bonnas federātīvās valdības, kā arī rietumu lielvalstu oficiālās aprindas šo Ulbrichta nolīgumu asi kritizē un, domājams, to faktiski ignorēs. Rietumvācijas valdības loceklis Rūdolfs Kaizers tūlīņ pēc nolīguma publicēšanas deklarēja, ka Austrumvācijas valdība nekādā ziņā nav pilnvarota šādu nolīgumu vispār parakstīt. Līdzīgu viedokli pauž Berlīnes rietumu sektoru prese, atklāti nosaucot Ulbrichta soli par nodevību pret vācu tautas dzīvības interesēm. Angļu ārlietu ministrijas pārstāvis Londonā oficiāli paziņojis, ka Lielbritānija šo nolīgumu neatzīs. Arī amerikāņu augstais komisārs Meklojs deklarējis ASV viedokli, ka austrumu joslas valdībai nav nekādu tiesību atdot Vācijas austrumu apgabalus Polijai, iekām robežu jautājums nav galīgi fiksēts miera līgumā.

SOMIJA NOBAŽĪJUSIES PAR KEKONENA VIZĪTI MASKAVĀ

Helsinki (E). — Somijas ministru prezidents Kekonens trešdien devās uz Maskavu, lai turpinātu sarunas par jauna tirdzniecības līguma parakstīšanu uz 5 gadiem. Sarunas par tirdzniecības turpināšanu Somijas un Padomju savienības starpā pēc tam, kad būs beigušies reparāciju maksājumi, notikušas jau ilgāku laiku. Nepaskaidrodama iemesla, Maskava tās vairākkārt pārtrauca. Kekonena vizīti Maskavā somu politiskās aprindas uzlūko ar lielām bažām. Times speciālkorespondents ziņo no Helsinkiem, ka somi baidās, vai Padomju savienība šo gadījumu neizmantos, lai izspiestu no Somijas kādas politiskas priekšrocības. Kā zināms, viens mēģinājums jau notika tad, kad somi parakstīja ar krieviem draudzības un savstarpējas palīdzības līgumu. Toreiz Kremlis par varu gribēja uzspiest līgumā pantu, ka sarkanarmija, politiskam saspīlējumam rodoties, „var bez aicinājuma steigties somiem palīgā". Helsinkiem laimējās šo padomju prasību noraidīt, precizējot bīstamo pantu tā, ka sarkanarmieši dosies palīgā vienīgi tad, ja viņus aicinās.

Aicinājums nometņu komitejām

Mūsu baltām Jāpaceļas kopējā protesta mudmē sakarā ar Latvijas okupācijas 10. gada dienu. Vēstuļu rakstīšanas akcijā jāpiedalās ikvienam. Nometņu komitejas lūgtas no saviem līdzekļiem apmaksāt to tautiešu vēstules, kas materiālu dēļ pašu to nespētu. Šādi radušies izdevumus segs LNPS atkarībā no ienākumiem, bet dos speciāli kiosti propagandas marka, nesaukta par 1 lata pastmarku. Norīkiai piesūtīmi LCK informācijas nozarei.

LCK informācijas nozare

Lielās baznīcas organizācijas iestājas par karaviru ielaišanu ASV

DAŽĀDA PRAKSE DP IEKĻAUŠANĀ VĀCU SAIMNIECĪBĀ

Latviešu karaviru un Vācijā palikošo sprūpes jautājumi ir paši grūtākie uzdevumi, kuru labvēligam izkārtojumam LCK netaupa ne pūles, ne līdzekļus. Atkārtoti iesniegti lūgumi un sniegti arvien jauni pierādījumi un informācija par šiem latviešu trimdiniekiem tik sāpīgajiem jautājumiem. Ja arī šīs problēmas izdosies sekmīgi atrisināt, tad LCK ar mierīgu sirdi varēs teikt, ka tā savu misiju „Mazajā Latvijā" pilnām izpildījusi. Kaut arī tā savā sastāvā, iecelošanas rezultātā, samazinājusies uz 7 locekļiem, LCK darbs rit tālāk spraigā tempā, ko rādīja Augustdorfas latviešu nometnē notikušā LCK pleņārsēde priekšsēža H. Klarka vadībā.

H. Klarks savā ziņojumā norādīja, ka latviešu karaviros valda sarūgtinājums izcelošanas un IRO sprūpes jautājumos. Vēl arvien notiek karaviru diskriminācija un viniem jācieš nepelniti smagi tikai tādēļ, ka viņi cinījušies par Latviju neatkarību pret boļševikiem. Tādēļ arī LCK nepārtraukti strādā pie šo jautājumu labvēligas izkārtošanas kopā ar mūsu sūtņiem, sevišķi sūtni J. Feldmani Vašingtonā, kas arī no savas puses dara visu iespējamo. LCK un mūsu sūtņiem blakus nostājušās un aktīvi atbalsta latviešu karaviru tiesiskā un izcelošanas jautājuma taisnīgu izkārtošanu lielās baznīcu organizācijas LWF, NCWC un CWS, kurām, saskaņā ar LCP Eslingenas sesijas lēmumu, LCK priekšsēdis izteicis rakstveida pateicību par palīdzību un atbalstu. LWF direktors mācītājs Lindbergs atbildē uz LCK pateicības rakstu no jauna apliecinājis, ka LWF turpmāk veltīs vēl lielāku vērību latviešu trimdinieku likteņa atvieglošanai. Ar sevišķu apkārtrakstu LCK informēs visas latviešu nometņu komitejas par visiem apstākļiem un karaviru jautājumā darīto.

Vācijā palikošo pavalstniecības, pārstāvības, izglītības un darba aprūpes jautājumos ne tikai notikušas personīgas sarunas ar augstajiem komisāriem un Bonnas valdību, bet izdarīti jauni iesniegumi ar konkrētiem priekšlikumiem. Kamēr Bonnas valdība vēl nav izdevusi vispārēju DP likumu, atsevišķās vācu zemju valdības sākušas pašas dažādi izkārtot DP iekļaušanu vācu saimniecībā. Lejassaksijas valdības iestādes vācu saimniecībā iekļautajiem izdod t. s. Fremdenpass, kuŗās arī latviskie vārdi un uzvārdi tiek ierakstīti vācu rakstībā un allē par pavalstniecību ieraksta vai nu „bezpavalstnieks" vai „nenoskaidrota pavalstniecība", ziņoja A. Trapāns.

LCK darīs visu iespējamo latviešu tiesību nodrošinājumam, kas izriet no Latvijas brīvvalsts tiesiskās atzi-

(Turpinājums 4. lpp.)

KRIZES PAZĪMES RIETUMVĀCIJAS AVĪŽNIECĪBĀ

Štutgarte (D). — Pēdējā laikā vairāki vācu laikraksti norādījuši, ka Rietumvācijas avīžniecībā vērojamas krizes pazīmes, kas skaŗ tiklab apgādus, kā lasītājus. Galvenais iemesls tam ir papīra trūkums un papīra cenu celšanās. Šī iegansta dēļ daži laikraksti jau sašaurinājuši apmērus un apsver abonementa maksas paaugstināšanu. Riskanto soli spērušas divi Ķelnes avīzes — viena mēneša abonementu paaugstinājusi par 30, otra par 50 feniņiem. Kopš Vāciju divi daļās sadala dzelzs priekškars, papīra problēma avīžniecībai un grāmatniecībai var kļūt tiešām aktuāla, jo visas lielākās papīra fabrikas atrodas padomju okupācijas joslā.

IZCEĻOTĀJI!

Laikraksts Latvija izceļošanas centros dabūjams un pasūtināms arī uz ārzemēm pie šādiem mūsu pārstāvjiem:

MINCHENĒ: J. Reinsons, Funkkaserne, Block 20a, Zim. 208.
AUGSBURGĀ: Kiosk der Internat. Press, Infanterie-Kaserne; S. Šakins, Hennchstr. 8, DP Camp Hochfeld.
ŠVEINFURTĒ: V. Reinfelds, IRO Resettlement Center, Registration Office.
BUCBACHĀ: K. Reinerts, YMCA/YWCA, IRO Area 1, Resettl. Center.
LUDVIGSBURGĀ: Elizabete Kraule, Resettl. Center, YMCA Office, Flakkaserne.
GRONĀ: Walther Derdau, Auswandererlager.

LCK UN LNP INFORMĀCIJAS NOZARES UN ĀRĒJĀS INFORMĀCIJAS FONDA

jaunā adrese: (14a) Schwäbisch Gmünd, DP Camp Artillerie-Kaserne.

LATVIJAS APGĀDA UN REDAKCIJAS JAUNĀ ADRESE:

(14a) Schwäbisch Gmünd, DP Camp Artillerie-Kaserne, uz kurieni lūdzam adresēt visu korespondenci un naudas pārvedumus.

LATVIJA

Nr. 43 (387) 1950. g. 10. jūnijā

Neizlūstotos manuskriptus uzglabā un sūta atpakaļ vienīgi, ja tiem pievienota apmaksāta un autoram adresēta aploksne. Redakcija patur tiesības manuskriptus vajadzības gadījumā īsināt. Ar autora parakstu vai iniciāļiem parakstītos rakstos izteiktās domas nav katrā ziņā arī redakcijas domas.

Par nākotni

Aizveras nacionālo trimdas skolu durvis Vācijā. Jaunieši izklīst visos kontinentos. Daudzi ieslīdzas grūtā fiziskā darbā, bet ir arī daudz tādu, kas strādājot turpinās pasākto izglītību, kaut vai vakara kursos.

Jau šodien mums ir daudzas liecības par latviešu jauniešu izcilām sekmēm ASV, Anglijas, Kanadas, Austrālijas uc. valstu mācības iestādēs. Par to mēs varam būt priecīgi un lepni.

Taču nav jāaizmirst viens svarīgs faktors: kas notiek ar šo jauniešu psiholoģiju? Vai tie neattālinās no latvietības un nedraud atlūst mūsu tautas zaļajam kokam? Rakstot par emigrācijas garīgām problēmām, rakstnieks Jēkabs Zanders konstatē, ka par to jaunatnes daļu, kas atstāja dzimteni garīgi nobriedusi, sevišķa bēda nebūtu turama, bet jau gluži citāds stāvoklis būs ar to paaudzi, kas apmeklējusi svešu zemju skolas, augusi un veidojusies līdzi svešu zemju jaunatnei. Tās dabīgā apkārtne būs svešajā zemē. Gara pasaule, kas veido mūsu dabīgo vidi nākošai paaudzei nebūs vairs reālitāte. Svešumā veidojusies šī paaudze mūsu garīgo pasauli uztvers intuitīvi, kā uzņem skaisto, noslēpumaini pievilcīgo, nereālo. Bet vai šis skaistums nebūs mēnesnīcas skaistums pret dienas gaismas spēku?

Cīņai par mūsu jaunatni lai veltīta mūsu modrība. Nav jāliedz iespējas iegūt zināšanas svešās skolās svešā valodā, bet nav arī jābeidz jautāt, vai meitene, kas Toronto vidusskolā ieguvusi pirmo vietu angļu literatūras vēstures zināšanā, tik pat labi pazīst arī latviešu literatūru? Tā laikam gan būs ļoti retos gadījumos. Bet tā tas nedrīkstētu būt!

Kur rast izeju?

Pirmā un galvenā kārtā ģimenē, tad svētdienas skolā un baznīcā.

Vēl šajā krastā cela somā liekams iespējami daudz lasāmvielas, kas bērnam un jauniešim stāstītu par Latviju, tās vēsturi, kultūru, gara un cīņu varoņiem. Bet pašā dzīvē jācenšas, lai latviskais izpaustos visur un vienmēr. „Es esmu latvietis un tādēļ esmu lepns uz to," šim sauklim jākļūst par reālitāti. Tāda nostāja ieaudzināma no pašas mazotnes. Grēkotu tēvs un māte, kas to nedarītu.

Svētdienas skolā, kurai jākļūst par tautskolu miniatūrā, ģimenē likties savas tēvzemes pazīšanas un latviskās dzīvošanas pamati nostiprināmi jauniem spēcīgiem stūrakmeņiem. Sevišķi gribētos aicināt nealzmirst latvisko dziesmu. Neapstrīdams ir atzinums, ka latviskuma būtība vispilnīgāk izpaužas latviešu dziesmā. Tamdēļ nekad lai nealzmirstam, ka apklustot latviskai dziesmai, apklusīs Latvijas dvēsele.

Ievērojams audzinātājs faktors tautas dzīvē ir arī baznīca. Daudzos gadījumos tā būs vienīgā vieta, kur blakus lielajam arī mazā trimdiniēka sirdis smelsies spēku un izturību palikt savas tautas piederīgam. Nē gauduliga lūgšana un pazemošanās, bet uguns vārdi jāmet no kanceles, vārdi, kas aizdedzina un norūda. Vēl vairāk, tiem jārada spēks un ticība uzvarai, kas no vistālākām dienvidus svelmēm un ziemeļu tundrām latvieti pārvedīs tur, kur tā šūpulis kārts — savā tēvu zemē.

Tur mūs gaidīs milzīgs darbs. Tā veicēja būs mūsu jaunā audze. Cik tīru un nacionāli spēcīgu mēs būsim to uzaudzinājuši, tik diža un varena celsies jaunā Latvija, kuras atdzimšanas brīdis vēl tāls, taču jau šķiet jaušams. Bet lielākais traģisms šajā prieka brīdī būtu, ja mums būtu jāatzīst, ka Latvija ir, bet nav vairs Istu latviešu. Tāpēc modrai jābūt sardzei par mūsu jaunatnes dvēselēm.

So modrību uzliek mums mūsu māte — mūžīgā Latvija.

J. Sudrabiņš

Latviešu Federālistu Kustības

informācijas daļa līdzšinējā IB vietā izdevusi mēnešrakstu Sauciens Tālēs, ko rediģē E. Kiršteins. Tas ietver sevī informāciju par LFK un citu līdzīgu organizāciju darbu; ideoloģiskus rakstus un literāro daļu. LFK bez Vācijas pārstāvības tādas vēl atrodas Anglijā, Beļģijā, Zviedrijā, Kanadā, Amerikā un Austrālijā.

Mantu krātuve pirmiem eksistences pamatiem

VĀCIJĀ PALICĒJU APRŪPEI ZIEDO ARĪ TAUTIEŠI AIZ JŪRĀM

Pirms kāda laika jau stāstījām par LNP bibliotēku fonda lielajiem grāmatu krājumiem Augustdorfā. Tepat atrodas arī LCK centrālā mantu noliktava, kas aizņem četras plašas telpas, piekrautas līdz griestiem. Saiņos un dēļu kastēs te glabājas mašīnas drēbniekiem, kurpniekiem un galdniekiem, aužamie stāvi, darba rīki un darbnīcu iekārtas, darba galdi, liels skaits mēbeļu, tāpat redzamas rakstāmmašīnas, klavieres, radio aparāti un veselas bērnu dārzu un skatuvju iekārtas. Viss tas kādreiz iegūts par pašu bēgļu naudu nometņu komitejām vai citām mūsu organizācijām, kas vēlāk savu eksistenci izbeigušas, DP nometņu apvienošanas un likvidēšanas plānus reālizējot. Krietnu mantu daļu LCK nodevušas arī atsevišķas personas, izceļojot uz citām zemēm.

Mantas arvien vēl turpina ienākt, tā ka LCK smagā mašīna pašreiz atrodas nepārtrauktā kustībā, lai atgādātu uz centrālo noliktavu pieteiktās vērtības vai sadalītu LCK piešķīrumus. Tautiešu vairākums apzinās, ka viņiem par liekām kļuvušās mantas neatmaksājas pārdot vecu lietu tirgū, preti saņemot dažas markas, bet ka tās var būt liels atspaids palicējiem, kam Vācijā nāksies nodrošināt savu eksistenci. Kaut arī vēl ir daļa neapzinīgo, kas aizbraucot liekās vērtības izpārdod vāciešiem par smiekla cenu, nometņu organizācijas un tautiešu vairākums tās veltī tautas kopībai. Krietns ir to tautiešu skaits, kas no pašas Augustdorfas vai tuvākās apkārtnes nometņu mantas, kuras tie atraduši par liekām izceļojot, nodod glabāšanā LCK ar noteikumu, ka tās pāriet trimdas kopības īpašumā, viņiem Eiropas krastus atstājot. Šādu uzglabāšanas praksi ieteicams reālizēt katrā nometnē turienes komitejām, vēlāk paziņojot LCK par vajadzību tās nogādāt centrālā noliktavā.

LCK mantu fondu atceras arī tautieši, kas jau novietojušies uz dzīvi citās zemēs. Tā tautietis P. Kozuliņš no ASV piesūtījis trīs saiņus ar drēbēm, Dr. J. Primanis — 2 saiņus un Rietumpensilvānijas ev. lut. latviešu draudze Pitsburgā — 6 saiņus ar pārtiku tbc slimajiem. Draudzes pavadrakstā uzsvērts, ka Vācijā palicēji bieži iedomājas, ka tautieši citās zemēs viņus ātri aizmirsīs, bet patiesībā tā nav. Viņus atcerējušies pat tādi paši grūtdieņi, kā bij. gaisa izpalīgi, kas patlaban atrodas kādā itaļu koncentrācijas nometnē. Viņi trūcīgo atbalstam Vācijā no sava mazuma piesūtījuši 13 starptautiskā pasta kuponus.

LCK cer, ka šiem cēlajiem piemēriem sekos arī citi tautieši. Tāpat LCK saimniecības nozare aicina nometņu komitejas viņu dažādās bankās izstāvošos atlikumus no valūtas reformas laika, kas paredzēti izmaksai 1954. g., t. s. Festkonto pārvest uz Nord-Rhein Westfälische Bank Detmold, Konts 555, paziņojot par pārskaitījumu LCK, lai šos līdzekļus, nometnēm likvidējoties, nodotu trimdas kopībai Vācijā palicēju aprūpei.

Mantas saņemot centrālajā noliktavā, tās ieraksta inventāra grāmatā un novērtē un tad pēc LCK lēmuma piešķir pieprasītājiem, raugoties pēc nepieciešamības pakāpes. Tā šinīs dienās mēbeles, trauki un darba rīki nosūtīti Baltijas kristīgo studentu nama iekārtošanai Hangelarā pie Bonnas. Tāpat mēbeles un darba rīkus izsniedz trūcīgām izskrīnēto ģimenēm vācu bēgļu nometnēs un arī privāti dzīvojošajiem.

Arģentīna viņus labprāt uzņem

Par bij. karavīru emigrācijas iespējām uz Arģentīnu saņemta šāda informācija: Bij. karavīram ir tādas pašas iecelošanas iespējas Arģentīnā, kā visiem pārējiem bēgļiem. Apstāklis, ka eventuālais reflektants bijis armijā un piedalījies karā, nedz oficiāli, nedz citādi nerada nekādas grūtības emigrācijai. Dienesta pakāpēm nav nekādas nozīmes, jo iecelotājam Arģentīnā militāra karjēra nebūs iespējama.

Pēc jaunajiem noteikumiem Arģentīnā var iecelot: ģimenes ar ģimenes galvu līdz 45 g. v.; ģimenes locekļiem vecums nav ierobežots. Jābūt veselam, bez fiziskiem un garīgiem defektiem, ar noteiktu arodu. Nevar iecelot: atraitnes, šķirtienes, atsevišķas sievietes vai sievas ar maziem bērniem bez ģimenes galvas. Ģimenes lielums nav ierobežots. Skatās vienīgi uz ģimenes galvas arodu pragmatiski uz to tirdzīgā vaibsti un garantē ģimenes eksistenci. Ņem vērā arī ģimenes kopējās darba spējas.

Lūgums iecelošanas atļaujas piešķiršanai iesniedzams Arģentīnā dzīvojošiem tiešajiem asinsradiniekiem, bet ja tādu nav, kas varētu lietu ierosināt tieši Migrācijas direkcijā, tad vispārējos noteikumos paredzētie dokumenti un ziņas sniedzamas dzīves vietas tuvākajā Arģentīnas konsulātā (Frankfurt a/M., Hausallee 23), kas lūguma formulāru ar savu izziņu un atsaukšmi virza tālāk izlemšanai. Izskrīnētiem ir visas tās pašas iespējas, kas pārējiem, jo apstākļi, kuru dēļ IRO bēgļus izskrīnējusi, Arģentīnu neinteresē. Pārcelšanās izdevumu lielums (ieskaitot sauszemes un jūras transportu), ja tie būtu jāsedz pašam braucējam, aptuveni 2500—3000 Arģentīnas peso vai 250—300 dolaru vai 1200—1500 DM no personas.

Labas darba iespējas visāda veida amatniekiem un fiziska darba strādniekiem, arī tiem, kam iespējams kāds privāts pasākums. Apmierinošas tās tehniskiem darbiniekiem, bet vājas kantoristiem, pat ja prot valodu. Nekādu izredžu nav ārstiem, advokātiem, tautsaimniekiem uc. brīvām profesijām. Darba izvēle pilnīgi brīva. Paredzami zināmi ierobežojumi pirmās dzīves vietas izvēlē: izslēgta galvaspilsēta un 300 km apkārtne.

Griežoties pie Arģentīnas konsula tiem, kam nav radu un paziņu Arģentīnā, kas par viņiem varētu galvot, ka nav kreisi noskaņotas personas, jāatsaucas uz Latviešu Savienību Arģentīnā (Asociacion Letona en Argentina, Boedo 737, Buenos Aires), ka tā garantē par viņiem. Ja, iecelošanas jautājumus kārtojot, rastos kādas neskaidrības, jāsazinās ar Latv. Sav. Arģentīnā. Vēlams pievienot atbildei starptautisko pasta atbildes kuponu. (in)

600 DM CĪNAI PAR BRĪVĪBU

Pateicību un atzinību tautiešiem, kas ar saviem ziedojumiem veicina informācijas materiālu izdošanu, izsaka LCK Ārējās Informācijas fonda vadītājs V. Lambergs. Maija mēnesī fondā iemaksātas šādas summas:

DV amerikāņu joslā DM 27.50; P. Pupurs Bad Aiblingā — 10; YMCAs Valkas nodaja — 10, N. Dzelzgalvis Sengvardenē — 1; J. Tame Grossauheimā — 10; bij. Kleinkēcas nom. likv. kom. — 20; 282. Latv. sardžu vienība Fallingbostelā — 15; Spakenbergas nom. — 20, Sengvardenas YMCA/YWCA nod. — 43.96; K. Rose Augsburgā — 20; M. Kerans Misbachā — 1; Demenhorstas latv. grupa — emigranti uz Austrāliju — 98; A. Veinbergs Aurichā — 10; A. Ziemiņš Oldenburgā — 20; Herb. Vilka ģimene Wolfadrā — 10; CMWS Brigenes latv. rotas koop. — 100; bij. Hersbrukas latv. nom. — 84.60; H. Liepiņš Gēsthachtā — 10; K. Būmanis Minsterē — 5; M. Lēfers Brēmenē — 5; J. Veidemanis Eslingenē — 6; J. Zvirgzdiņš Āroisenē — 5; K. Zvirgzdiņš Āroisenē — 5; A. Krūkiņš Brēmenē — 20; Bad-Minderas latv. slimnieki — 8.50; Latv. veco strēln. Volterdingenas kopa — 10; Wolfadras apv. latv. kom. — 20. Kopā maijā iemaksāts — DM 695.34.

DV Neaizskaramais fonds tuvojas 17.000 DM

DV Neaizskaramajā fondā aprīļa mēnesī ienākuši šādi ziedojumi: Valkas YMCAs nod. DM 10, DV Vurcaznas nod. 25,72, Bad Kisingenas latv. kopa 82, Ballmo, YWCAs nod. 10, DV Kaiserāes nod. 287.50, vai kopā iedots aprīlī DM 540.76. Pavisam uz 1. g. 1. jūniju fondā skaitās DM 16.619,32. DV amerikāņu joslas valde izsaka sirsnīgāko pateicību visiem atsaucīgajiem ziedotājiem.

Jāpārjauno iecelošanas lūgumi Kanadā

Latviešu nacionālā apvienība Kanadā rūpējas, lai saglābtu tautiešiem iecelošanas iespējas. Ir izdevies novietot lauku darbos arī strādnes ar bērniem; vairākos gadījumos tomēr radušās grūtības ar darba sagādi, kāpēc iecelošanas aicēja kavējas. Lai Kanadas darba ministrijai būtu pilnīgi skaidrs pārskats par kandidātiem, kas vēlētos iecelot Kanadā, KLNA lūdz tautiešus, kas jau iesūtījuši lūgumus, tos pārjaunot, pievienojot sellījumu nekavējoties paziņot, ja lūdzēja kaut kādu iemeslu dēļ no iecelošanas atsakās; bez šādas saistības lūgumus neievēro. Tas pats jāievēro jaunu lūgumu iesniedzējiem. Lūgumi adresējami: Latvian Relief Association, P. O. Box 383, Ottawa, Ont., Canada. (in)

JĀIZMANTO IESPĒJAS, KO SNIEDZ DARBA ROTAS UN INVALIDU PĀRSKOLOŠANĀS CENTRI

DV amerikāņu joslas valde norāda bij. karavīriem, kam atņemts DP statuss un kam tādēļ paredzama palikšana Vācijā, izmantot labvēlīgās iespējas un iestāties darba rotās. Tās, paredzams, pastāvēs ilgāku laiku, un pēc jaunā ASV DP iecelošanas likuma darba rotu locekļiem būs arī priekšrocības emigrācijas ziņā. Palcis ir tāds stāvoklis, ka darba roku trūkuma dēļ dažas latviešu rotas projektē likvidēt. Lūgumu anketas un tuvāki norādījumi par iestāšanos saņemami nometņu komitejās.

Invalīdi, kuri sakarā ar pašreiz notiekošo nometņu iedzīvotāju pārvietošanu, nonāks vācu saimniecībā iekļaujamās nometnēs un turpmāk nesaņems vairs IRO aprūpi, šo aprūpes laiku var pagarināt, iestājoties Neiburgas invalīdu namā un pārskološanās centrā. Cik zināms, abas iestādes pastāvēs vismaz līdz gada beigām. Jāpiesakās ar nometņu labklājības resp. darba daļu starpniecību, bet tuvāku informāciju var iegūt no E. Ancāna, (13b) Neuburg/D., IRO Rehabilitation Center. Angļu joslā līdzīgas iespējas invalīdiem sniedz Evensburgas pārskološanās centrs.

DV valde līdz nodaļas, kopas un pārstāvjus apzinās savā apkārtnē esošās bij. karavīru kapu vietas un lūdz viņai valdei ziņas, ainot mirušā personālijas ar sīku aprakstu par kapa stāvokli un atrašanās vietu (vai ir pieminas plāksne, kapsētas vieta un kapa Nr.).

Amerikāņu joslas valde no 20. marta līdz 12. maijam no ārzemēm saņēmusi un sadalījusi 76 ziedojumu saiņus, pie kam DV Meinburnas nodaļa viena pati devusi 61 saini. DV pilnvarotā ASV A. Līdaka par labu cietušajiem Vācijā uzsāktās līdzekļu vākšanas akcijas pirmo 2 nedēļu rezultātā pārsniedz 100 dolaru.

Arī emigrācijas zemēs dibināsim latviskus mazpulkus

Latviešu jaunatnei, kas, dzīvojot svešumā, gribētu darboties mazpulku organizācijā, ņemt un veidoties šīs organizācijas ideālu garā, jāievēro sekojošais:

Visās zemēs, uz kurām notiek izceļošana, jau pastāv plaša un spēcīga mazpulku organizācija, kas it sevišķi sakāms par ASV, kur, pēc pēdējām ziņām, ir 85.000 mazpulku jeb 4 H klubu, kā tur sauc mazpulku. Pēc ASV noteikumiem mazpulka dibināšanai vajadzīgi vismaz 5 biedri, vecumā no 10—20 gadiem. Citās valstīs šis minimālais skaitlis var būt arī citāds. Ja iespējams sadabūt nepieciešamo biedru skaitu, var dibināt savu, tīri latvisku mazpulku, kas tad uzņemtu sakarus ar tuvākajām centrālām organizācijām. Ja nepietiekama dalībnieku skaita dēļ savu latvisko mazpulku nodibināt nav iespējams, tad jāiestājas par biedru pastāvošos attiecīgās zemes mazpulkos. Norādījumus par izstrādāto projektu reālizēšanu sniedz vietējo mazpulku speciālisti. Bez tam mazpulku dalībnieki var lūgt padomus un norādījumus latviešu agronomiem, lauksaimniecības speciālistiem un lauksaimniekiem, kas darbosies mazpulka tuvākajā apkārtnē.

Sagaidāms, ka jau tuvākajā nākotnē ASV, Kanadā un citur radīsies latviešu agronomu un lauksaimnieku organizācijas. Tās tad latviešu mazpulku jaunatnei varēs sistēmatiski palīdzēt ar norādījumiem un attiecīgās literatūras sagādi. Kamēr šādas organizācijas vēl nav nodibinājušās, laiku pa laikam nepieciešamos norādījumus sniegsim laikrakstos.

Prof. P. Starcs.

Divi pasaules sapļust vienā

ARZEMNIEKU UN VĀCU NOMETŅU STARPĀ ZŪD STIEPĻU REŽĢI

Pakāpeniskā iekļaušana vācu saimnieciskā sistēmā, kas britu joslā dažā vietā sākās jau martā, tagad tuvojas beigu posmam. Šlēzvigas-Holšteinas apgabalā gandrīz visu DP nometņu iedzīvotāji jau saņēmuši vācu personības dokumentus un tagad darba pārvaldes steidzinātā tempā skata cauri DP iesniegumus, lai līdz IRO aprūpes beigām būtu viss kārtībā un katrs DP saņemtu tam pienākošos pabalstu. Ne reti vācu iestādes iekārtojušas speciālus „šalterus", kur ārzemnieki var kārtot savas lietas, jo darīšanas ar tiem parasti kārtojas ilgāk, kas citādi traucē normālo iestāžu darba gaitu.

Šlēzvigā-Holšteinā bija nometnes (piem. Neištatē), kur vācu bēgļi no DP bija atdalīti ar stiepļu žogu. Varbūt toreiz noteicējām iestādēm vajadzēja tā rīkoties, bet sekas palikušas un tās vēl ilgi nāksies izjust. Šodien, kad rakstu šīs piezīmes, stiepļu režģi gan zuduši, bet ļaužu sirdīs valda to radītais svešums... Sakari nāks lēnām un pamazām, bet jau dzirdēts, ka vācu austrumapgabala bēgļi labprāt saistītos ar baltiešiem kopējai cīņai pret bolševiku varmācībām. Šinī ziņā sevišķi aktīvā ir Austrumprūsijas bēgļu kopa (Landsmanschaft). Ne mazāk ieinteresēta sadarbībai ar latviešiem ir baltvācu grupa, taču te arvien vēl pastāv zināma distance. Arī tai, vismaz kopējā pretkomūnistiskajā cīņā, būtu jāizzūd.

Neištates kazarmju blokos, kur dzīvo DP, pakāpeniski ieiūtrē arī vācu bēgļu ģimenes. Un jāsaka, viņas nav nedz noskumušas, nedz neapmierinātas par to. Austrumprūsijas zvejnieka ģimene pat prieciga, ka ir kopā ar ļaudīm, kas nāk no „viņu puses".

Tā pamazām ārēji divi tik dažādas pasaules kļūst par vienu. Lai tas pats notiktu arī iekšēji un — neaizmirstot tautiskās intereses un pienākumus — to pagaidām atliek tikai vēlēties.

Ēriks Miesnieks

Aicinājums juristēm

Sieviešu juristu starptautiskā apvienība (The International Federation of Women Lawyers) ar sūtņa J. Feldmaņa starpniecību lūdz latviešu tiesnešes, advokātes un tiesīletu studentes piedalīties organizācijas 6. konferencē, kas notiks Romā no 7.—12. jūlijam, kā arī komiteju sanāksmēs Madridē 27., 28. un 29. jūlijā un Londonā 17. un 18. jūlijā. Konference un komitejas apspriedīs tiesiskus jautājumus, kas attiecas uz sievietēm, bērniem, audzināšanu utt. un pārrunās dažādas pēckara problēmas.

Latviešu juristēm, kas šo konferenci un komiteju sanāksmes vēlētos apmeklēt, bet nevarēs to līdzekļu trūkuma dēļ, ieteicams griezties tieši pie aicinātājas organizācijas, kas, iespējams, sniegs materiālu atbalstu. Rakstīt: Rosalind Coodrich Bates, President of International Federation of Women Lawyers, 254 So. Spring Street, Los Angeles 12, California, U. S. A.

Nometņu dzīve

AUGUSTDORFAS nometne ar 11. maiju pakļauta vācu pārvaldei. Nometnē pašreiz ap 800 latviešu — starp tiem 75 vecie cilvēki pāri 60 g. v. bez piederīgiem. Viņus šinīs dienās aicināja reģistrēties veco ļaužu mītnēm Beļģijā un Francijā. Līdzīga reģistrācija, kā dzird, notikšot arī veco ļaužu mītnēs, kas jau ierīkotas Vācijā.

VALKAS nometne Ulmā, māc. A. Treijam izceļojot uz Norvēģiju, palikusi bez draudzes gana. Izceļošanas procesā atrodas ar abi ērģelnieki prof. A. Ābele un mūziķis Ed. Grīnvalds. Nometnes saime pagaidām spiesta izlīdzēties ar vietu mācītājiem. Tā Vasarsvētku laikā dievkalpojumu vadīja viesis māc. Dr. K. Blīzēns.

NEISTATES invalīdu saime stājusies sakaros ar vācu invalīdu biedrību, saņemot no tās palīdzību gan pādomu, gan arī citā vēl reālākā veidā. Pēdējais biedrības solis bija viņas prasība DP invalīdus pārvietot ērtās un piemērotās telpās, no kurām pilsēta, pārņemot DP nometni, tos bija izlikusi.

Aicinājums juristēm

Sieviešu juristu starptautiskā apvienība (The International Federation of Women Lawyers) ar sūtņa J. Feldmaņa starpniecību lūdz latviešu tiesnešes, advokātes un tiesīletu studentes piedalīties organizācijas 6. konferencē, kas notiks Romā no 7.—12. jūlijam, kā arī komiteju sanāksmēs Madridē 27., 28. un 29. jūlijā un Londonā 17. un 18. jūlijā. Konference un komitejas apspriedīs tiesiskus jautājumus, kas attiecas uz sievietēm, bērniem, audzināšanu utt. un pārrunās dažādas pēckara problēmas.

Latviešu juristēm, kas šo konferenci un komiteju sanāksmes vēlētos apmeklēt, bet nevarēs to līdzekļu trūkuma dēļ, ieteicams griezties tieši pie aicinātājas organizācijas, kas, iespējams, sniegs materiālu atbalstu. Rakstīt: Rosalind Coodrich Bates, President of International Federation of Women Lawyers, 254 So. Spring Street, Los Angeles 12, California, U. S. A.

GRĀMATNIEKS NEPADODAS LIKTENIM

Kad Kārlis Kūlmanis nometņu apvienošanu un pārvietošanu drudzī no Eitīnas nokļuva Neištatē, pēdējā ieguva sirsnīgu grāmatnieku un grāmatu galdu, kāda nometnē līdz šim nebija. Kooperatīvs gan piedāvāja vienu otru izdevumu, bet pieredze māca, ka grāmata silķi nemīl un kopā nesader.

„Apgrozība vairs nav agrāk, tomēr arī tagad vēl ir daudz latvisko grāmatu mīļotāju, kuri labāk atsakās no biezāk nozīesta maizes rieciena un cigaretes, nekā latviešu grāmatas. Ir ļaudis, kas pērk katru jaunu izdevumu. Kamēr vien latvietim kabatā būs nauda, tikmēr viņa dzīvoklītī būs arī latviska grāmata," saka Kūlmanis.

E. M.

VĒSTULES REDAKCIJAI

BAGĀŽAS APCIRPŠANA

Savādi kārtā jautājums par DP bagāžu pēdējā laikā palicis arvien grūtāks. Dažas IRO nodaļas, piem., Memmingenē vairs nemaksā par bagāžas pārvadāšanu līdz iecelošanas centriem, bet vilas, lai par bagāžas pārvešanu samaksātu DP (piemēru pēc, pasūtījošot, uz izdevumus atmaksājot IRO nodaļa transitcentrā). Par samaksāto summu stacijā esot jāņem tikai speciāls apliecinājums.

Izrādās tomēr, ka piem., Ludvigsburgas transitcentrā IRO šos izdevumus neatmaksā, bet gan ieteic naudu pieprasīt no Memmingenas. Izceļotāju ļaļā lieti nu raida no viena centra uz otru, bet naudu rokā vairs nevar dabūt. Vai tiešām, ja trūkst naudas samaksai par bagāžu, tā būs jāpamet pamatnometnē? Zinām taču skaidri, cik maz ir tādu DP, kas šodien var atļauties segt šādus izdevumus.

Domājot par šo savādo kārtību, kāda tagad praksē taisās ievest IRO nodaļas nometnēs, nāk prātā dažkārt dzirdēti IRO ierēdņu atrādījumi, ka DP nevarot būt vairāk bagātas par pāris koferiem, ko varot paņemt vagonī līdzi. Jājautā — kā tad palicēk ar IRO galvenās mītnes paskaidrojumiem, ka katru DP var pavadīt līdzi uz kuģa līdz 100 kg bagātas viņai personai un ka jau aizbraukušie DP uz IRO rēķina vedami līdz katru pa vairākkārtīgi nomainītam nometnēm uz jebkuru transitcentru. Redzams, nometnēs notiek kaut kas tāds, kas nesaskan ar galvenās mītnes paskaidrojumiem — noteikt DP bagātas apcirpšanu, kas daudzos skaros ļoti sāpīgi. Būtu jāvēlas, lai šo jautājumu paceltu tuvākajā IRO preses konferencē.

M. Skujiņš, Ludvigsburgā.

VELTĪJUMS SPORTAM

Kārc jaunie bars, un pulkas zaļo
Un drēbmājas ap grozu cauro,
Jo cīņa šet dēļ goda balvas
Starp cilvēkiem, kam taktas galvas.
Šie jaudis nespēj darba rast,
Kam vērtība, ko vajag prast,
Tādēļ tie sporta cīņas taisa,
Kur iekļūst laiku, spēkus kaisa.
Šī cīņa ir tik veltas mokas,
Kur sakaut kājas, sabeidz rokas.
Kaut ar tur valda dīkpēj sprauga,
Tak viss tas ir viens tukšums baiga.
Šī sērga tikai tādēļ zel,
Ka prese ap to trokšņi cel,
Ka presēs viri rindas kal,
Pēš migļu, tukšas salmus maļ.
Šim neprašam reiz pienāks gals,
Ja gara dzīve ledū sals,
Tad prese varēs tpalvas laist
Un maizes vietā ledu grauzt.

Prof. P. Starcs.

Piezīme: Šajos mums piesūtītajos pantos profesors rezumējis savus uzskatus par sportu un par preses lomu sporta veicināšanā, kuŗus mūsu redaktoriem nācās ar viņu plaši izdebatēt Eslingenā notikušās LCP sesijas noslēgumā. Uz avīznieku iebildumu, ka sporta ziņas laikrakstā lasītājs gaida tikpat noteikti kā jebkuŗu citu informāciju, profesors pavadrakstā norāda, ka izdarījis aptauju pie Traunšteinas ap 140 Latvijas abonentiem, kuŗā izrādījies, ka par sportu no viņiem interesējas tikai viens, kas pats kādreiz bijis sportists. Neviens ar sacensībām un rekorda sportu nenodarbotos, ja avīzes par to nerakstītu. Tālāk pavadrakstā burtiski teikts: „Es nepastāvētu, ka tūliņ vajadzētu pilnīgi likvidēt sporta nodaļu. Lai tā pagaidām paliek, kur paziņot svarīgākos notikumus no latviešu sportistu dzīves. Par notikumiem, kam ar to nav sakara, nav jēgas ziņot."

Pievērsīsim pasaules sabiedrisko domu mūsu liktenim —

RAKSTĪSIM VĒSTULES ASV UC. DEMOKRATISKO LIELVALSTU VADĪTĀJIEM, LAI VIŅI TĀS SAŅEMTU 17. JŪNIJĀ.

Miljonu pilsēta ar 15 ārstiem

Piezīmes par dzīvi Pakistānā

Rakstu šīs rindas, lai informētu tos, kas nolēmuši Vāciju atstāt un, cerēdami turpināt darbu savā speciālitātē, izšķirušies doties uz Indiju un Pakistanu — zemēm, kas tikai nesen iekļāvušās IRO izceļošanas schēmās. Fakti norāda, ka vēl šogad IRO virzīs uz abām šīm zemēm zināmu skaitu bēgļu, to vidū arī latviešus. Pretēji Amerikai, Austrālijai un Kanadai, Pakistana un Indija tomēr nav un nebūs masu izceļošanas vietas. Tās ir jaunas un visām orientālām īpatnībām apveltītas valstis, kam trūkst līdzekļu plašākiem imigrācijas plāniem. Izņēmums šai ziņā ir ārsti un tehnisko profesiju speciālisti. Pēc oficiāliem datiem Pakistanas armija šai gadā paredzējusi palielināt savu ārstu korpusu par apm. 600 personām, no kurām vismaz pusi ievedīs no ārvalstīm. Fakts, ka pieprasīti tikai speciālisti, tātad personas, kuru pakalpojumi vērtējami pēc sevišķām normām, atbrīvo reflektantu no pazemojošā lūdzēja stāvokļa, un tas jau Vācijā, kā arī tālākā ceļā neapšaubāmi izjutīs sava lēmuma priekšrocības. Saku to no paša pieredzes, jo ierados Pakistanā ar pirmo šāda veida grupu.

Nonākot galā un stājoties norādītā darbā, turpretī būs jāsaduras ar dažādām šīs zemes īpatnībām, kas brīžam šķitīs aptumšojam visu nākotni, kāda tā plānota Eiropā. Tādēļ te vietā daži paskaidrojumi. IRO informācijā, kas ievietota arī Latvijas slejās, starp citu varam lasīt, ka „lauku un citos nomaļākos apgabalos Indijā un Pakistanā valda liels dziedniecības speciālistu trūkums". Tas ir pareizs, bet gaužam nepilnīgs apgalvojums. Pats pašlaik esmu apmeties pēc kārtas otrā lielākā Pakistanas centrā — Lahorē, un ilustrācijai varu minēt, ka šai pilsētā, kur iedzīvotāju skaits pārsniedz 1,5 miljonus, ir tikai apm. 10—15 praktizējošu ārstu, kuru pakalpojumus var vērtēt ar Eiropas mērauklu. Cik zinu, kvalificēts zobārsts te ir tikai viens. Viegli saprast, ka visi šie ārsti neilgā laikā kļuvuši īsti bagātnieki. Jāpiebilst, ka nesalīdzināmi lielāks un gandrīz iedzīvotāju skaitam atbilstošs ir pārējo reģistrēto ārstu daudzums, bet to spējas nekādā ziņā nepārsniedz piedzīvojuša Eiropas sanitāra māku, un darbs norit absolūti nehigiēniskos apstākļos. Pat vienkāršā tauta, nemaz jau nerunājot par turīgo šķiru un eiropiešu koloniju, pēdējos gados pakāpeniski atzinusi, ka pāris rupijas vairāk, kas jāizdod par vizīti pie eiropiešu ārsta, tomēr atsver šejienes „daktera" nodarīto postu, kālab baltie ārsti vairs nespēj apmierināt savu augošo klientūru.

Dienests Pakistanas armijas medicīniskajā korpusā, kam vervē arī Eiropas DP, daudzējādā ziņā līdzinās tam, ko minēju par privātiem ārstiem. Arī šeit valda darba pārpilnība, jo slimnīcā ar apm. 60—100 gultām caurmērā darbojas 1—2 ārsti. Privāta prakse principā atļauta, bet to piekopt gandrīz neiespējami slimnīcas darba slodzes dēļ. Armijas vienībās stacionētie ārsti tad nu būtu arī tie, kas aprūpētu IRO informācijā minētos „lauku un citus nomaļākus apgabalus." DP ārsts, kas dosies uz Pakistanu dienestam ārpus centriem — Karači, Lahores, Ravalpindi un Pešavaras, — lai sagatavojas īs-

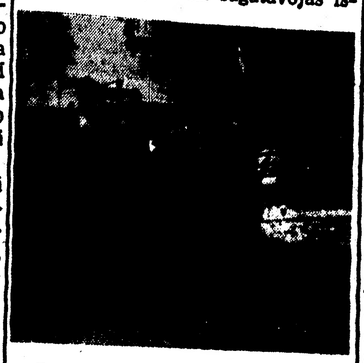

TĀLĀS DIENVIDZEMES SAULE
Latviešu ārste Z. kopā ar piederīgajiem Lahorē, Pakistanā.

tiem Robinsona Krūzo uzdevumiem. Protams, izpelņa toties laba. Tālāko izšķirs paša uzņēmība, taču, ja vien iespējams, jācenšas dabūt norīkojumu uz jau pieminētām lielākām pilsētām, īpaši Karači un Lahori. Te relatīvi visātrāk var pavērties blakus iespējas. Ilustrācijai minēšu, ka kāds vācu ārsts Lahorē dienā pieņem 100—150 pacientu, par konsultāciju caurmērā saņemdams 8—10 rupiju no personas. Jāpiezīmē, ka ģimene ar 4 locekļiem var atļauties labu dzīvi un bankas kontu jau ar apm. 1500 rupijām mēnesī.

Salīdzinot ar privāto ārstu ienākumiem, armijas algas var izlikties nesamērīgi mazas. Ārsts - virsleitnants saņem apm. 400—500 rupiju mēnesī, kapteinis 500—600, bet majors, — augstākā līdz šim iecerotājam piešķirtā pakāpe, — 700—800 rupiju. Nav jāaizmirst tomēr apstāklis, ka šai zemē izcilu stāvokli un dažādas morāliskas kompensācijas jūs baudāt jau savas baltās ādas krāsas dēļ. 400 rupiju mēnesī jāatzīst par ārsta minimu, un ar tām var dzīvot bez sevišķām rūpēm. Ja ģimene lielāka, bet prakses gadi rāda, ka augstāku pakāpi par virsleitnantu neizdosies dabūt, braukšana šurp ir jau risks.

Attiecībā uz tehniskām profesijām, diemžēl, tuvāku informāciju dot grūti. Pieprasījumu galvenokārt nosaka privātās firmas, kādēļ situācija grūti pārredzama. Interesentiem ieteicāms informēties privāti, rakstot: Chamber of Commerce, Pakistan; Lahore, The Mall, Pakistan. Lai gan ik otrs cilvēks, kas sakrājis vairāk nekā 10.000 rupiju, šeit tūlīt dibina savu firmu vai aģentūru un rezultātā — interesējas par kvalificētu darba spēku no „apgaismotās" Eiropas, taču uzņēmēju mudžeklī patiesi reti ir tie, kam dāvājama uzticība tik svarīgā lietā kā bēgļa nākotnes izšķiršanā.

Visumā gribētu ieteikt latviešu speciālistiem — ārstiem un inženieriem (ja pēdējos vispār pieprasa) no iecelošanas neatturēties, ja: 1) alga nav mazāka par 800 rupijām mēnesī (arī vieniniekam vairāk naudas nekait); 2) ja darbs garantēts kādā no pieminētiem centriem vai tiešā to tuvumā; 3) ja, turpretī, darba vieta paredzēta dziļā provincē, alga jāprasa iespējami lielāka.

Lahorē, maijā. **V. Krasts**

Beidzot esam tik tālu

Pārdomas par Beļģijas latviešu nacionālās komitejas vēlēšanām

Pēc vairāku gadu pūlēm par vienotas Beļģijas latviešu pārstāvniecības radīšanu mēs beidzot esam nu nonākuši tik tālu, ka 17. un 18. jūnijā vēlēsim latviešu nacionālo komiteju visas Beļģijas apjomā. Lai Dievs dod, ka labi izdotos!

Trīs gadi pagājuši, kopš Beļģijā, sakarā ar ogļraču akciju, saradās ap tūkstoš latviešu, kam vēl līdz šodienai nebija izdevies noorganizēt vienotu pārstāvniecību un vadību. Šajā laikā nodibinātas gan kādas 9 latviešu biedrības, bet dažai no tām biedru skaits nepārsniedz 5 valdes locekļus. Beļģijā taču katri pieci cilvēki var dibināt savu biedrību, un šo likumu mēs esam pratuši vislielākā mērā „izmantot". Tieši šīs mazās biedrībiņas parādīja jo lielu centību „aizšaut kāju priekšā" ikvienam kopīgam pasākumam. Pār šiem sprunguļiem klupuši daudzi nodomi, arī nodoms par vienotas pārstāvniecības radīšanu.

Ar lielu gandarījumu tomēr jāatzīst, ka visa lielā tautiešu daļa Beļģijā dzīvo klusu, smaga darba pilnu dzīvi un stāv tālu ārpus visām kildām. Tā tikai pasmīn par dažu personu neizsīkstošajām pūlēm „tikt priekšgalā". Mazs piemērs ir nesen notikušās divainās lietas Latviešu Sarkanajā Krustā: vecā valde nenodod likumīgi ievēlētai jaunajai valdei savas funkcijas, bet visu opoziciju, ieskaitot arī revizijas komisijas priekšsēdi, izslēdz no organizācijas „par kaitīgu darbību",

Iespējams, ka arī tagad mēs nebūtu nonākuši līdz vispārējām komitejas vēlēšanām, ja jau pusotru gadu atpakaļ daži ideālisti (kāds A. D. Zviedrijas Latvju Ziņās tos sauc par Jāni un Pēteri) nebūtu mēģinājuši vismaz mūsu daudzās organizācijas sajūgt vienos ratos, noorganizējot Beļģijas latviešu organizāciju padomi (BLOP). Šai padomei gan bija ļoti grūts mūžs, pastāvīgi cīnoties ar dažādu personu vai organizāciju ceļā mestajiem akmeņiem, tā ka nekādu rosīgu darbību tā attīstīt nevarēja. Tikai pag. gada decembrī, kad LCK uzaicināja visās zemēs, kur atrodas latvieši, dibināt nacionālās komitejas, BLOP atzina par savu pienākumu kopīgās komitejas vēlēšanas noorganizēt un tad likvidēties. Vēlēšanās būtu jāpiedalās vismaz 51 proc. balstiesīgo latviešu. Ja tas notiktu, var cerēt, ka Beļģijā izbeigsies bezgalīgie organizāciju un dažu personu strīdi, un viss darbs ieies normālās sliedēs.

Beļģijas latviešu nacionālās komitejas mērķi jau deklarēti tās satversmes pirmajos pantos: iesaistīties kopā ar citu zemju latviešu organizācijām lielajā ciņā pret komūnismu, pēc kuŗa uzvarēšanas notiks arī mūsu dzimtenes atbrīvošana. Šo lielo darbu nevar veikt viens cilvēks, nevar veikt viena neliela organizācija; tas darāms tikai kopējiem spēkiem, koncentrējot dažu cilvēku rokās darba faktisko darīšanu. Šie cilvēki tikai tad varēs apzinīgi un netraucēti veikt savu uzdevumu, ja tie apzināsies, ka aiz viņiem stāv lielākā tautiešu daļa. Tātad nacionālā komiteja jau ar šo lielo uzdevumu vien attaisnojusi savu pastāvēšanu.

Bet tas jau vēl nebūt nav viss. Kur tad paliek mūsu kaŗa invalidi Vācijā, mūsu tēvi un mātes veco ļaužu mītnēs, kas arī stiepj rokas pēc palīdzības? Pāris organizācijas jau līdz šim darījušas šai virzienā, bet īsti veicāms palīdzības darbs ir tikai vienotiem spēkiem. Arī tas būs jāveic nacionālajai komitejai, koordinējot atsevišķo organizāciju palīdzības akciju.

Trešais pamatuzdevums ir mūsu kultūrālās un nacionālās dzīves veidošana šeit Beļģijā. Arī šis darba lauks vēl atrodas līdumā. Nacionālajai komitejai jānoorganizē savs pastāvīgs birojs, apvienots ar bibliotēku, lasītavu un pārnakšņošanas telpām. Nepieciešams izveidot izziņu vietu darba meklētājiem, dokumentu tulkošanu, izceļošanas lietu kārtošanu utt. Birojam jābūt pieejamam ikvienam latvietim Beļģijā, neatkarīgi no viņa piederības „opozicijai" vai „pozicijai". Ja katrs strādātājs ziedos vienas dienas algu gadā, tad nacionālajai komitejai līdzekļu būs pietiekami. Un to mēs ikviens varam veikt, zinādami, ka līdzekļi aiziet to mērķu labā, kas vispār attaisno mūsu pašreizējo eksistenci.

Beļģijā, maijā.

Gunārs Dzelme

Ja atsakās emigrēt, jāiet cietumā

Jau pirms vairāk nekā gada bija konstatēti gadījumi, kad dāņu iestādes DP emigrāciju reizēm mēģinājušas „veicināt" arī ar zināmiem spaidu līdzekļiem, — it sevišķi gadījumos, kur kāds pieteicies izbraukšanai uz noteiktu zemi, bet vēlāk atsakās turp doties. Pēdējā laikā sakarā ar tikko nobeigto Kanadas akciju vairojušies gadījumi, kur IRO un dāņu iestāžu nostāja pret nebraucējiem bijusi ārkārtīgi asa. Kāda latviete, kas pieņemta Kanadas komisijā, bet pēdējā brīdī atteikusies braukt, vēlāk arestēta un turēta apcietinājumā tik ilgi, kamēr bijusi ar mieru atstāt Dāniju ar Kanadas transportu, kas devies ceļā vēl tai pašā dienā. Prāgas bulvāra nometnē Kopenhāgenā nesen iebraucis cietumnieku auto ar 4 kārtībniekiem, kas līdziga iemesla dēļ arestējuši kādu polieti. Šie gadījumi pietiekami skaidri raksturo faktisko beztiesību, kādā atrodas bēgļi Dānijā, kaut arī dažkārt vainojami paši cietušie, kas pārāk bieži maina savu emigrācijas zemju izvēli. (LV)

Vai šis nams tiešām pieder Jānim?

VĒSTULE REDAKCIJAI NO ADELAIDES

Tiklīdz latvietis nokļūst tālākās emigrācijas zemēs, kur par darbu maksā pienācīgu atalgojumu, viņš metas tajā ar visu savu spēku. Atkal atgriežas senā enerģija, un tā kā esam zemnieku tauta, tad ilgas pēc savas mājas un stūrīša zemes mūs pavada arī svešumā. Lai gan te runā citu valodu un aug sveši koki, taču kaut vai iestrādātā sakņu dobē mēs savām zemnieka acīm varam skatīties tik pat silti kā senāk dzimtenē. Bieži iezemieši brīnās par mūsu spējām īsā laikā iemācīties valodas minimu un par to, ka nemēdzam kavēt darba dienas, bet izmantojam pat katru iespējamo virsstundu.

Bet mārciņa jau ir tas pamats, uz kuŗa balstās austrāliešu dzīves standarts, un to jau izpratuši arī vairums latviešu. Pēc katras algas dienas aug skaitļi viņu bankas grāmatiņās. Šī zeme nav pieredzējusi katastrofālas valūtas maiņas, un vēl tagad apgrozībā var redzēt šiliņus, kas izlaisti 1910. g. Tādēļ bankām liela uzticība ļaudīs, un visi nes turp savu lieko naudu. Bankas reģistrē pat bērnu piedzimšanu un piesūta krājkasītes, bet kad tās pilnas, atver mazajiem savus kontus, un tā cilvēks jau no agras bērnības pierod krāt.

Daudzi latvieši (arī no pēdējiem transportiem) jau nopirkuši apbūves gabalus, kas Adelaidē maksā no 60—200 mārc. Viņi ceļ sev mājiņas vai arī dzīvo „karavānās". Sākumā telpas gan šauras, bet tās pieder pašam, un tur dzīvi var veidot īsti latviskā garā. Vairākas latviešu ģimenes te nopirkušas no austrāliešiem arī gatavas mājas.

Nesen nejauši uzzināju, ka netālu no manas dzīves vietas nopircis māju Jānis S., ar ko savā laikā Frankfurtes lidlaukā kopā strādājām betonētāju grupā un par amerikāņu tabakas paciņām pirkām vācu maizi un kartupeļus, lai mazinātu izsalkumu. Steidzos veco draugu apciemot. Nonācis pie vārtiem, apstājos: likās neticami, ka šis ir latvieša īpašums — kā gan tas varēja notikt? Mums taču visa manta palika dzimtenē, un ja kāds paspēja paņemt līdz, tad tā sadila vēlākajos trimdas gados. Un te tu stāvi latvieša mājas priekšā! Bet tad redzu, — nāk pats Jānis smaidīdams mani saņemt, un viņa stāsts man atklāj pirkšanas noslēpumu:

„Austrālijā ierados ar kuģi Goya pag. gada martā. Mūs novietoja Vūdsaidas nometnē. Sieva atrada darbu virtuvē, bet pats nometnes policijā. Sieva pelnīja labi, bet mana alga bija maza, tādēļ atradu citu darbu Adelaidē kādā ķieģeļu fabrikā, kur strādāju vēl šodien. Darbs smags, bet izpelņa laba — 12 mārciņas nedēļā. Vienīgi neveicās sameklēt dzīvokli. Ilgāku laiku gulēju gaitenī un par to vēl piemaksāju lielu naudu. Kad bijām sakrājuši 300 mārciņas, nolēmu pirkt māju. Apstaigāju visus aģentus, līdz beidzot viens bija ar mieru pārdot man māju par 2300 mārciņām, ja es tūliņ varot iemaksāt 500 mārciņas. Šo izdevību nolēmu vairs nelaist garām, no paziņām aizņēmos trūkstošo naudu, un māja kļuva mana. Paši apdzīvojam vienu istabu, bet pārējās, lai palīdzētu tautiešiem un līdz ar to atslogotu savu budžetu, izīrējām teltīs dzīvojošiem Islingtonas dzelzceļa hosteļa latviešiem. Tagad man jāmaksā 6 mārc. nedēļā mājas izpirkšanas nauda. Tas nesagādā nekādas grūtības.

Izejot pagalmā, man visur pretī skanēja latviešu valoda, un pārdzīvoju to patīkamo sajūtu, kas rodas, ja svešumā satiek savus tautiešus. Tomēr ne vienmēr ar māju iegūšanu iet tik gludi. Austrālijā mājas nedrīkst būvēt bez atļaujas un plāna. Ja šo dažreiz šķietami nevajadzīgo noteikumu nelievēro, var piedzīvot jaunas sekas. Bij. poļu DP Kovaļiks, būdams pats namdaris, bez valdības atļaujas Adelaidē no dēlīšiem uzcēla gliti 3 istabu mājiņu, iegūdams apkārtējo austrāliešu simpatijas un apbrīnu. bet tad valdība viņu sodīja ar 20 mārciņām un pavēlēja izvākties no mājas, bet ja to nedarīšot, tad vēl par katru tur nodzīvotu dienu piedzīšot divas mārciņas soda naudas. Šis gadījums aprakstīts Austrālijas presē, un polis ieguvis daudz aizstāvju, bet valdība tomēr savu lēmumu vēl nav grozījusi.

Adelaidē, maijā.

Roberts Dambītis

Reta jubileja Amerikā

Vasarsvētkos Filadelfijas latviešu baptistu draudze atskatījās uz savu 50 gadu pastāvēšanu. Šai gadījumā draudze bija rīkojusi svētku aktu ar garīgu koncertu, kas Blaklī (Blockley) baznīcas hallē pulcināja ap 350 dalībnieku. Svinības ievadīja draudzes mācītājs Augusts Šverns, kas strīdā šeit kopš 1948. g. augusta. Dievlūdzēji savāca par labu latviešu trimdiniekiem vairāk nekā 300 dolaru. Apsveikuma runās izskanēja cildinājums Filadelfijas baptistu draudzes nesavtībai, kas ar saviem pārtikas ziedojumiem un iecelošanas galvojumiem palīdzējusi visu konfesiju tautiešiem Vācijā.

Koncertā dziedāja draudzes koris diriģenta H. Karlsona vadībā. Vairākas dziesmas atskaņoja arī Bukskauntijas draudzes koris E. Ķera vadībā un Bostonas draudzes koris R. Štifeļa vadībā. Dziedone Irma Ozola-Kolberga sniedza vairākus solo priekšnesumus, bet nobeigumā uzstājās jauktais kopkoris A. Egles un pārējo diriģentu vadībā. Plašākās viesu grupas svinībās bija ieradušās no Bukskauntijas un Bostonas.

Sanāksme Filadelfijā apliecināja ne tikai latviešu turēšanos pie baznīcas, bet arī pie savas tautības. Tajā piedalījās arī nedaudzie vēl dzīvie draudzes dibinātāji, kas nu jau piederējuši pie tās 50 gadus. Draudzē darbojas latviešu svētdienas skola ar 30 skolēniem māc. P. Odiņa vadībā.

B. A.

Amerikāniska ideja Austrālijā

MŪSU AUSTRĀLIJAS REDAKCIJAS INFORMĀCIJA NO KANBĒRAS

Pavisam maz apdzīvota ir Austrālijas ziemeļu territorija, kuŗas galvaspilsēta Darvina atrodas „akmens metiena attālumā" no ekvātora. Austrāliešiem palīgā ar amerikānisku ideju „uz emigrantu rēķina" tagad nāk kāds amerikānis. Tas ir Ņujorkas advokāts J. G. S. Merks, kas Austrālijā pavada brīvdienas, jo kaŗa laikā salaulājies ar austrālieti.

Amerikānis saka, ka gar Ziemeļaustrālijas territorijas vienīgo dzelzceļu, kas savieno Darvinu ar Birdumu, jāapmetina imigrantu lauksaimnieki, kas ievērojami pacels iedzīvotāju skaitu. Tur pašreiz dzīvo arī pats Merks. Viņš Austrālijā ierādās 3 mēnešu „holidejās", bet nodzīvojis jau deviņus un paliks vēl 3 mēnešus. Amerikānis domā, ka imigrantiem zeme izdodama apstrādāšanai 5 gadiem un valdībai šie imigranti vēl jāatbalsta. Tie, kas piecos gados būs pierādījuši labu gribu un prasmi lauksaimniecībā, zemi pēc tam iegūs privātīpašumā.

„Tā ir laba doma, kā pēc zemes izsalkušos Eiropas lauksaimniekus piesaistīt Austrālijai," saka Mr. J. G. S. Merks. Šo ierosinājumu atstāsta Sidnejas Daily Telegraph, bet nedod nekādus komentārus, ne arī valdības uzskatus minētajā jautājumā.

Kanbērā, maijā

Six

JAUKS NOTIKUMS SIDNEJĀ
Grupa latviešu, lietuviešu un ukraiņu jauniešu no Kovras ģimeņu centra nesen ierādās Sidnejā, kur krāšņos nacionālos tērpos ar tautas dejām uzstājās austrāliešu kurimēmiem bērniem. Šis notikums radīja abpusēju prieku: daudzi imigrantu bērni pirmo reizi redzēja lielo Sidneju, bet austrāliešu bērni atkal pirmo reizi skatījās tālo atbraucēju dejās. Uzņēmumā, kas ievietots Sidnejas žurnālā „Pix", redzam 15 g. v. Ritu Štilu un 15 g. v. Andri Skuju latviešu dejā.

LATVIEŠI VISĀ PASAULĒ

Šajās dienās Toronto ieradās divas latviešu ģimenes no Anglijas. Interesējoties par viņu iecelošanas gaitu, noskaidrojās, ka tuviniekus izsaukt no Anglijas var samērā ātri, ja ir ceļa nauda. Minētajām ģimenēm dokumenti iesniegti janvārī Toronto, un jau februārī tās Anglijā saņēmušas paziņojumu, ka maijā varēs doties ceļā. Brauciens no Anglijas līdz Toronto divām personām izmaksā neplīnus 400 dol.

LNAK (Latviešu nacionālās apvienības Kanadā) vēlēšanu komisijā uzaicināti: par priekšsēdi J. Dreimanis, tā vietnieku J. Vītols, sekretāru V. Straumanis un locekļiem Džons Džoness, A. Brode, J. Roiavs un J. Zentiņš.

Maijā beigās Kanadā ieradies bij. Rīgas Jēzus draudzes mācītājs V. Šēfers ar kundzi — pianisti Līdiju Kaiču-Šēferi.

Toronto latviešu skautu vienība uzsāka darbību maijā. Atklāšanas sarīkojums bija pulcinājis daudz skautu kustības labvēļu. Māc. Arnolds Lūsa svētrunai sekoja skautu vadītāja A. Treija uzruna un jaunās skautu vienības priekšnesumi.

Austrālijas lielajā latviešu centrā Melburnā par turienes latviešu biedrības priekšnieku ievēlēts H. Misiņš. Līdzšinējais priekšnieks prof. Dr. E. Dunsdorfs turpmākai darbībai šajā amatā vairs nekandidēja.

Misisipi štatā nodibinājusies Daugavas Vanagu nodaļa. Tās pag. valdē ievēlēti R. Poruks, Ed. Glāzers, J. Burģelis, V. Ozols un P. Ķirsons, bet revizijas komisijā — P. Millers, K. Dzērvītis un M. Kūlāns.

Baltimorē mūsu tautiešu skaits pārsniedzis jau 100. Latviešu vārds bija labi reprezentēts YWCAs rīkotajā dažādu tautību maija festivālā, kur piedalījās mūsu tautas deju ansamblis L. Skujiņas vadībā. Baltimores un apkārtnes jaundibinātās latviešu biedrības vadībā ievēlēti: R. Aiksnis, I. Biosfelds, J. Blūms, māc. V. Mežezers, Dr. A. Lerchs, E. Gerasima un Br. Ozoliņš.

Vecākais Kalifornijas latvietis Paulis Baums šajās dienās atzakatījās uz 85 mūža gadiem. Viņš ieradies Sav. valstīs jau 1903. gadā. Jubilārs rosīgi darbojas līdzi latviešu, amerikāņu un vācu presē.

Daugavas Vanagu Ņujorkas nodaļa (Anglijā) kopā ar apkārtnes latviešu draudžu kopām 18. jūnijā metodistu baznīcas sapulču telpā rīko tautisku vakaru ar dejām un dziesmām. Piedalās DV Bredfordas nodaļas tautisko deju ansambļa ar uzvedumu Pieguļā.

Latviešu katoļu biskaps Antonijs Urbšs, kas tagad dzīvo Montseratā, Spānijā, maijā sastapies ar ASV kardinālu Spelmanu. Kardinālis veltījis daudz labvēlīgu vārdu latviešu tautai un vispār bijis teicami informēts par okupētās Latvijas un latviešu baznīcas stāvokli.

Blomberga beidzot atbrīvota no blaktīm un latviešiem

VĀCU LAIKRAKSTS KOMENTĒ NOMETNES LIKVIDĀCIJU

„Tikai tagad blomberģiešiem pienākusi atbrīvošanas diena, kas okupācijas varai tiem bija jāatnes jau 1945. g. pavasarī," raksta Detmoldas Freie Presse, ar gandarījumu ziņojot par Blombergas DP nometnes likvidēšanu un 60 privātu ēku nodošanu atpakaļ agrākajiem īpašniekiem. Viss raksts ir viena vienīga atvieglojuma nopūta, kas izplūdusi pāri veselai pus lappusei un sajaukta arī ar savu daļu žults. Smagi nomocitajiem un beidzot atbrīvotajiem blomberģiešiem laikraksts vēl ziņo, ka īpaša komisija atpakaļ nodotajās 56 privātās mājās un 4 viesnīcās konstatējusi „kolosālus" zaudējumus, ko nodarījuši dīpīši — par DM 310.000, jo ēkas pirms tam esot bijušas pilnīgā kārtībā un labi koptas.

Sevišķi daudz Freie Presse raksta par DP ievazātajām blaktīm briesmām. Šie kukaiņi latviešu apdzīvotajās mājās esot savairojušies neticamā skaitā, un īpašas atblakšošanas komandas tagad pūloties ēkas atbrīvot no šīs sērgas. Tā apdraud visu Blombergu, it īpaši tādēļ, ka daži blomberģieši no aizbraucējiem baltiešiem atpirkuši iekārtas priekšmetus. Pilsēta ar 6500 iedzīvotājiem „pašās jaunākajās dienās" bijuši novietoti ap 1800 baltiešu, kas aizņēmuši nepieklājīgi daudz telpas un baudījuši arī citas ārkārtējas privilēģijas, piemēram, pārtiekas apgādes ziņā.

Baltieši nekādā ziņā neesot „pārvietotas personas", bet gan bēgļi no padomju varas. 1945. g. sākumā viņi pēc militārās valdības rīkojuma novietoti Blombergas vecpilsētā, bet tur viņiem neesot paticis, un tādēļ vienkārši apķīlātas lielākās un skaistākās mājas visā pilsētā, arī sabiedriskas ēkas. Baltiešu nometne, kas Blombergas pilsētai 4 ar pus gados esot izmaksājusi miljonus, kā tālāk ziņo Freie Presse, jau no paša sākuma izvērtusies par melntirdzniecības centrāli, „pilnīgi sagraujot godīgās Lipes pilsētiņas veikalniecisko morāli". Tālāk laikraksts min vairāk nekā 50 slepenu degvīnu dedzinātavu, visāda veida plašas spekulācijas, braukāšanu nezināmas izcelsmes automobiļos utt., pie kam vācu policija pret visu to bijusi nespēciga.

Nav aizmirsts arī parādīt, kādi slinķi bijuši DP: 1948. g. maijā no nometnes 1030 baltiešiem tikai 48 proc. strādājuši un no tiem savukārt 67 proc. nometnes pārvaldē, bet vācu saimniecībā tikai 10 virieši un 1 sieviete. Labās „veikala izredzes" Blombergā pievilkušas arvien jaunus latviešus, tā ka nometne izvērtusies par nepanesamu slogu pilsētai. Vienīgo atzinīgo vārdu Freie Presse veltī nedaudzajiem baltiešiem, kas Blombergā naturālizējušies, — vienīgi tie gan esot kārtīgi un centīgi cilvēki.

Redakcijas piezīme: Kad daudzi citi vācu laikraksti jau labi sen mainījuši savu nostāju DP jautājumā, šis laikraksts vēl centies pūst vecā meldiņā. Lai tad atļauts tāpat atbildēt. Kaut mēs neatzīstam Hitlera nodarīto grēku lāsta uzkrausanu visiem vāciešiem, tomēr atzīmētie skaitļi pat blomberģiešiem vairs neizliksies lieli, ja piemetināsim, ka hitleriskā Vācija izpostīja, piesavinājās un aizveda latviešu vērtības, par kurām tagad 120.000 mūsu trimdinieku ārzemēs bez darba varētu dzīvot kādus gadus 50—100. No labākām mājām Rīgā un citās pilsētās, kas aiz frontes atradās 500—600 km, latviešus izlika tikpat lielā steigā kā savā laikā blomberģiešus. Diemžēl, laikraksts nepiemin, ka šīs labākās mājas piederēja naciķu partijas dižbiedriem, kas taču gan bija atbildīgi par šo karu un tamlīdz arī par tā atstāto mantojumu — DP. No morālā viedokļa laikrakstam vajadzēja izteikt gandarījumu, ka Blomberga savu parādu šiem upuriem tagad kaut piespiestā veidā un daļēji nolīdzinājusi.

Cita lieta ir ar blaktīm. Ar tām taču latvieši iepazinās tikai vācu aurlaides un darba nometnēs, un tās īstenībā ir pašu vāciešu blaktis, kaut arī, pazīstot labi baltiešu centru Blombergā, varu liecināt, ka tādas mājas, kurās bija ievazātas blaktis, bija ļoti retas. Par privilēģijām runāt netīkas. Kad baltieši Blombergā gandrīz visi strādāja meža darbos, tūkstošiem vāciešu par strādājošiem skaitījās tikai uz papīra, jo tie bija laiki pirms valūtas reformas. Bet vai un cik baltiešiem darbu pēc tam devusi pilsēta, to labāk zinās vācu darba pārvalde, kuŗā rakstītājs varēja painteresēties. Tāpat melntirdzniecība taču varēja pastāvēt tikai tāpēc, ka tanī piedalījās arī vācu iedzīvotāji. Ar ļergu un lauku ražojumiem tie bēgļus apgādāja vēl ilgi pēc valūtas reformas.

Nepanesamais slogs nepanesams licies vienīgi laikrakstam, jo Blombergas namnieki, tirgoņi un amatnieki šķita gandarīti, ka tiem radies ap 1000 lieku klientu. Mums zināms, ka kāds drēbnieks, baltiešiem Blombergu atstājot, devies atpakaļ uz savu dzimto Reinzemi, norādidams, ka jāpalīek bez darba, jo vietējie parasti nepasūtinot uzvalkus drēbniekam, bet pērkot tos gatavus veikalos.

Beidzot jāvaicā, vai tie baltieši, kas tika atvesti, lai strādātu vācu kaŗa rūpniecībā un tie 30.000, kas bija spaidu kārtā mobilizēti vācu armijā, gaisa izpalīgos un darba dienestā un novietoti Vācijā, nav pārvietotās personas? Daļa no tām vēl cīnījās Pomerānijā un citur, kad slavenie vācu grenadieŗi sen muka uz aizmuguri. Tagad viņiem uzvelt vainu par apgrūtinājumu, kas stāv sakarā ar kaŗa zaudēšanu un okupāciju, ir tīrā liekulība. Tas ir sīkums, ja salīdzina ar postu, ko Hitlera sāktais kaŗš sagādāja tā piemeklētām tautām, un cinisko nekaunību, kas attiecībā uz baltiešiem iemiesota Hitlera-Staļina 1939. g. 23. augusta līgumā.

—t—

Praktiskais padomnieks

KAS JĀIEVĒRO BRAUCOT PĀRI OKEANAM

Jūras braucējs padots visādiem vējiem un līdz ar to arī saaukstēšanās briesmām. Tās var novērst, ja laikus, vēl krastā esot, padomā par elpojamo organu un ādas norūdīšanu, gulot nometnē pie vaļēja loga, rūpīgāri noberžoties ar aukstu ūdeni utt. Izcila vieta ierādāma saulei, gaisa un ūdens peldēm. Celojums zaudē daudz no sava jaukuma, ja pasažieris drīz pēc uzkāpšanas uz kuģa saslimst ar angīnu un spiests nedēļu pavadīt gultā. Pret jūras gaisa untumiem var izsargāties, apgādājoties ar attiecīgu apģērbu. Tā kā Atlantika, ziemeļu daļā ūdens nacelst tikai vasaras otrā pusē, tad patiaban celotājiem jāģērbjas silti: mētelis, kapuce, vēja jaka, cimdi, silta apakšveļa; ieteicams arī lietus mētelis un stingri apavi.

Pasažieru telpās parasti nav logu, un vienīgā iespēja dabūt svaigu gaisu, ir uzturēties uz klāja, kas reizē ir arī svarīgs līdzeklis pret jūras slimību. Ja laika apstākļi atļauj, uz klāja var sēdēt un pat gulēt (tikai dienās), labā laikā — saulotiesj Šim nolūkam noder līdzpaņemta sega, ko var lietot arī viciemā. Gultas segas no kuģa kabīnēm iznest nav atļauts. Nekādā gadījumā nedrīkst uzturēties āra gaisā tik ilgi, līdz uznāk aukstuma drebuļi. Kustības uz kuģa ierobežotas, tomēr tās visai nepieciešamas. Daļa pasažieru nodarbināta kuģa darbos, citi nodarbojas „uz savu roku" — šuj, spēlē, rotaļājas, mūzicē, pastaigājas, vingro.

Ustura uz kuģa bagātīga, bet ēiropiešiem drusku neparasta, jo satur daudz gaļas, tauku, cukura un angļu, bet maz saknu un milta. Arī gatavošanas veids atšķirīgs. Nepieradušam pirmajās dienās var rasties caureja; dažā nepanes stipro kafiju, ko var dabūt pēc patikas. Ieteicams no pat sākuma neatturēties no rēgulārām maltītēm, kaut arī ērstgriba nebūtu sevišķi laba: ar barību kermeni uzkrājas kalorīju rezerve event. jūras slimības gadījumam. Visgrūtāk klājas sīdainiem un mazbērniem, kas nav pieraduši pie konservētām pārtikas un kondensētā piena, un tādēļ bieži saslimst ar caureju. Bērni, sākot ar 3 gadu vecumu, saņem pieaugušo ustura. Tas ir iemesls bezgalīgiem, bet veltīgiem māšu protestiem. Izlīdzēties pa daļai var, ja, kopā ēdot, vecāki atdala bērnam piemērotākus kumosus. Ir bīstami jaut mazajiem ciest slāpes.

Jūras slimība allaž ir īsts „bubulis" nervesa braucēja smadzenēs. Ne vienmēr slimība atkarīga no viņu lieluma. Ja vēja stiprums ir ap 6 ballēm, tad saslimšana parasti notiek masveidīgi. Slimība saistās ar vegetatīvās nervu sistēmas kairinājumu, lielā mērā piedaloties arī psihei. Tas redzams no fakta, ka 80 proc. pacientu ir sievietes un tikai 20 proc. vīriešu, bērnu un veco ļaužu. Sportistes parasti neslimo. Apmēram pēc 10 dienām jūras slimība izbeidzas — ir iegūta „imunitāte".

Kā izsargāties no jūras slimības? Atbilde dota raksta sākumā: Celotājam visiem spēkiem jācīnās pret saslimšanu, un to viņš visilabāk darīs, kuģošanas pirmajās dienās nepiedaliīot domās nekādu vājumu. Autosugestiju arī ārēji atbalsta stingrā disciplīna, kas valda uz kuģa: obligāta kārtība, glābšanas manevri, darbs, padošanās inspekcijām utt. Ja nu nelabums tomēr nav pārvarāms, tad jāliekas gulus un silti jāapsedzas. Neskatīties mastos vai uz apvārņa, bet debesīs, kur kustība nav manāma. Uz galvas var likt vēsus aplikamos. Salds dzēriens ar citronu un ūdens mutes skalošanai turāms pie rokas. Pēc vētrainas dienas der iedzert 1—2 tases karstas tējas ar daudz cukura un kādu miega tableti (Luminal, Adalin): labs miegs ir drošs spēcinātājs. Lai nodrošinātos pret nejaubumu atkārtošanos, no rīta var iedzert 0.03 luminala un 6—8 pilienus belladonnas vai Vasano tinktūras. Arī karsta duša ieteicama (pat divreiz dienā). Nereti jūras slimību ievada galvas sāpes un spiediens ap deniņiem. Pretlīdzeklis: gultas miers, aspirīns, piramidons ar kofeīnu, vēsa kompreše uz galvas. Sarežģījumu gadījumos jāgriežas pie ārsta. Viens no galvenajiem simptomiem slimības smaguma noteikšanā ir pulss: kamēr tas spēcīgs un sit 65—75 reizes minūtē, tikām briesmas nedraud.

Dr. J. Pone.

LIELĀS BAZNĪCU ORGANIZĀCIJAS . . .

(Turpinājums no 1. lpp.)

šanas, ko devušas ASV, Anglijas uc. valdības. A. Trapāns vēl ziņoja par kaŗavīru naudas izmaksām, emigrācijas norisi un Baltiešu centrālās padomes (BCP) darbības izbeigšanu angļu joslā pie angļu militārās valdības pēc 1. jūlija, pēc kam visus jautājumus arī angļu joslā kārtos tikai LCK. Luterāņu baznīcas organizācija (LWF) lūgusi aizrādīt izceļotājiem uz ASV nemainīt darba vietu jau tūlit iebraucot ASV, kas sagādā baznīcu organizācijām ne tikai grūtības, bet arī zaudējumus. Katram ieceļotājam baznīcu organizācijas jau iepriekš nopirkušas dzelzceļa biļeti un apziņoti dzelzceļa pienākšanas stacijās paši galvotāji, kas veltīgi izgaidās jaunos ieceļotājus. — Vācijā paliekošo juridiskai aizsardzībai nolēma apzināt latviešu juristus, kas sniegs iespējamo palīdzību.

V. Janums sniedza plašu ziņojumu par savām apspriedēm Londonā ar sūtni K. Zariņu un latviešu sabiedriskām organizācijām. Viņš apspriedies arī ar angļu ārlietu ministrijas bēgļu nodaļas vadītāju, kam iesniedzis par visiem vēl izkārtojamiem jautājumiem memorandus un garākā personīgā sarunā apgaismojis kaŗavīru, skriningu, izceļošanas un darba jautājumus. Angļu ārlietu ministrija solījusi vairākos jautājumos savu atbalstu. V. Janums apmeklējis arī IRO biroju Anglijā un vedis sarunas par skriningu un 2000 DP uzņemšanu Anglijā; tāpat saņēmis sīku informāciju par izceļošanas iespējām no Anglijas un citām valstīm, par ko būs sīkāka informācija mūsu laikrakstā. Anglijā tuvākos mēnešos notiks Latviešu nacionālās padomes Lielbritānijā vēlēšanas, ar ko visi latvieši būs iesaistīti vienā centrālā organizācijā.

H. Klarks ziņoja par veco ļaužu pārvietošanu uz Franciju katoļu klosteri. Vairākas latviešu komitejas lūgušas atsauksmi par šo akciju. LCK atzina, ka akcija piemērota vieniniekiem, jo laulātiem klostera telpās būs jādzīvo atšķirtiem, kas var radīt grūtības ģimenes dzīvē.

Mīrušā O. Siktara vietā par LCK pārstāvi Austrijā iecēla Egliti.

J. Niedra sniedza pārskatu par trimdas kopības financiālo stāvokli un LCK budžetu. Straujās latviešu skaita samazināšanās, nometņu pārvietošanas un IRO strādājošo skaita samazināšanās rezultātā arī trimdas nodevas samazinās, un tādēļ būs nepieciešama vēl tālāka sašaurināšanās izdevumos. Apspriesta arī Latvijas valsts uzņēmuma Rīgas filma saimniecisko stāvokli un pārvaldes lietas.

V. Mālkalns ziņoja par latviešu skolu stāvokli pēc 1. jūlija. LCK darīs visu iespējamo, lai saglabātu latviešu skolas, kur vien tas iespējams, pretējā gadījumā cenšoties nodrošināt latviešu jaunatnei vācu skolās latviešu valodas, Latvijas ģeogrāfijas un vēstures mācīšanu, par ko atkārtoti iesniegs lūgumus arī Bonnas valdībai. Vairākās nometnēs jau nodrošināta latviešu skolu pastāvēšana arī pēc 1. jūlija.

V. Lambergs ziņoja par Latviešu nacionālā fonda Skandināvijā ievadito vēstuļu sūtīšanas akciju Latvijas okupācijas 10. gadskārtas gadījumā. LCK aktīvi atbalsta šo akciju, ir jau izsūtījusi aicinājumus visām latviešu ģimenēm rakstīt īsas vēstules sevišķi ASV prezidentam, H. Trūmenam, ārlietu ministram Ečesonam uc. atbildīgiem valstsviriem un īsos, sirsnīgos vārdos lūgt darīt visu Latvijas atbrīvošanai no varmācīgās okupācijas.

Uzdeva Švābu Gmindes nometnes komitejai izdarīt jaunas nometnes komitejas vēlēšanas.

V. L.

Kā Padomju savienība gandrīz zaudēja kaŗu (2)

Lielā posta parāde

APBALVOJUMA VIETĀ TRIBUNĀLS — KĀPĒC NOŠĀVĀS KAŖA PROKURORS — PAR STAĻINA KĻŪDĀM JĀSAMAKSĀ ĢENERĀĻIEM

BIJ. SARKANARMIJAS ĢENERĀĻA MARKOVA ATKLĀJUMI

Kaŗa pirmajās dienās sajukums bija tik liels, ka pat lojāli padomju pilsoņi, kas dzīvoja cīņu joslā, zaudēja savaldīšanos un lamāja sarkanarmiešus. Kad gaŗām plūda bezgalīgā atejošo kaŗavīru straume, namamātes kliedza: „Kur ir jūsu lepnie lidotāji, brašie tankisti un varonīgie kājnieki? Jūs lielībnieki ar visiem saviem politrukiem slēpjaties aizmugurē un pat nevarat padzīt vāciešus no mūsu pašu zemes!" Vairums kaŗavīru apkaunoti vispār neatbildēja.

Tāpat depresiju vairoja pārāk bieži NKVD policijas spēku parādīšanās, kas piespieda civilistus evakuēties piebāztos lopu vagonos. Tad nāca baigā pavēle visam atejošam karaspēkam — sagraut rūpnīcas un dzelzceļus, uzspridzināt tiltus, aizdedzināt degvielu tvertnes un labības noliktavas un nopostīt visu, kam kāda saimnieciska vērtība. Lielākai daļai kaŗavīru šī „nedegsim zemes" pavēle šķita absurdums, ka nekad vairs nav atļauta stigriešanās. Krizdami bezcerībā, padomju kareivji zaudēja jebkādu disciplīnas sajūtu un bēga neorganizētos pūļos. Visur bija redzamas nelielas kareivju grupas, kas pašas uz savu roku meklēja ceļu uz aizmuguri, un neblja spēka, kas tos varētu piespiest griezties atpakaļ.

Sastapdams baru šo bēgošo, es uzsaucu: „Kurp jūs?"

„Uz aizmuguri, uz pārformēšanos," bija lepna atbilde.

„Kur jūsu virsnieki?"

„Tie visi krituši."

Es pavēlēju dezertieriem atgriezties frontē. Tad viņi aizmuka no ceļa un pazuda mežā.

Pānika bija tik liela, ka visa dzīve šķita kā murgs. Pēc četrām kaŗa dienām es automobilī atgriezos uz savu lidlauku. Braucot frontes virzienā, man pretim virzījās bezgaliga virkne zemnieku ratu, kas bija līdz pēdējam pārkrauti ar gultas maisiem, podiem un pannām, vistām un bērniem. Juku jukām pa vidu bija armijas mašīnas un rati ar munīciju, degvielām, ambulances mašīnas un pat motocikli. Daudzi no šoferiem un braucējiem jau bija aizmetuši šautenes. Lai jezgu padarītu vēl jaunāku, vācu lidmašīnas šo „posta parādi" nepārtraukti apšaudīja lozmetējiem un apmētāja bumbām.

Kādās krustcelēs redzēju augstāku armijas štāba virsnieku ar viņa palīgu, veltīgi pūloties attīrīt ceļu kādai apgādes mašīnu kolonnai uz fronti. Kad braucu gaŗām, ģenerālis apturēja vairākus vezumus ar bēgošiem kaŗavīriem, kas visi devās uz aizmuguri „pārgrupēties". Norāvis no pleca mašīnpistoli, štāba virs pavēlēja viņiem griezties atpakaļ uz fronti. Tad barā kāds iekliedzās: „Ko klausīties uz viņu?! Tas ir vācu spiegs!"

Kareivji atņēma ģenerālim mašīnpistoli, sasaistīja viņam rokas un gatavojās to turpat uz vietas nošaut. Viņa pavadoņa neatlaidīgi pierunāti, sarkanarmieši pēc laba laika nolēma ģenerāli paturēt dzīvu gūstā un nogādāt viņa vaditājā štābā, vairākus kilometrus tālāk. Redzēdams štābu jau tuvumā, priekšnieks izrāvās un muka uz štāba pusi, skaļi kliegdams pēc palīdzības. Sargpostenis divas reizes pavēlēja viņam apstāties, bet virsnieks turpināja skriet. Tad sargs izšāva, momentā nogalinādams savu ģenerāli. Atskanot šāvienam, no štāba izskrēja kāds pulkvedis un devās pie sava nošautā priekšnieka. Nervozais sargs uztraukumā nošāva arī pulkvedi.

Politbirojs tomēr nekad nav atzinis savu vainu šai militārajā traģēdijā. Nekur un nekad nav atzīts, ka padomju ģenerālštābam nebija brīvas iespējas pašam veikt sagatavošanos kaŗam, tāpat nav atzīts, ka Staļins personīgi pavēlēja nojaukt nocietinājumus, ignorēja aizstāvēšanās plānu un Hitlera uzbrukuma priekšvakarā atstāja armiju nepilnīgi sakomplektētu. Oficiālā propaganda par sarkanarmijas zaudējumiem darīja atbildīgu „vācu invāzijas pēkšņumu un nodevību", bet nekad neizskaidroja, kādēļ kaŗš padomju valdību pārsteidza nesagatavotu. „Sevišķi slepenās" pavēlēs sarkanarmijai Staļins par savām paša kļūdām lika ar sodiem bargi samaksāt saviem virsniekiem.

Ģenerāli Pavlovu, Padomju savienības varoni un pirmo rietumu frontes komandieri, nošāva it kā par to, ka viņš zaudējis kontroli par savām armijām. Tāds pats liktenis piemeklēja vairākus viņa štāba ģenerāļus. Labi pazīdami Pavlovu, mēs, virsnieki, ne mirkli neticējām šīm apsūdzībām. Staļins lika Pavlovu nošaut, lai pārējie ģenerāļi redzētu, kāds ir sods par pavēļu nepildīšanu, pat ja šīs pavēles būtu neizpildāmas. Lieki teikt, ka Pavlova politiskais komisārs nedalījās viņa liktenī. Kaut gan pēc armijas noteikumiem politrukiem bija jādalās atbildībā ar komandieŗiem, Pavlova komisāru vienīgi pazemināja dienesta pakāpē, iecelot par galveno politruku kādā armijas apmācības rajonā. Staļina acīs viens politiskais komisārs bija vairāk nekā desmits piedzīvojušu ģenerāļu.

Kādā citā pavēlē ģenerālleitnanti Poņeģeļins un Kachalovs bija apzīmēti par nodevējiem, kas it kā padevušies vāciešiem. Īstenībā Poņeģeļinu vācieši sagūstīja smagi ievainotu, bet Kachalovs krita cīņā, mēģinādams izvest savas vienības no ielenkuma. Kaut gan daudzi virsnieki zināja patiesos apstākļos, viņi neuzdrošinājās runāt. Abu ģenerālleitnantu mantu konfiscēja valdība, bet viņu ģimenes izsūtīja uz Sibīriju. Īpaša pavēle brīdināja, ka arī citu virsnieku sievām un bērniem būs jāpiedzīvo tas pats, ja viņu ģimeņu galvas padosies ienaidniekam. Instruktoriem un kareivjiem sods bija drusku „maigāks" — viņu ģimenes vienkārši pazaudēja visu mantu. Staļina sauklis ikvienam, izņemot viņu pašu, bija — labāk mirt, nekā padoties.

Vienīgi ar pilnīgu uzticības trūkumu pret virsnieku korpusu var izskaidrot pavēli, kas atļāva jebkuram zemākam virsniekam, instruktoram vai kareivim nošaut savu priekšnieku, ja tas neuzbrūk vai nespēj izlauzties no ielenkuma. Vienkāršie kareivji pēc šīs pavēles izdošanas zaudēja jebkādu respektu pret komandieŗiem, kas, savukārt, jutās nodoti. Kāds ar savu drosmi plaši pazīstams ģenerālis saniknots konstatēja: „Tātad mani var nošaut jebkurš no maniem desmittūkstoš viriem, sākot ar pavāru un friezieri!" Patiesības labā jāsaka, ka faktiski nebija daudz gadījumu, kur padotie apdraudētu priekšniekus, un tie notika vienīgi nelielās vienībās.

Staļina pavēļu iedzīvināšana brutālitātē pārspēja visu piedzīvoto. 1941. g. agrā rudenī diviem maniem iznīcinātājiem netālu no mūsu pašu lidlauka uzbruka četri Meseršmiti. Viena no mūsu lidmašīnām aizdegās, un pilots izlēca ar izplētni. Tā kā nacistu lidmašīnu apkalpes šādos gadījumos pret lēcējiem vienmēr atklāja lometēju uguni, otrs mūsu lidotājs nekavējoties panira tieši zem trim pārējām vācu lidmašīnām, šaudams no visiem stobriem, lai novērstu vācu lidotāju uzmanību no sava bezpalīdzīgā biedra. Krievu pilots gan izglāba izplētņa lēcēju, bet pārējās trijās manevrā un iedrāzās meža galotnēs. Par laimi varonīgais lidotājs, kas uzupurējās biedra labā, avārijā palika sveiks un vesels, iegūdams tikai gluži niecīgus ievainojumus, un es viņu ieteicu apbalvošanai. Bet — mans politiskais komisārs pavēlēja pilotu nodot kaŗatiesai sodīšanai ar nāvi par to, ka viņš neuzmanībā un vieglprātībā satriecis savu lidmašīnu. Tā kā mūsu kaŗa prokurors bija mans vecs draugs, devos pie viņa, lai lūgtu apžēlošanu manam varonīgajam lidotājam.

Prokurors sēdēja savā ierakumā un blenza sienā. Viņa galds bija apkrauts ar kaŗa tiesas dokumentiem.

„Kam tik bēdīgā?" es jautāju.

Viņš norādīja uz papīru kaudzi: „Lūk, cik man jau te gadījumu! Un ja vēl būtu kas nopietns, bet tur ir tādi nieki, ka nezinu, ko iesākt. Pēc Staļina pavēlēm, man, kā kaŗa prokuroram, visi šie gadījumi būtu jānodod kaŗa tiesai, bet kā cilvēciga būte es to nevaru. Šis ir mans trešais kaŗš. Kaujā var gadīties viss kas. Esmu pieredzējis daudzas bezjēdzīgas, stulbas un nežēlīgas pavēles, bet tas, kas notiek tagad, iet pāri manai saprašanai. Es to saku, zinādams, ka tu nevienam par to nestāstīsi. Bet man pašam bailes par sevi."

„Mēģini saslimt," es teicu, raudzīdams prokuroru nomierināt. Man bija kauns apgrūtināt viņu ar savu lūgumu, tādēļ paspiedu viņam roku un devos prom. Rītausmā pēc tam prokurors izdarīja pašnāvību, iepriekš sadedzinājis pēdējo dokumentu no sava galda . . .

Nākamajā numurā lasiet beigas:
KĀ RODAS PADOMJU „TRIECIENA BATALJONI"

PA JAUNIBAS TEKĀM

Kristaps Valters

SIRDS PELNI

Bezgala daudz ir cilvēku, kas, izdzīti no dzimtenes, klīst svešos ceļos, bet vairāk ir to, kas mūsu dienās pazaudējuši savu garīgo dzimteni, pamatu, stāv pasaules tumsā bez atbildes par tautas un pasaules posta un savas dzīves ciešanu jēgu un nozīmi. Tos mēs, latvieši, saucam par cilvēkiem ar tukšām sirdīm. Cilvēks vairs neatrod atbildi jautājumam, kāpēc un kam dzīvi dzīvot. Visas viņa domas un interese pievēršas tikai vienam jautājumam: kā dzīvi labāk, ērtāk un vieglāk iekārtot, — kā dzīvot.

Bet ja kādā tautā zūd atbilde šiem vissvarīgākajiem un nozīmīgākajiem jautājumiem, tad tā nolemta bojā ejai. To labi zinām no vēstures. Senās kultūras tautās bija fantastiski atrisināts jautājums kā dzīvot. Bet šīs tautas gāja bojā ar visu savu augsto kultūru, kad zuda atbilde „kam" un „kāpēc" jautājumam.

Un kā ir ar latviešu tautu trimdā? Lasot laikrakstus, klausoties trimdinieku sarunās, dominē tikai viens jautājums: kurp, uz kādu zemi braukt, kā labāk, ērtāk iekārtoties, kā vairāk naudu nopelnīt. Kā dzīvot ir kļuvis par mūsu galveno jautājumu. Arī par mūsu sirdīm skan K. Skalbes vārdi:

Viss sadedzis, kas bijis man,
Ko teikšu tev, mans draugs?
No manas sirds ir palicis
Vairs tikai pelnu trauks.

Meklējot pēc šī tukšuma izcelšanās iemesliem, jāatzīst, ka tas radies tāpēc, ka modernajam cilvēkam vairs neeksistē Dieva ieņēmība, zudusi metafiziskā substance, „pasaules aizmugure". Modernais cilvēks savu dzīvi salīdzina ar gaļu ceļu, kuŗa abi gali nobeidzas tumsā. Tikai vidus daļa ir apgaismota; tā sastāda viņa ikdienu ar tās uzdevumiem un pienākumiem. Jautāt, kas atrodas tumsā, nedrīkst, jo tas var paralizēt cilvēku darbo-ties. Neskaties bezdibenī, jo tad bezdibenis var sākt skatīties arī tevī. (Ničē). Un šai apgaismotajā ceļa daļā visur cilvēks redz tikai vienu likumību — cīņā uzvar stiprais. Labs ir tas, kas noder indivīdam cīņā par varu. Un māksla, literātūra, religija viņam nav nekas vairāk kā cilvēka paša atspoguļojumi, neīsti atspoguļojumi no oikonomiski saimnieciskām norisēm Marksa mācībā; no asins un rases — nacionālsociālisma mācībā. Tad arī nacionālisms, komūnisms un to ideāli ir tikai kulises atsevišķu indivīdu vai arī proletārāta tieksmēm pēc varas. Vērtību degradēšana ir radījusi lielo tukšumu modernajā cilvēkā.

Bet šis tukšums cilvēku baida. Arī tukšums met ēnu (J. Pauls). Ka šīs bailes ir reālas, rāda aptauja, kas nesen izdarīta kādā vācu universitātes pilsētā. Uz jautājumu — kāda ir jūsu izjūta pret dzīvi, 60 proc. atbildējušas — bailes. Protams, šīm bailēm ir konkrētas izpausmes veidi: vienam bail no kara, atombumbām, otram no bezdarba utt. Un laikam gan ir patiesība, ka pasaule nekad tā nav trīcējusi bailēs kā tagad. Un lai šo tukšumu aizpildītu, cilvēks meklē aizmiršanos dažādās izpriecās, darbā, alkoholā. Bet tā ir ilūzija, kas agrāk vai vēlāk cilvēku pievīļ.

Arvien biežāk un skaļāk atskan balsis, ka sirds tukšumu spēj aizpildīt vairs tikai Kristus mācība — evaņģēlijs. Dzejnieks K. Krūza saka: „Kad Dievs zied tavā dvēselē, tev ir tik labi pasaulē, tu citas gaismas nemeklē." Modernais cilvēks jāsauc atpakaļ pie Dieva. Tas nav sauciens atgriezt atpakaļ laika ratu, noliegt progresu; te nedomājam par laiku, bet gan par laika pavēlnieku, asi, ap ko rats griežas. Tikai sirds, kas visās savās bēdās un priekos sarunājas ar Dievu, atgūst mieru, pamatu, stipro pili; tad tā zina, kam un kāpēc jādzīvo pasaulē, un ka nekas nenotiek bez nozīmes un jēgas.

Tādēļ sirds jāglabā, jāsargā, jābagātinā un jāskaistinā. Un ja ir kādi briesmīgi posta un nelaimes gadi, kas var mūsu sirdi nolaupīt, pelnos sadedzināt, mums tā, kā tautas dziesma saka, jāslēdz akmenī. Mēs nedrīkstam to pārvērst akmenī, bet tikai pasargāt, lai tā nezaudētu savu skaidrumu, baltumu, bagātību.

KLABATAS — laikraksts latviešu vientuļajiem skautiem — noteikti patiks arī pārējiem latviešu zēniem un meitenēm.

Pasūtiniet — B. Rubess, (14a) Schwäbisch Gmünd, Artillerie-Kaserne. Cena: 0,20 DM nedēļā vai 1 st. pasta kupons.

Pa Staburaga bērnu tekām

TEIKA PAR STABURAGU

Uz paša Daugavas krasta bijusi liela māja ar augļīgiem kokiem. Tā piederējusi kādam puisim, ko ļaudis sākuši saukt par milzi, jo stiprs jau viņš arī bijis. Kad kādam gadījušies grūti darbi, tad jau arvienu aicinājuši milzi talkā. Milzis labprāt visiem palīdzējis un savus darbus ātri padarījis.

Vienu dienu viņš dzirdējis kaimiņus runājam, ka vajadzētu palūgt milzi, vai šis nevarētu pāri Daugavas krācēm tiltu uztaisīt. Un milzim jau ar tas nekas nebūtu, bet no kā tiltu taisa? Viņš domājis, domājis — ja taisīs no baļķiem, tie sapūs, ja taisīs tik smilšu valni, to var aizskalot. Beidzot sadomājis, ka labākais tilts no akmeņiem, un sācis akmeņus apskatīt. Meža malā atradis lielu akmeni, ko vēlis pāri saviem laukiem un tad Daugavā iekšā. Kur vien akmens pāri velts, nekas vairs neaudzis, bet milzis no sāktā darba neatlaidies. Viņš novēlis vēl vienu akmeni. Nu vairs viņa laukā lielu akmeņu nebijis. Milzis negribējis citiem zaudējumus nodarīt un tādēļ sācis izrakņāt savus laukus un atradis, ka zem auglīgās zemes kārtas ir tikai akmeņi. Vispirms milzis izlauzis vietvietām akmeņus tikai savos laukos, bet tie ātri sadrupuši. Viņš negribējis palikt kaunā ar iesākto darbu un tāpēc sācis lauzt arī no citiem laukiem.

Daudzi vēlējušies, lai milzis vairs netaisa tiltu, bet nebijis atrunājams. Kā milzis vēlis trešo akmeni, tas pārvēlies gan pirmajam pāri, bet ne īstā vietā. Visādi izmocījies, lai noliktu, kur nākas, bet nekas viņam vairs neveicies. Kuŗu akmeni milzis vēlis, tas vairs nav kritis īstā vietā.

Milzis redzējis, ka viņš viens galā netiks. Netālu dzīvojuši vēl divi milži — aicinājis palīgā. Nostrādājušies visi trīs, bet nekā. Vienmēr šķēršļi — vai nu kāds pakritis, vai noticis kas cits. Tā milzis izpostījis visu apkārtējo zemnieku laukus un tiltu tomēr nav varējis uztaisīt. Nu bijis negals visiem. Laukī izpostīti, nekas vairs nav audzis, ļaužu asaras lijušas kā lietus. Vēl tagad pār šiem tilta akmeņiem līst nelaimīgo ļaužu asaras! Nu saka, ka Staburags raudot.

*

Staburags atrodās Daugavas kreisajā krastā starp Pļaviņām un Koknesi.

„Skaties tur labi tālu lejāk — rau', tur Daugavas līkumā, šai pusē," Jancis rādīja.

„Vai tur tā baltā strīpa?" jautāja Mārcis.

„Nu ja! taisni pretim Zvejnieku krogam. Tu taču redzi balto māju ar sarkano jumtu Vidzemē? — Tam pretī mūsu pusē — tā baltā strīpa, kas sniedzas no ūdens malas līdz pašai krasta augšai, kā taisni vidū ielausts spiķis — tas ir Staburags."

(Valdis — Staburaga bērni)

Bebrus ieved no ārzemēm, bet lidvāveres izmirst

DZĪVNIEKI LATVIJAS MEŽOS

Atceroties mūsu atstāto dzimteni, atcerēsimies arī mūsu mežu skaistumu, kur kā smaragds tumši zaļās egles satiekas ar baltkrekla bērziem un slaidām apsēm; atcerēsimies arī staltradzi briedi, neuzticīgo āpsi un bērzu sarkstošās galotnēs medņu pūli; atcerēsimies tos laikus, kad medību sezonai sākoties, tērpušies gaŗos zābakos, iesoļojām mežā.

Latvijas medību zvēru un putnu bagātība, salīdzinot mūsu nelielās valsts platību — 65.791 km² — ar dažām Eiropas valstīm, ir ļoti liela. Pēdējā zvēru un putnu skaitīšana, kad mēs vēl paši bijām valdnieki savā zemē, uzrādīja šādu skaitu: iršistaltradzi — 1464; brieži, alņi — 880; stirnas — 54.400; āpši — 11.000; caunas — 1095; ūdŗi — 387; lapsas — 12.600; meža cūkas — 1217; zaķi, baltie — 18.800; zaķi, pelēkie — 43.000; rubeņi — 37.000; mežirbes — 5600; ērgļi — 120; ūpji — 370. Šīni sarakstā iztrūkst medņi, jo par tiem man nebija paņemtas līdzi ziņas. Pie šī skaita vēl jāpievieno 1/4 dzīvnieku privātmežos un pilsētu īpašumos.

Latvijas meži aizņem 27 proc. no zemes kopplatības. Visvairāk mežu ir Kurzemē, bet vismazāk Zemgalē. No mežiem 77 proc. ir skuju un 23 proc. lapu koku meži. Vairāk kā pusi — 52 proc. aizņem priedes un 25 proc. egles.

Īpaši jāpiemin daži mūsu faunas retumi, piemēram bebris. Šis graužējs, dārgās ādas dzīvnieks ar saru matiem un zviņām segtu asti, bija izmiris Latvijā apmēram pirms kādiem 100 gadiem. Pēdējais šis dzīvnieks nomedīts Daugavā pie Jēkabpils 1855. gadā. Bet 1927. g. Latvijas valdība dažus bebru pārus ieveda no Norvēģijas un ielaida Stendes upē. Pēc dažiem gadiem to bija jau 16, bet pēdējos gados drošī vien ap 50.

Viens no lielākiem faunas retumiem mūsu mežos bija lidvāvere, sastopama Alūksnes, Sunţažu un Lielvārdes mežos. Šis pelnu pelēkuma dzīvnieks, ar visai mīkstu spalvu, kā literātūrā teikts, uzrādot tendenci izmirt nevien pie mums, bet arī ziemeļu zemēs - Zviedrijā, Somijā un Norvēģijā, kur viņa īstā dzimtene. Jāmin arī lūsis, kas vēl sastopams Jēkabpils apriņķī — Biržu pagasta mežos; arī vēl citur.

PAZĪSTI DZIMTO ZEMI!
Kas šī par vietu?

Tagad pienākuši citi laiki, citi mednieki, un Latvijas mežos nu medī ne tikai zvērus, bet arī cilvēkus.

J. Silipš

Olģerts Rūsis

HAMLETI

Daudz Hamletu šis laiks ir pacēlis,
Daudz Hamletu grib karaļi reiz kļūt.
— Laiks izgāzies no virām, — saka tie
Un prāto vecu veco: nebūt — būt?

Pret likteni un Dievu sacelties
Grib daudzi. Tāpat prātot: nebūt — būt?
Bet maz ir to — un tie nav Hamleti —
Kas karaļi spēj ikdienībā kļūt.

Andrējs Ikšens

KAS TIE PAR DIŽENIEM LATVIEŠIEM

HUGO HELMANIS

Kapteiņa Helmaņa izlūku gājieni Latgales frontē ir viena no tām grāmatām, kas brīvajā Latvijā iznāca vairākos izdevumos ar lielu tirāžu. Bet visbriniškigākais un vienīgais ir kāds eksemplārs, ko Helmanis savā daiļajā rokrakstā uzrakstīja ar tušu uz pergamenta papīra divās krāsās, apzīmējot vietu vārdus vai nu zaļus vai sarkanus, atkarībā no tā, kādi spēki kuŗā vietā katrreiz bija — mūsu vai sarkanie. Šis monumentālais darbs bija absolūts bibliogrāfijas retums, mūzejam domāts, un autors par to saņēma speciālu godalgu.

Helmaņa grāmata skolās, jaunatnes organizācijās un tautā bija tik pazīstama, ka par pašiem izlūku gājieniem nav vairāk ko piebilst. Neapšaubāmi Helmaņa radītās varonības ietekme izplatījās arī tajos bezpiemēra gājienos, ko veica Latvijas karavīrs pret komūnistiem otrā pasaules karā.

Grāmatas saturs nav kareivisks ziņojums vien, tur nav oficiālā sausuma un īsuma. Jau pirmajā recenzijā par šīs grāmatas pirmo izdevumu 1921. gadā Latvijas Kareivī šo rindu autors vērsa lasītāju uzmanību uz to atturību un izteiksmes siltumu, kas dvesa no grāmatā zīmētiem Latgales dabas aprakstiem. Bija taču tiešām jābrīnās, ka virsnieks, dodamies izlūkos ienaidnieka aizmugurē, tomēr bija tik dziļi izjutis sniega biršanu no skujām ziemā vai griezes balsi klānu grīslī, un to tik jauki aprakstījis kā kādā dzejā. Tāpēc jau arī daudzās vidusskolās Helmaņa grāmata bija ne vien lasāmviela, bet latviešu valodas skolotāji lietoja to kā materiālu klases darbiem un uzdevumiem.

Latviešu strēlnieku pulkos Helmanis nav dienējis, jo toreiz bija tā, ka krievu ģenerāļi nelaida projām izcilos latviešus, lai nepaliktu vaņkas vien. Tāpēc jau arī Oskars Kalpaks netika uz strēlniekiem.

Izlūku gājieni bija Helmaņa speciālitāte jau cara armijā. Tur viņš divas reizes krita vācu gūstā, bet abas reizes izbēga, būdams labs izlūku dienesta praktiķis un psihologs.

Nacionālā armijā Helmanis iestājās 1919. g. jūlijā, pēc otrās izbēgšanas, izraudzīdamies partizānisko Malienas bataljonu, ko vadīja kapteinis Jūlijs Ērglis. Viņš veica ne vien daudzus ļoti sekmīgus izlūku gājienus dziļi ienaidnieka aizmugurē, atvezdams no turienes vairākus lielgabalus un citas kara mantas, kuŗu reālā vērtība bija milzīga, bet morālā vērtība toreiz nemaz nebija aplēšama. Malienas bataljonu vēlāk ietilpināja 1. Liepājas kājnieku pulkā.

Sodien drīkst pateikt, ka Helmanis bija kara gājienu hazardists šī vārda labākā nozīmē. Tāpēc viņš ir arī retais, kas iekšēji nebija apmierināts ar pamiera noslēgšanu austrumu frontē, jo viņam šķita, ka par maz vēl padarīts. Bet pretēji citiem varoņiem, kas kaujā nežēloja ne sevi, ne citus, Helmanis ārkārtīgi saudzēja savu karavīru dzīvības. Katru gājiena plānu viņš izstrādāja tik sīki un pamatīgi, ka katram viņa vīram bija skaidri zināma sava vieta un laiks. Grūtāko uzdevumu viņš allaž veica pats; lai atceramies kaut vai to momentu, kad viņš vienu pārsteidz boļševikus acītes spēlē un liek tiem pacelt rokas.

Izbeidzoties karam, Helmanis aizgāja privātā dzīvē.

„Kāpēc īsti tu vairs negribi palikt armijā? jautāja kāds draugs.

„Armijā mani ar laiku arī paaugstinās. Un kas tad būs? Kapteiņi Helmani pazīst visa tauta, bet pulkvedi Helmani zinās tikai pulka. Un tad vēl tā grāmata — kā tas skanēs: pulkveža Helmaņa Izlūku gājieni..."

Tas gan laikam bija tikai tāds humora arguments. Patiesība liekas tā, ka miera laika dienests pulkā šķita viņam par klusu un maz pievilcīgu. Ne velti dažreiz sarunās par viņa personu sabiedrībā izskanēja tāds teiciens:

„Uz sauszemes par traku . . ."

Tik izcils varonis kaujās arī privātā dzīvē bija personība par sevi. Viņam piemita visas cilvēka pozitīvās īpašības: godaprāts, bezkompromisa taisnības sajūta, morāles likumu izpratne, godīgums, vārdu sakot — tā bija tīra seja. Ja viņam bija kādam kas pasakāms, viņš to arī pateica, vienalga, cik liels un augsts bija sarunu partners un vai tas patika vai nepatika. Tādi cilvēki dzīvē stāv savrūp, daudz draugu viņiem nav. Dzīvodams Jelgavā, Helmanis reti iebrauca Rīgā, kur viņam bija tikai divi draugi. Nekad viņš neiesteica pārmetumus par viņam nodarīto netaisnību, pieķērot tikai 3. šķiras Lāčplēša kara ordeni, kaut gan jau frontē 1920. gadā bija ierosināts apbalvot viņu ar 2. šķiru. Pēc miera noslēgšanas šī lieta laikam bija aizmirsusies kaut kur papīru džungļos, un Helmanis nebija tas, kas par to būtu Domei atgādinājis.

Savus piedzīvojumus divrežīju bēgšanā no vācu gūsta Helmanis arī it kā gribējis uzrakstīt un izdot grāmatā, bet reizē arī it kā šaubījies: „Ja es to kādreiz darīšu, tad tikai ne aiz materiāliem apsvērumiem. Nākošai grāmatai vajaga būt labākai par Izlūku gājieniem. Bet ko, tad es tur daudz slavenāka varu uzrakstīt par to slēpošanos Prūsijas pagrabos vai Polijas ciemos, salīdzinot ar dzīvo darbu Latgalē" ...

Ne pārdomāt ne izpildīt šo domu vairs neiznāca. Helmanis bija no mazāk vērtīgs medījums par Veckalniņu, kuŗam arī bija jāatriebjas pēc Maskavas sātāna likumiem. Viņu notvēra vienu no pirmajiem, un sagaidīja tikai tāpēc, ka rīkojās ātri un pārsteidzīgi. Maskava neko neaizmirst. Bet atmaksa reiz nāks.

Mūsu Andris un dubultsūciena Džumbo Svētdienis

„Kā jūs tā varat teikt?" Andris runāja pretī, „jūs ne reiz sodas fontānā neesat kāju spēruši, bet lieli runātāji, ka es izdodot naudu par niekiem!"

Sodas fontāns skaitās svarīgākais ierīkojums amerikāņu zēna dzīvē. Mazākie iegriežas tur pa dienu, citi vakarā pēc kino, un protams tur palika arī daļa mūsu Andŗa grūti pelnītās naudas. Taču to paļu sestdienas pēcpusdienu aizgājām zēnam līdz, notupāmies letes priekšā uz apaļiem ķebļīšiem un gaidījām.

„Trīs saldētā piena kulteņus, speciālos svētdieņus un ķiršu leduskrēma sodas."

Tas neizklausījās daudz. Balti tērptais apkalpotājs iegaumēja Andŗa pasūtinājumu un sāka rīkoties ar nikelētiem traukiem. Lielā glāzē ielika saldējumu, ielēja pienu un piecēla glāzi īpašai mašīnai, kas tās saturu acumirkli sakūla putās.

„No šītā var palikt resns," Andris piezīmēja, kad bijām saņēmuši skaisti putainās glāzes.

„Labs," mēs atzinām. Piens ar saldējumu jau gan vien bija, bet nebijām leduskrēmu ilgi ēduši un dažos mirkļos glāzes ar baudu iztukšojām.

Nomēģinot „svētdieni" iegremdējām karotīti zemesriekstu kārtā un atdūrāmies pret šokolādes saldējumu, kas bija maisīts ar banāna gabaliņiem. Garšoja arī labi.

Maisītājs pa to laiku rīkojās ar augstām glāzēm. Vispirms no īpaša aparāta iesmidzināja ķiršu ekstraktu. Tad ielika baltu lipīgu masu, ko ogļūdeņa šļirce sajauca ar ekstraktu, piepildīdama glāzi līdz pusei. Ielicis vēl divas karotes saldējuma, viņš atkal iedarbināja ogļūdeņa fontānu. Tagad glāze bija pilna iesarkana šķidruma.

„Tas nu ir leduskrēma soda!" Andris tvēra savu glāzi.

Vispirms iesūcām no salmiņa, bet aukstais un lipīgais šķidrums tikai mazliet garšoja pēc ķiršiem. Kad ar karotīti no putām izzvejojām vaniļas saldējumu, nolēmām, ka atsevišķi tas būtu garšojis labāk. Kamēr mocījāmies ap glāzes saturu, Andris redzēdams, ka mēs ar savu sodu galā netiksim, pieprasīja rēķinu.

„Trīs sodas, trīs svētdieņi, trīs piena kulteņi, viens kouks... tas ir tieši divi dolari piecdesmit."

„Divi piecdesmit!" mūsu karotītes apstājās ceļā uz muti, „tik daudz par ledu un ūdeni!"

„Tas tak bija slavenais dubultsūciena Džumbo svētdienis," Andris sarauca pieri.

Lai nu kas tas būtu bijis, visu vakaru jutāmies tik auksti, ka nevarējām sasildīties ne ar spaini tējas; bez tam kaklā ik piecas minūtes iesitās ogļskābās gāzes atraugas. Laikam viss tomēr nav slavējams, par ko zēni izdod savu grūti pelnīto naudu.

Henrijs Nordens

Viktors Zīedonis

Četri tūkstoši jūdžu pa Amerikas kontinentu

VIJOLNIEKA V. ZIEDOŅA VĒSTULE LATVIJAI

Šķiet, ka mūsu dienās viena no nemierīgākām tautām ir latvieši — viņi ceļo, kad vien un kur vien iespējams. Tā tas bija Vācijā, brīnījās par to vācieši; tā tas tagad ir Austrālijā, Kanadā un pie mums Amerikā, un arī šeit par to brīnās „iedzimtie". Bet ceļojums ir līdzīgs dzīves skolai, kurā cilvēks īsā laikā iepazīstas ar ģeogrāfiju, vēsturi, mākslu un vēl daudz citām lietām tieši praksē.

Savā garajā ceļojumā no Misisipi līdz Ņujorkai iepazinos ar mūsu tautiešu dzīvi šinīs vietās. Un jāpiekrīt sakāmvārdam: „Labi ir visur tur, kur neesmu es". Šis viedoklis bieži vien sarūgtina daudzu tautiešu dzīvi, rada pārpratumus darba devēja un pēmēja attiecībās un bieži vien rada spēkāķus, kas ar paša spēkiem vairs nav pārvarami.

Cauri Ziemeļkarolainas pakalniem, Zilo kalnu grēdām, garām Karolainas un Tenisijas Nacionālajam parkam kāpām vienmēr augstāk kalnu galotnēs, tā kā radās šaubas, vai mans Fords spēs pārvarēt likumotos, strauju kāpumu un apledojušo krauju pilnos kalnus. Pēc Tenisijas interesantajiem apgabaliem, cauri Alabamas klajumiem nokļuvām Misisipi štatā, kur vientuļās kokvilnas fermās daudzās jaunbūviešu mājās tagad dzīvo latvieši; seko Alabama, Tenisija un Ziemeļu Karolaina. Šeit citi ļaudis un citi tikumi. Kad mežonīgajos „Great Smoky" kalnos ceļa priekšā mašīnai aizstājas kalnu laupītāju auto, bet ieraugot eiropiešus, kas nav apkrāvušies dolaru saiņiem, pajautā vienkārši ceļu, es varonīgi noprasu, vai viņi nebaidās no gangsteriem — un tie atbild: „Amerikā gangsteru nav, tie visi ir IRO dienestā Eiropā."

Kad garais ceļa gabals bija aiz muguras un Ziemeļkarolainas galvas pilsētā Raleigā stāvēju koncerta zālē, šķita, ka no dienvidu romantiskās mežonības un flegmas esmu nonācis atkal civilizētā pasaulē, ar mums ierastiem ļaudīm un dzīves ierašām.

Tad atkal viena pēc otras aizslīd garām Ziemeļkarolainas pilsētas un drīz vien sasniegta Virdžinijas robeža ar skaisto dārzu pilsētu Danvilli, lai drīz aiz tās skatam pavērtos skaistā austrumu krasta kalnu grēda Blue Ridge. Daudzreiz šķiet, ka esmu nonācis Švābu Halles ielejā, Berchtesgadenas kalnu gravā, kaut kur atkal it kā Švarcvaldes smaržīgo egļu ielejās, un beidzot tepat jau arī mūsu Siguldas gravas, un braucu pāri Pērses krācei pie Kokneses. Bet tās ir tikai atmiņas, — ceļš nepārtraukti vijas cauri Virdžinijas pilsētām, ziedu bagātībā līkstošiem firziņu dārziem un garām zemnieku mājām, kuŗās šo pavasar daudzās vagu dzīs pirmo reiz latviešu zemkopis. Te skaistā universitātes pilsēta Šarlotesville, te smēķētāju dārgums — tabakas — tirgus vieta Linčburga.

No pārdomām mani iztraucēja kāds Georgijas kolledžas students, kas apturēja mašīnu un lūdza kādu gabalu pavest. Pazīdams mani latvieti un dzirdēdams manu vārdu, viņš bija priecīgs izteikt pateicību par vairākkārt dzirdētiem koncertiem radiofonā. Viņš esot jau agrāk iepazinies ar vairākiem latviešiem, kas strādājot viņa tēva farmas tuvumā. Patīkami bija dzirdēt daudzus komplimentus latviešu darba prasmei, izturībai, bet tad pēkšņi viņš jautāja: „Sakiet, kādēļ latvieši savā starpā tik nesa[illegible]gi?" Bieži nākas dzirdēt par latv[illegible]u rosību visos pasaules kontinentos sniedzot palīdzību tautiešiem, sagādājot galvojumus. Bet nākas arī pieredzēt, cik dažreiz tautiešu teiktā vai rakstītā vārda var ļaunā izdarīt. Ja miekle iemeslus, tad bieži jāatduŗas uz veco nenovīdību- nometņu dzīves nesaticību un intrigām, kas dažreiz jaunā formā meklē sev pilsoņa tiesības arī citās zemēs.

Tuvojos Vašingtonai, kas jau pa lielu gabalu mirdz spožā elektrības gaismā. Vairākas jūdzes pirms pilsētas jau var redzēt Kapitola milzīgo korpusu un Vašingtona piemineklī. Meklējot pareizo ceļu pilsētas plānā, skats pārsteigts apstājas pie uzraksta Latvian Legation un Latvijas karoga krāsām. Tūlīt meklēju plānā izdošanas gadu, un priecīgi kļūst, kad ieraugu skaitli 1949! Tātad mūsu valsts pārstāvniecība apzīmēta tāpat kā visas citas.

Kaut gan jau vēla vakara stunda, ar sirsnīgu latvisku laipnību savā mājā mūs pieņem sūtnis Feldmanis ar kuŗu runājot laiks aizskrien nemanot un mans ceļa biedrs māc. A. Gulbis, vairākkārt atgādina, ka mēs par ilgu kavējam mājas tēvu. Atvadoties šķiet — līdzi nāk viņa mierīgais lietu vērtējums un cerības pilnais skats nākotnē. Pēc patīkama vakara viesmīļajā agrākā sūtniecības sekretāra Šmita mājā, kur viņa kundzes un Kuplā kundzes latviski sirsnīgā aprūpe liek aizmirst ceļa nogurumu, nākamā rītā dodamies tālāk uz ziemeļiem. Cauri Baltimorei, skaistai Filadelfijai, vēsturiskai Trentonai tuvojamies ceļa mērķim, pasaules tirdzniecības un naudas centram — Ņujorkai. Ceļš vijas pa tiltiem, kas iet pāri augstajiem namu jumtiem, pa tuneļiem, kas izbūvēti zem Hudzonas straumes, līdz nonākam pilsētas centrā. Ir patīkami vērot, ka debesskrāpju milzīgie akmeņu kalni un tilti nav nocietinājuši cilvēku sirdis, bet arī šeit ar amerikāņiem raksturīgo laipnību tie sagaida svešinieku un palīdz ar visliešako interesi viņu lietu kārtošanā, vienalga, vai tie būtu lielā Amerikas raidītāja CBS direktori vai arī aizņemtās un steigas pilnās luterāņu koncila atbildīgās darbinieces.

Šī svētdiena Ņujorkas latviešiem ir liela diena — iesvētī draudzes jaunatni. Plašais un skaistais Trīsvienības dievnams ir ļaužu pārpildīts. Kad pa tā durvīm mācītāju vadībā nāk iesvētāmie jaunieši, gandrīz aizmirstas, ka esmu Ņujorkā. Tās pašas dziesmas, tie paši latviešu mācītāji, tie paši latviešu mūziķi kā dzimtenē.

Kad beidzot mans Fords traucas atkal atpakaļ uz dienvidiem, patīk atcerēties un pārdomāt pieredzēto un tomēr teikt: ir labi tur, kur mēs esam, it sevišķi, ja protam savu darbu un dzīvi iekārtot tā, ka pāri ārējiem apstākļiem stāv cilvēka garīgās vērtības.

Selbijā, maijā.

(1. turpinājums)

O. KAMPES VIŅETE UN ZĪMĒJUMS

Dvēsele izjuta maigas, nevarīgas dvēselītes pieskārienu, no kā radās it kā sena, aizmirsta smeldze: tā taču bija citkārt daiļās, nevainīgās Cecilijas trauslā dzīvībiņas elpa, kuŗa zemes dzīvē aizgāja bojā nelaimīgas mīlas dēļ pret to individu, kuŗa kauliņi bija kā pelni sabiruši zilajā urnā . . .

Jā, Cecilijas dvēselītei bija tiesības uz šo urnu, ne mazākas kā pašai urnas palieku dvēselei, kas nu izjuta atelpu, atbrīvošanos no kāda ilga mocītāja sloga vai lietuvēna. Viņai kļuva it kā gaišāki un ligsmāki: viņa bija devusi gandarījumu mazajai daiļdvēselītei un uzdāvinājusi tai dārgumu, kas zemes dzīvē nebija iegūts, bet zaudēts.

Sajūtot visos virzienos tālākam lidojumam pretsienu, dvēsele noskārta, ka te sākās veļu valstība, un viņa ir Polārzvaigznes veļu valstības magnētiskā aplokā, no kuŗa veļi paceļas augstāk, lai izskanētu bezgalībā, ziemeļpola krāšņo ugunskāvu simfonijā . . .

Pretestība bija tik slīva un blīva, tik svešas bija ņirbošo un savu klātieni apliecinošo veļu gara substances, ka dvēsele vairs nejutās brīva, ko viņa tik kaisli bija sevī un sev cerējusi, ne kā persona, bet gara bezveidība, — un dvēselei kaut kas iekšapziņā it kā iesāpējās, kā tas bija zemes virsū fiziskā trimdā.

Te taču visapkārt bija miljardi un miljardu reiz miljardi veļu no pasaules sākuma, kā te, tā pretpolā, zem briljantam līdzīgi mirdzošā dienvidus krusta zvaigžņāja. Te bija abu polu — polārizācijas noslēpums, tas ir — pretējiem spēku galiem apkārt zemes planētas jostai apvienoties saskaņotā unisonā un harmonijā. Jo šie pretējie spēki taču šķita no absolūti unificētas substances . . .

Bet tas kolosālā blīvuma dēļ nekad neizdevās. No šīm pretējām divu polu koncentrācijām un berzes radās tikai brīnumains magnēto-elektriķa strāvojums ar neizmērojamu jaudu, kuŗas priekšā grandiozākais mākoņu zibens un tā spēriena grāviens bija tikai bērnu rotaļa — par uzjautrinājumu veļiem. Starp personīgi apzinātiem bijušās cilvēcības veļiem jaucās un ap tiem lipa kā mušas apķīmisko sadalīšanās procesu aktiem miljardi pusveļu, pusapzinīgu dvēseles fragmentu, kā pārslas no dzīvnieku un augu mirušās pagātnes puteklainām atliekām. Un tā šī masa, līdz ar personību veļiem funkcionēja no bezgala un bezlaika dzīvības un kustības un savas pārvērtības šķietama sākuma.

Ne! Dvēsele ar skumjām apjauta, ka šim it kā tvaika katlā sicošam veļu pretsparam izlauzties cauri nav iespējams un tālāk, augstāk viņai nav b r ī v a lidojuma.

Viņa bija nevis absolūtās brīvības dižciltīgā karaliene, bet šīs šķietamās, no miesas materijas atraisītās valļības verdzene — kā zemes virsū koncentrācijas žogos ieslodzītie tirannu patvarības upuri.

Dvēsele, šī brīvā verdzene, skuma gluži bezpersonīgi, jo veļu blīvums un masa visapkārt modināja it kā šķietamu jautājumu, kas jāatrisinot kur tad šie miriadi veļu, pusveļu jeb visa dzīvā, reiz bijušā substance beidzot paliek? Vai viņa, šī bezgala un bezmēra dvēseļu jūra arī kaut kad savā paisumā un bēgumā mazinājas, jeb tikai pieaug? Vai šie garu džungļi kaut kad arī atbrīvo dvēselei ceļu uz brīvo bezgalību?

Tā pašmokās un it kā rezignācijā dvēsele klīda neapzinīgi projām pa brīvo, zemo starptelpu no veļu valsts griezīgi zili-blāvā atmosfairā starp mākoņiem un zemi.

Mūžīgi pētošais dvēseles atavistiskais gars tomēr nejauši pavēra šķirbu uz mocošo noslēpumu.

Dvēsele lēni lidoja pāri tam blāvajam kontinentam, ko zemes kartēs apzīmē ar vārdu — Āzija. Tur no šī kalnaiņā un tuksnešainā paklāja nāca augšā murgoņa un *vaidi, it kā* tur būtu tā devīnstāvainā un joslainā pekle, kuŗu dzejā attēlojis fantasts — italis Dante. Tur spīdēja, dunēja, sprāga kaut kas un dzisa; tur šos vaidus klāja, it kā šinī kontinentā sākta, jau trešā pasaules kara rīboņa!

Likās, ka cilvēciņi iznīcināja viens otru, paši sevi un dzīvību zemes virsū un atbrīvoja — veļus, pusveļus, dvēseles un instinktu kamoliņus, lai tie peld augšup veļu valstībā.

Un tā te dvēsele nojauda šī kara pašmērķi: kad būs viss iznīcināts, tad mitēsies arī veļu pieplūdums blīvajā veļu valstībā, un tur atklāsies brīvi ceļi neatkarīgās dvēseles suverēnajam, brīvajam lidojumam bezgalībā.

Jo taču veļu miljardi kaut kā un kaut kur pamazām tika absorbēti, noriti, pārveidoti, kaut pakāpeniski, metodiski, kaut daļēji. Par to liecināja visa universa teleoloģiskā, mērķtiecīgā mechanika . . . Vai veļu valsts bija te izņēmums, kas apdraudētu visas sistēmas ģeniālo, dievišķo gala sākumu? Gals bija sākums kaut kam jaunam — topošam . . . Tā tad nekas nezuda, bet mūžam pārveidojās. Sic!

(Beigas sekos)

KULTŪRAS CHRONIKA

Pēdējā notikusi M. Ziverta Ķīnas vīzes lugas Ņujorkas latviešu teātŗa uzvedumā Osvalda Urītseina režijā. Tekstī par dekoratoru pašreiz darbojas Kārlis Baumanis, bet administrātors ir Teo Krūms. Lugas galvenajās lomās ir Hilda Prince-Urītsena, Tonija Kalvo, Erika Šaumane, Olga Liepa, Osvalds Urītseins, Jēkabs Sakss un Anuss Mitrēvics. Aktieris Reinis Strazdiņš strādā lauksaimniecībā Bostonas apkārtnē, un nav atmetis cerības stāties režisora uz skatuves. ASV ieradies vijolnieks Andrejs Lindbergs, bijušais Rēzeknes latviešu teātŗa aktieris, kā arī režisors M. Krūmiņš no Augsburgas.

Ilona Letniane, dzīvojot Parīzē, iecerējusi divus jaunus romānus, pie kuŗiem jau strādā. Fragmentu no romāna Tas nocietina ar drīzumā iznāksim arī mūsu lasītājiem.

Jānis Abuže, rodzais Libekas grāmatiesējējs, tuvākā laikā dosies uz Zviedriju, kur var turpināt līdzšinējo darbu, izdodot vienīgi latviešu autoru darbus.

Baltervēļi pirms dažiem mēnešiem likts pamats jaunaustrāliešu operas ansambļa noorganizēšanai. Pirmizrāde notika šinīs dienās. Diriģents un galveno lomu tēlotāji ir ungāri, bet par kormeistaru darbojās latvietis E. Freimanis un koŗī ir vairāki latvieši. Interesējoši, ka diriģents atnācis divas klavieres. Kamberas imigrācijas departamenta pasākdrošā, ka jaunais ansamblis nedrīkst kaitēt vietējo mūziķu intrešiem, pārvērtoties par profesionālu vienību.

Šokējot Čīriches, Milānas un Buenos Airesē pirmizrādi, nule arī Vīnes valsts operas uzvedumā moderna tagadnes kompozīcija Arturo Honegera oriģinālo Žanna D'Arkā uz skŗta. Šis klasiķa dzejas un Honegera mūzikas apvienojums, kas sākotnēji nav bijis domāts skatuviskam uzvedumam, guvis visai labu atveidojumu, kuŗā bez koŗiem un solistiem piedalījās arī baleta un bimbas Vīnes valsts operas ansambļa darbojušies arī Burgteātŗa spēki.

18. jūnijā sešu nedēļu ilgu koncertturneju pa Austrumvāciju, Austriju, Šķotiju, Īriju un Angliju uzsāks amerikāņu kara aviācijas orķestris 70 mūziķu sastāvā. Viesošanās programmā paredzēti 39 simfoniskie koncerti 38 pilsētās, starp citu arī Frankfurtē, Heidelbergā, Minchenē, Berlīnē un Štutgartē.

Parīzes prāmatu tirgotāju savienībā nodibinājušies literatūras recenzentu darba kopa, kas jaunināsdamā mēneŗraksti rakstīs anonīmas kritikas, jo, rakstot ar vārdu, literatūras kritiķiem esot pārāk jāšķīstās ar personīgām attieksmēm pret autoriem, izdevējiem un citām ietekmīgām personām. Jaunais žurnāls saukšoties Godprātīga cilvēka bibliotēka.

Alfrēda Dziļuma nesen pārcēlies uz Zviedriju un pašreiz raksta jaunu romānu, kam jau sarunāts arī izdevējs.

GRĀMATNIECĪBA

Reliģija un dzīve — reliģisku un filozofisku rakstu krājums iznācis A. Ozoliņa apgādā. Saturā prof. T. Celma Tagadnes cilvēka traģisms; prof. P. Jurēviča Par divi reliģijas avotiem; doc. F. Treija Teoloģiskas problēmas sengrieķu filosofijā; prof. E. Pētersona Kristīgā un filosofiskā ētika; prof. L. Šuica Legalitātes-moralitātes problēma Kanta tiesību filosofijā; arhibīskapa prof. T. Grīnberga Svētais vakarēdiens; prof. P. Kikauka Dažas piezīmes pie tēvureizes teksta; prof. R. Zīcāna Štiprais sargs; priv. doc. H. Biezā Oikumeniskās kustības ideja un īstenība; māc. K. Veinberga Atdzimšana un atdzimšanas kustības; māc. O. Gulbja Daži reliģijas problēmu risinājumi jaunāko laiku daiļliterātūrā; prof. P. Kundziņa Ev. lut. baznīcu celtniecība Latvijā; māc. V. Šēfera Pa atmiņu tekām un māc. E. Ķiploka Izdevēja piezīmes.

Aiz dzelzs priekškara

Stokholmā angļu valodā izdodamajam politisko rakstu krājumam Informācija par apstākļiem aiz dzelzs priekškara (Information on Conditions Behind the Iron Curtain) iznākusi 4. un 5. burtnīca (52.—88. lpp.). 4. burtnīcā par lidmašīnas incidentu virs Baltijas telpas raksta prof. Dr. A. Švābe un V. Martons, par latviešu bij. karaviru jautājumu — A. Dravnieks. Vēl ievietoti kritiski apcerējumi par Padomju savienības vēlēšanu sistēmu un par krievu slepenajām instrukcijām bēgļu morāles un reputācijas graušanai. 5. burtnīcā sakarā ar Baltijas valstu okupācijas gada dienu garāku rakstu par boļševiku tirannijas metodēm mūsu zemēs sniedz Osv. Freivalds. Rakstam pievienots lietuviešu mākslinieka V. Kašubas simboliskā kokgriezuma Baltiešu sāpes attēls. Jāatzīmē arī interesantais apskats par vergu darbu nometņu saimniecisko nozīmi PSRS pēdējo 30 gadu laikā, kā arī Baltijas sieviešu padomes aicinājumā pasaules sieviešu organizācijām palīdzēt Baltijas valstu neatkarības atjaunošanā.

Mūsu seniori izšķiras

Slieksnis, ko pārkāpj desmit tūkstoši latviešu, jau tagad ļauj nojaust arī mūsu turpmākās trimdas nacionālās gara dzīves vaibstus — mūsu māksla, šķiet, plauks pasaulē, mūsu dvēseli auklēs un kops Eiropa. Gluži kā ārzemju sporta vienības aprij mūsu izcilos sportistus, nacionāli profitēdamas no viņu spējām, tā pasaule paņem mūsu mākslinieku. Viņu pašu latviskās sirdsapziņas un pašlepnuma lieta ir — aizmirst vai nealizmirst, cildināt vai noklusēt savu tautību. Bet kad latvieši Sēnitobijā uzcēla savu dievnamu, viņi patiesībā uzcēla vienu no tiem stiprajiem pilskalniem, ko tik lēti nevar ne iekarot, ne asimilēt, ne piesavināties. Gan dzīve rāda, ka tas ir tikai laimīgs izņēmums — lielā pasaule negrib lāga redzēt nacionālās reliģiskās dzīves nostiprināšanos savā paspārnē: tas kavē asimilāciju.

Šķiet, ka tāds apsvērums būs licis arī latviešu baznīcas virsganam archibīskapam Dr. T. Grīnbergam izšķirties par palikšanu Vācijā, kas liekas visizdevīgākā zeme, no kuŗas brīvi var vadīt un veidot mūsu draudžu un vispār reliģisko dzīvi tuvumā un tālumā. Apciemojot cienījamo senioru viņa klusajā, saules piesildētajā istabā jau krietni patukšotajā Eslingenā, jūs sastopat viņu pie grāmatām noklāta galda, kur top svētruna mūsu traģisko notikumu atcerei 18. jūnijā, kur top jauni raksti, kur spārnus jau paciļā Bitīte savam nākamā gada lidojumam — un kur valda dziļš miers un paļāvība nākotnei. Kāds pretstats šim drudžainajām dienām!

„Lūk, jaunā dziesmu grāmata," saka archibīskaps, pasniegdams gaumīgā apdarē veidotu pabiezu sējumu melnos ādas vākos ar zelta krustu vidū. Un ar šo vienkāršību it kā ir apliecināta lielā izšķiršanās — palikt; dzīve rit tālāk ar savām ikdienas rūpēm, bet pāri tām stāv lielās — mūžības rūpes. Ar nožēlu sirmais, mošais un labsirdības apdvestais archibīskaps atzīst, ka nav iespējams aizkļūt uz Parīzi, kur 18. jūnijā ievada amatā māc. Lappuķi — viņš tur kļūs par kādas franču draudzes mācītāju, tajā pat laikā apkalpojot arī nelielo Parīzes latviešu draudzi. Un tāpat nav iespējams doties uz dziesmu dienām Anglijā, kurp aicinājis sūtnis Zariņš. Bet arī bez visa tā darba ir pilnas rokas — 12. jūnijā sākas mācītāju konference Imbshauzenā, kur piedalīsies arī Luterāņu federācijas augstākā vadība. Un 18. jūnijā visi latvieši dievnamos atcerēsies mūsu drausmīgo nelaimi pirms 10 gadiem.

Atvadoties jūs zināt — šis virs zina, ko grib, un kādēļ grib: latviskuma stiprākais pilskalns ir baznīcas kalns, kas deva patvērumu un spēku divu okupāciju gados, kas deva un dos to arī daudziem trimdas gadiem.

No Nirnbergas meistardziedoņiem Rīgā līdz Trīnes grēkiem Eslingenā — lai būtu minēti tikai daži pieturas punkti — esam izstaigājuši līdz prof. J. Kugam viņa mūža un darba gaitās.

„Pasaule ir maza, pasaule ir maza," viņš it kā drošinādams, it kā pats sevi mierinādams saka steidzīgi, kad satiekat viņu Eslingenas tveicē ielas pašnas pusē sviedrus slaucam. „Vai es izceļošu? Dēls Kanadā, pašam galvojums uz Bostonu — jābrauc vien būs. Bet viss ķeras un aizķeras — varbūt pēc mēneša, diviem . . . Un ko te lai vairs daru? Septiņdesmit divi gadi!.." — Un tiesa — teātŗa vairs nav, un reiz beigsies arī biroja darbs, ko profesors pēdējos mēnešos veica tāpat kā jebkuŗš mirstīgs ierēdnis. — „Un vai gan jaunajam Bostonas teātrim nevajadzēs dekorātora?"

Kādu vakaru profesors pēkšņi saņem rīkojumu nākošā rītā nodot bagāžu — mēs jau zinām, ko tas nozīmē: ardievu! Bet tie, kas neesam paguvuši teātŗa architektūras un telpas meistaram un burvim paspiest roku, pēkšņi apzināmies — Eiropu atstāj daļa mūsu teātŗa vēstures, tā būtības dzīvā daļa. Bet mēs arī zinām — svešums viņu neapņis — viņa mūžs un darbs pārāk cieši iekļauts latviešu mākslā.

*

„Jūs meklējat klavieres Švābu Gmindes nometnē? O, mums, ir pavisam četras — tās vienas sveras uz sāniem, tās otras lieto YMCA, tās trešās ir it pašas, bet ceturtās — tās ir kastē."

Šī kaste pavedījusi daudzas naktis sporta hallē ar lielisko stikla sienu, aiz kuŗas guļ Švābu Alba kalni un lejas, līdz vienu dienu tā ceļo lejā uz pilsētu — uz muitu. Un laiki nu ir tādi, ka neviens muitas ierēdnis vairs nemeklē apslēptas cigaretes vai zelta stieņus, bet aprobežojas ar jautājumu: vai tur nav nekas muitojams iekšā? Nē, nav. Tās ir prof. Ā. Ābeles klavieres, ko izcilajam latviešu komponistam, lieliskajam Dziesmuvaras diriģentam un meistarīgajam ērģelniekam pirms pāris gadiem uzdāvināja trimdas tautieši viņa 60 gadu jubilejā. IRO šo bagāžu, kas pēc paragrāfa nav darba rīks, bet luksa lieta, — IRO to neved par velti. Un profesoram jāmaksā . . . Bet Švābu Gmindē nu vienas klavieres mazāk.

Klavieres? Tās var uzdāvināt. Bet nekā vairs nebūs aizpildams tas robs, ko emigrācija izraus Vācijas trimdinieku saimē, paņemdama pašu profesoru uz Mičiganas štatu par ērģelnieku. Un vēl pašā pēdējā brīdī, jau tikpat kā kuģī kāpjot, padarīdama viņu arī par mācības spēku kādā no turienes konservātorijām. Jā, jā, tas ir labi, mums ir prieks par visiem un katru, kas atrod drošu pamatu jaunā dzīvē. Bet mēs nu esam nabagāki, arī tas ir tiesa. Ulmas sirmā doma ērģeles vairs nejutīs virtuozā mākslinieka pirkstus kā citkārt 18. novembrī.

Jums izdodas satikt Lāčplēša kapa autoru Ludvigsburgā, svelmes, putekļu un tautību ņirbas apņemtu. Viņš pasmaida savu vāro, tikko manāmo smaidu — nevienam citam latviešu mūziķim tā nepiestāv viņa vārds kā prof. Ābelem. Un reti kāds mūziķā ir tik smalks un dziļš kā viņš. Viņa saknes ir latviešu zemē, zari nesīs augļus zem svešām debesīm. Bet tie būs latviešu koka augļi — lielajā cilvēces dārzā. Nē, tālums viņu neapris.

Mūsu seniori izšķiras. Mūsu nākotne nokārtojas. Mūsu mākslā plauks pasaulē, mūsu dvēseles auklēs un kops Eiropa.

Severins Dīms

ANNA AŠMANE ATCERAS VECOS ĻAUDIS

Anna Ašmane, pazīstamā mūzikas pedagoģe un pianiste, Vasarsvētkos koncertēja Jordanbades veco ļaužu patversmes iemītniekiem. Lietpratīgi sastādītā klasiskās un latviešu mūzikas programma modināja interesi, un nopietnais un veikšais priekšnesums, kas še jau pazīstams no mākslinieces agrākajiem sniegumiem, iepriecināja dzīvu atsaucību pārpildītajā zālē. Labs mākslinieciska sniegums veco ļaužu mītnē ir rets notikums, un iemītnieki uzņēma to ar sirsnīgu pateicību.

A. Ašmane izpilda Jordanbadē arī ērģelnieka pienākumus latviešu luterāņu draudzes dievkalpojumos.

Piezīmes par Vācijas basketbola meistarsacīkstēm

Ar Viestura uzvaru Vācijas basketbola meistarībā latviešu sports Vācijā, šķiet, izdziedājis savu gulbja dziesmu: tuvākajā laikā izcelo gandrīz visi mūsu izciliākie sportisti, un šeit pagaidām paliek vēl nedaudzi basketbolisti — pie tam visai izkaisīti — un pazīstamie ledushokejisti: Koneckis, Veide, Ansons. Jo patīkami tādēļ, ka gulbja dziesma vainagojās ar Vācijas meistara godu — panākumu, ko līdz šim latvieši ne kā vienība, ne individuāli nebija guvuši. Zināms gan, ka basketbols Vācijā vēl ne tuvu nav iegubis to popularitāti, kāda tam savā laikā bija Baltijas un dažās Viduseiropas valstīs, un varbūt, piemēram Hakeja un Circeņa pagājušās sezonas sasniegumi šķēpa mešanā, Vācijas mērogā, relatīvi bija nozīmīgāki, taču meistartituls paliek meistartituls. Skaistais sporta veids tomēr arī Vācijā pamazām rod augligu zemi un nav šaubu, ka pēc pāris gadiem vāciešu basketbolisti varēs teikt savu vārdu jau Eiropas mērogā. Vācijas basketbola savienības priekšsēdis apliecina, ka Rietumvācijā jau esot vairāk nekā 300 basketbola vienību un to skaits arvien augot.

•

Basketbola popularizēšanā vāciešu vidū neapšaubāmi savi nopelni taisni pēdējos gados ir arī baltiešiem un amerikāņu karaviriem, un tas pats Viesturs sniedzis vācu jaunatnei ne vienu vien labu paraugstundu. Frankfurtē, kur notika finālspēles, gan basketbols vēl pavisam svešs, un šādas sacīkstes tur notika laikam pat pirmo reizi, tādēļ arī skatītāju bija tikai ap 200. Ne afiša, ne kāds cits norādījums neliecināja, kad un kur sacīkstes notiek, un nezinātājam nebija viegli atrast spēļu vietu. Basketbola savienība dienu pirms meistarsacīkstēm Frankfurtē ielas gājējiem izdalīja vairākus tūkstošus aptaujas zīmīšu ar jautājumu: „Vai jūs zināt, kas ir basketbols?" Rezultāti vēl gan nav zināmi, bet, liekas, ka būs bijis krietni daudz jaužu, kas atbildējuši ar nē. Turpretim Minchenē, Hamburgā, Getingenā, Heidelbergā uc. basketbolu pazīst jau tīri labi.

•

Viestura neapšaubāmi bija turnīra labākā vienība un meistargodu izcīnīja pelnīti, cienīgi nobeigdams savu panākumu virkni, kurā pēdējā pusgadā, atskaitot pāris zaudējumus amerikāņiem, ir tikai uzvaras. Taču jāatzīst, ka Viesturs šoreiz nerādīja savu labāko sniegumu, kas gan saprotams, jo spēlētāju izkliedētības dēļ — Pērkons un Grieze, pēdējā laikā arī Baikštis, dzīvo Šveinfurtē, pārējie Štutgartē — vienībai pilnā sastāvā tikpat kā nemaz nav bijis iespēju trenēties. Būtu arī pārdroši apgalvot, ka Viesturs ir labākā vienība, kāda latviešiem vispār Vācijā bijusi. Kursa, Daugavieši, Lībekas un Vircburgas YMCAs (Viestura sastāvā ir vairāki minēto vienību spēlētāji) savā laikā, šķiet, būtu bijuši visai nopietni pretinieki viesturiešiem, bet šis konstatējums nekādā ziņā nemazina viņu panākumu, kaut arī tas gūts ar vācu izkārtni. Vācu prese — ar maziem izņēmumiem — atzinīgi atzīmēja, ka meistartitulu īstenībā izcīnījuši latvieši un cildināja latviešu basketbola augsto līmeni.

•

Starp tirām vācu vienībām — meistaribas finālspēlēs tādu īstenībā bija tikai divas, jo arī Heidelbergas sastāvs bija vairāk starptautisks nekā vācisks — meistartituls, šķiet, būtu pienācies berliniešiem. Viņi arī vispār atstāja visdžentelmeniskāko un sportiskāko iespaidu, no kā arī mūsu jaunie puiši varēja šo to krietnu mācīties. Berlīnieši katrā spēlē cīnījās ar pilnu sparu, ko nevarēja teikt par viesturiešiem, kas dažu sacensību sāka visai pavirši, izrādīdami dažbrīd nevajadzīgu pārākuma sajūtu; berlīnieši mācēja godam uzvarēt un tikpat brunnieciski arī zaudēt. Neviena nevajadzīga žesta, ne vārda ne laukumā, ne ārpus tā. Redzot šādu vienību, var tikai īsteni atskarst sporta augstāko jēgu un mērķi — godīgā, džentlemeniskā cīņā ielikt visu savu prasmi un sparu, audzināt sevi un skatītājus.

•

Arī Viesturam pašam cīņas Vācijas meistartituls dēļ bija gulbja dziesma: cejā uz ASV jau devies Baikštis, šajās dienās viņam seko Grieze un pēc neilga laika, paredzams, vēl pāris vienības locekļu. Paliks gan vēl BC Degerloch ar vāciešiem un latviešiem 1. vienības sastāvā, bet nebūs vairs spēcīgā Viestura piecnieka, kas reizē darīja godu arī jaunajai Štutgartes priekšpilsētas sporta biedrībai. Par šo pēdējo lielo pakalpojumu latviešu sportam Viestura puiši godam ir pelnījuši — sirsnīgu bravo!

Arv. Bolšteins.

Mūsējo uzvara Vupertālē

323. Tpt. Grp. CMLO uzvarēja Vupertāles basketbola turnīrā, kurā piedalījās 6 vīriešu un 4 sieviešu vienības. Finālā sastapās 323. CMLO un T. V. Grafenberg. Spēlējot 2×15 min., uzvarēja darba vīri 18:14 (4:11). CMLO sastāvā spēlēja Grostiņš (ieguva 5 p.), Auželis (2 p.), Bērziņš (10 p.), Sproģis (1 p.), Butlēvics un Jēkabsons (0).

A. P.

V. BEBRES JAUNI PANĀKUMI FRANCIJĀ

Sezonas ievadījums Francijā devis skaistus panākumus mūsu viegliatlēti Veltai Bebrei, kura jau otro sezonu startē no Racing Club Strasbourg. V. Bebre, kas tikai pagājušās sezonas beigās pievērsās barjērskrējienam, šogad Elzasas apgabala meistarsacīkstēs Strasburgā 80 m barjērskrējienā pārliecinoši pārspējusi veco un atkal jauno apgabala meistari Heici, sasniedzot arī teicamu 13,5 sek. rezultātu. Heices laiks 14,2 sek. Bet... meistares godā V. Bebre netiek, jo ir ārzemniece... Jāpiezīmē, ka Bebre pag. gada apgabala meistarsacīkstēs startēja konkurencē (jo tā nevienu „neapdraudēja"), bet šogad tai bija atļauts startēt tikai ārpus konkurences. Tas Bebres panākumu nemazina, jo 13 pārspēts arī M. Iecelaine, trīsdas rekordu (13,6) par 1,1 sek. un ar iespējama vēl rezultāta uzlabošanu.

Tajās pašās sacīkstēs sasniegtie rezultāti lodē (9,20) un diskā (31,51) dotu viņai otrās vietas. V. Bebre maijā uzrāda 80 m 11,3 sek., tāllēkšanā 4,67 m, lodē 9,43 m un diskā 33,11 m. Tas liecina par sportistes progresu. Sasniegumi 80 m barjērskrējienā un diskā dotu viņai tiesības piedalīties Francijas meistarsacīkstēs Parīzē, bet...

A.

Pasaules sporta laukumos

Anglijas meistarsacīkstes vieglatlētikā pagāja bez sevišķi izciliem sasniegumiem, bet pārsteigumu sagādāja olimpiskā uzvarētāja jamaikieša Vinta zaudējums 400 m kanadietim Mekfārlenam, kas uzvarēja ar 47,6 sek.

Eiropas boksa savienība izsludinājusi par vakantu Eiropas meistartitulu vidējā svarā, jo pašreizējais meistars italietis Mitri boksējas ASV. Titula dēļ tuvākā nākotnē cīnīsies angļis Tērpins ar kādu no izciliākajiem Eiropas vidsvariem, kas vēl jāizrauga.

Amerikāņu smagsvara bokseris Li Zīvolds ceturtajā gājienā ar tehnisko nokautu Londonā uzvarēja angli Brjūsu Vudkoku. Cīņu angļi uzskatīja par pasaules meistartitula izšķirēju, jo viņi par meistaru neatzīst ASV nēģeri Cārizu. Vudkoks sākumā bija pāraks par amerikāni, bet bija spiests uzdot smaga savainojuma dēļ virs kreisās acs, kas ļoti asinoja. Cīņu noskatījās 50.000 boksa cienītāju.

Pasaules meistars boksā pusvidējā svarā amerikānis Robisons vidējā svara cīņā Filadelfijā 15 gājienos pēc punktiem uzvarēja francūzi Vilemēnu. Pensilvānijas štatā šī spēkošanās bija izsludināta par pasaules meistarības izcīņu vidējā svarā, taču amerikāņu boksa apvienība par šī svara meistaru atzīst tikai Lamotu. Ar šo uzvaru Robinsons nav pieveikts 71 cīņā pēc kārtas.

Eiropas meistartituls dēļ boksā smagā svarā Vīnē austrietis Veidingers pēc punktiem pieveica francūzi Oleku. Pāredzams, ka Veidingeru meistartitula cīņā izaicinās Vācijas meistars ten Hofa.

Padomju savienība un 5 citas „tautas demokratijas" pieņēmušas ielūgumu piedalīties Eiropas meistarsacīkstēs vieglatlētikā, kas notiks no 23.—27. augustam Briselē. Meistarsacīkstes, kurās piedalīsies 26 Eiropas nācijas, būs lielākais vieglatlētikas sporta notikums pasaulē kopš Londonas olimpiskām spēlēm.

72,60 m šķēpa mešanā sasniedzis soms Hitieinens, bet islandietis Bringeirsons ar izcilu 4,21 m rezultātu reālizējis jaunu savas valsts rekordu kārtslēkšanā. Otru Islandes rekordu sasniedza Eiropas meistars lodes grūšanā Husebijs, lidinot disku 49,07 m, kamēr pasaules rekordists un olimpiskais uzvarētājs Konsolini ar 53,30 m no jauna apliecināja savu izcilo klasi.

„DEARISTOKRATIZĒTO" JĀŠANAS SPORTS

Starptautiskā olimpiskā komiteja Kopenhagenā aiz slēgtām durvīm nolēmusi turpmāk starptautiskos jātnieku turnīros, sākot ar Helsinku olimpiādi, pielaist arī instruktorus, kamēr līdz šim starts bija atļauts vienīgi virsniekiem. Ar šo lēmumu, ko tikai negribīgi akceptējusi arī starptautiskā jātnieku savienība, izvēdināts augstprātības gars no pašas „aristokratiskākās" sporta nozares. Tagad, piemēram, zviedriem 1952. g. olimpiādē nevajadzēs taisīt tādus trikus kā iepriekšējā: 1948. g. Zviedrija nosūtīja uz sacīkstēm Londonā spējīgu jātnieku-instruktoru, iepriekš padarot to „salonspējīgu" tādā veidā, ka paaugstināja viņu par leitnantu. Pēc atgriešanās Zviedrijā jaunceptā virsnieku atkal žigli pazemināja atpakaļ par apakšvirsnieku.

LATVIEŠU SPORTS EIROPĀ UN CITOS KONTINENTOS

Par latviešu basketbola cietoksni Austrālijā izvērsās 1956. g. olimpisko spēļu pilsēta Melburna. Tur uz pastāvīgu dzīvi tagad pārcēlies arī izcilais mūsu basketbola tiesnesis Andrejs Bērziņš. Viktorijas pavalsts basketbola meistarsacīkstēs, kas nupat sākušās, lieliskas sekmes gūst Melburnas latviešu sporta kopas Rīgas 1. vienība.

Austrālijā jau 6 latviešu sporta kopas

VĒSTULE NO AUSTRĀLIJAS

Līdzšinējām 5 latviešu sportistu kopām Austrālijā tagad pievienojusies sestā: Pertā noorganizēta kopa Patria. Tās vadītājs ir F. Blicavs, sekretārs A. Rings un kasieris J. Buss. Patria basketbolisti startē Rietumaustrālijas meistarsacīkstēs A grupā. Pirmajās 2 spēlēs patrieši izcīnīja uzvaras: pret Highgate 44-14 un University Team, kas pēru bija B klases meistars, 27-19. Patria sastāvā bija F. Blicavs, A. Rings, J. Bernšteins, Dz. Siliņš, J. Mazaļevskis, Baičauskas un Pajčevskis. Pēc sacensībām Pertas izplatītais pēcpusdienas laikraksts „Daily News" ievietoja atzinīgu rakstu, uzskatot Patria un lietuviešu vienību Sturm par meistarsacīkšu drošiem finālistiem. Laikraksts vēl atgādināja, ka rietumaustrālieši var daudz mācīties no mūsu spēlētājiem.

Pertā, maijā.

A. Blicavs.

Sensacionāls britu chirurga panākums

Londona (ej). — Pirmo reizi medicīnas vēsturē britu chirurgam R. C. Brokam izdevies veikt vairākas ārkārtīgi sarežģītas un bīstamas sirds vārstuļu operācijas. Broks operējis pavisam 9 personas, pie kam 7 gadījumos pacienti pēc operācijas strauji atlabojušies. Britu chirurgs par šīm operācijām ievietojis plašu aprakstu laikrakstā British Medical Journal. Sevišķi raksturīgs bijis gadījums ar kādu 23 g. v. pacienti, kas jau kopš 7 gadiem slimojusi ar sirds vārstuļu paplašināšanos smagā formā un ar grūtībām varējusi paiet tikai kādus 50 metrus. Jau 5 nedēļas pēc operācijas paciente varējusi uziet un nonākt pa vairākstāvu nama kāpnēm.

Ilgāku atlabošanās procesu prasījis kāds cits gadījums, kur pacienta vecums bijis lielāks — 35 gadi. Tomēr arī viņš 8 mēnešus pēc operācijas varējis bez kādām grūtībām atsākt savu agrāko fizisko darbu. Dr. Broks norāda, ka sirds vārstuļu operācijas visvieglāk izdarīt jauniešiem, bet pusmūža gados jau pastāv briesmas, ka pacients nepārdzīvos. Londonas Gaija slimnīcā, kurā Broks ar saviem asistentiem strādā, tagad ieradušies arī vairāki slaveni amerikāņu chirurgi, lai iepazītos ar britu ārsta operāciju metodēm. Viņi izteikušies, ka pēc Broka sensacionālajiem panākumiem Anglijai pienākas chirurģijas nozarē 1. vieta pasaulē.

RAIBĀ PASAULE

● Britu vicekonsulam kādā Vidusjūras valsti bija jāpraasa padoms Londonai šādā jautājumā: vai par britu pavalstnieku atzīstams angliete un grieķa āriaulības dēls, kas piedzimis uz jugoslavu jachtas Francijas teritoriālos ūdeņos.

● Bībeles iestāšanas sacensībās ASV uzvarējis mācītājs Mindena, kas izlasījis Svēto grāmatu no viena gala līdz otram 22 stundās un 28 minūtēs.

● Linčepingā, Zviedrijā, tiesāja pazīstamu advokātu, kas 10 gadu laikā bija piesavinājies lielas savu klientu naudas summas. Vienā gadījumā viņš bija pārspekulējies ar pašu nāvi un iekrītis. Kāda 75 g. veca sieviete 1938. g. cieta nelaimes gadījumā. Advokāts viņas uzdevumā iekasēja vienreizēju apdrošināšanas summu — 2100 kronu, bet klientei iestāstīja, ka sabiedrība viņai piešķīrusi mūža pensiju 42,50 kr. mēnesī, jo cerēja, ka vecā sieviete drīz nomirs. Tā tomēr dzīvo vēl šodien, un biedīgais advokāts dabūjis viņai līdz šim izmaksāt jau tuvu pie 6000 kronu.

● Kādā 90 minūšu ilgā karstu debašu laikā Francijas parlamenta deputāti izteikuši ne mazāk kā 1470 lamu vārdus; tas redzams no statistikas, ko galvenais stenografs iesniedzis parlamenta priekšsēdim Erio. Rekords lamu vārdu sarakstā pieder komūnistiem ar 110 reizes lietoto „kanaļa", 180 „slepkavām", 90 „provokatoriem", 18 „pilsoniskiem lupatām" un 54 „meļiem". Aiz komūnistiem seko labie ar 92 „cūkām", 21 „gļēvuļi" un 12 „jokdariem". Tautas partija 32 reizes lietojusi „Maskavas sulaiņus", 13 „kaviāra tirgotājus", 12 „Kremļa kājslauķus", 51 „lukša proletārieti" un 18 „maitu tirgotājus". Vismierīgākie noskaņoti bijuši radikālsociālisti ar 9 „meļiem" un 3 „histēriķiem".

● Rietumvācijas darba ministrs Antons Štorchs, kas vispār pazīstams ar savu taupību valsts lietās, nesen iegādājies divriteni, un luksa auto vietā turpmāk visus savus dienesta braucienus nodomājis izdarīt ar jauno „zirgu". Vācijas vēsturē tas ir pirmais gadījums, kad ministrs uz parlamentu dodas ar divriteni.

NEPĀRSPĒJAMS VEIKALNIEKS

Laikrakstā New York Sun nesen meinā sēru ietvarā parādījās šāds sludinājums: „Dzijās skumjās paziņoju saviem godājamiem pircējiem un pazīnām, ka mana karsti mīļotā sieva mīrusi, dāvinādama dzīvību spēcīgam un veselīgam zēnam, kuram es nekavējoties maksāju augstu prēmiju. Līdzjūtēju atalgojumu līdz tam laikam, kad būšu atkal appircējies. Bez tam paziņoju, ka meklēju nopietnu precību nolūkā patikama izskata un jautras dabas sievieti, ne vecāku par 30 gadiem, ar 10.000 dolaru kapitālu, kas noderētu manam plašajam mājturības priekšmetu veikalam 79. ielā Nr. 106, kur pašlaik notiek izpārdošana par pazeminātām cenām. Manām vislabākā porcelāna cenām nav konkurrences. Pieklājīga apkalpošana. Endrjū Smits."

Kāda tipa lasītājiem Jūs piederat

Atbildiet godīgi uz sekojošiem 14 jautājumiem ar jā vai nē, un Jūs varēsit spriest, pie kāda paveida grāmatu un laikrakstu lasītājiem Jūs sevi varat pieskaitīt.

1) Vai Jūs kādu darbu gremdē iedevumā lasīt ar lielāku patiku nekā to pašu darbu vienkāršākā ārējā ietērpā?
2) Vai Jūs nelabprāt aizdodat savas grāmatas citiem?
3) Vai Jūs pieprasāt no apgādiem un grāmatu veikaliem katalogus?
4) Vai Jūs ar interesi kavājaties pie grāmatveikalu skatlogiem?
5) Vai Jūs uzņemtos pūles meklēt kādu retu grāmatu, ko Jums citi sevišķi ieteikuši?
6) Vai Jūs, sākuši lasīt interesantu grāmatu, pametat visu citu un nenolieknat grāmatu ātrāk līdz esat to izlasījuši līdz galam?
7) Vai Jūs interesējaties nevien par latviešu, bet arī par citu tautu literatūru?
8) Vai Jūs kādu grāmatu lasāt arī vairākas reizes?
9) Vai Jūs grāmatu izlasāt līdz galam, arī ja tā Jūs nogurdina?
10) Vai Jums ir paraduma jau lasīšanas sākumā paškirstīt grāmatas pēdējās lappuses, lai uzzinātu, kādas ir beigas?
11) Vai Jūs lasot pārlecat atsevišķām lappusēm, ja tās satur plašus aprakstus un izstāstījumus?
12) Vai Jūs ar skubu metaties uz pēdējiem jaunumiem grāmatu tirgū vai grāmatām, ko slavē laikraksti?
13) Vai Jūs labprāt lasāt romānu vai stāstu laikraksta vai žurnāla turpinājumos?
14) Vai Jūs lūgtu draugam: „Aizdod man kaut kādu grāmatu, ko varu lasīt vilcienā?"

Ja Jūs uz pirmajiem 8 jautājumiem atbildējāt ar jā, Jūs noteikti esat lielas grāmatu draugs un kalnīgs bibliotēkas. Ja pirmās 5 atbildes bija nē, bet nākošās 4 jā, Jūs laikam gan esat cītīgs lasītājs, kam vairāk interesē literatūra vispār, nekā pašas grāmatas un vērtīgi iesējumi. Pozitīva atbilde uz pēdējiem 5 jautājumiem pierāda, ka Jūs nevar pieskaitīt pie izmaiņcinātiem lasītājiem un grāmatu iesīšanai Jums ir vairāk gadījuma rakstura.

†

Š. g. 31. maijā no mums pēkšņi šķīrās mūsu mīļais Augsburgas nodaļas valdes priekšsēdis un D. V. amerikāņu joslas valdes loceklis

kapt. Pēteris Blaumanis

Kremēts Augsburgā 3. jūnijā.

Viņu mūžīgā piemiņā paturēs

DAUGAVAS VANAGI.

†

Š. g. 21. maijā pl. 22 traģiskā nāvē no mums šķīrās mūsu mīļais draugs — futbolists

VISVALDIS ŠULCS

dzim. 1915. g. 3. 5., kremēts š. g. 27. 5.

Dziļās sērās skumst

Mežotnes sporta kopa un Billingshurstas latvieši.

Gribēju tālajos laukos vēl iet,
Klausīties dzīesmu, ko ziedonis dzied,
...satumsa nakts...

†

Dziļās sērās un mūžīgā pateicībā pieminām mūsu mīļo sieviņu un gādīgo māmiņu

OLGU ZIŅĢI, dzim. Špēru

dzim. 1897. g. 31. dec. Vānes pag., mir. 1950. g. 8. maijā Rīgā.

Un Tevi mīlestībā
mēs sirdīs paturam.

Virs Latvijā un meita Boltonā, Anglijā.

†

Š. g. 20. maijā traģiskā nāvē no mums šķīrās mūsu darba biedrs s/s „Spīdola" 1. mēchanikis

GOTHARDS KAIJAKS

dzim. 1903. g. 15. maijā Bolderājā. Apbedīts Lisabonā — Portugālē.

Viņu mīļā piemiņā paturēs

s/s „Spīdola" administrācija un komanda.

ASV UN KANADAS
TAUTIEŠIEM VISAS
LATVIEŠU GRĀMATAS

uz labvēlīgiem noteikumiem izsūta

A. SĒLZEMNIEKA apgāds,

kas paralēli uzsāk darbību ASV. Krājumā bagātīgs klāsts. Pieprasiet katalogu.

Adresēt: Mr. Nik. Eglītis, c/o Mr. J. R. Davidson, Pocahontas Country House, POCAHONTAS, IOWA, U. S. A. (460)

IZNĀKUSI
Margeritas Mičelas
VĒJIEM LĪDZI
III. gr.

Dabūjama nometņu grāmatnīcās vai pieprasāma pēcmaksā apgādam

GRĀMATU DRAUGS

(14a) Schwäbisch Gmünd, DP Camp Artillerie-Kaserne, Bl. V. — 61. (464)

TAUTIETES,

kas palikat pag. dziv. Vācijā — ar Jums vēlas nop. prec. nol. sarakstīties slaida aug. (184 cm) 31 g. v. sardžu virs. Of. ar Nr. 461 š. av. kant. (461)

JOSTU RAKSTI

Komplekts ar 28 daudzkrās. zīmēj. uz 8 atklātnēm maksā DM 1.60 (pastmark. vai kuponos), 10 kompl. — DM 12.— ar piesūti un p. pēcmaksu. Vēl dabūj. ABECĪTE — DM 5.—, KRĀJA DM 1.—. Pieprasīt:

ED. PAEGLE,
(17a) Karlsruhe, Forstner-Kaserne. (435)

Latviešu Katoļu Studentu Apvienības mantu loterijas laimestu saraksts

Foto aparāti: Nr. 173, 461, 1125. Pulksteņi: 592, 656, 1047. Tautiski ādas izstrādājumi: 52, 122, 145, 299, 463, 542, 589, 599, 689, 791, 864, 940, 1022, 1241. Jaunas siev. kurpes: 35, 100, 186, 192, 204, 232, 335, 416, 437, 453, 468, 488, 687, 866, 871, 905, 1010, 1221. Jaun. vīr. kurpes: 377.

Grāmatas: 12, 13, 15, 16, 17, 23, 34, 42, 43, 55, 56, 57, 62, 73, 74, 79, 81, 93, 101, 104, 107, 109, 118, 131, 132, 135, 144, 146, 148, 152, 155, 168, 182, 193, 195, 203, 209, 212, 213, 221, 227, 240, 246, 264, 272, 283, 296, 300, 301, 306, 307, 314, 326, 340, 346, 349, 352, 367, 369, 372, 384, 390, 391, 395, 409, 410, 413, 417, 420, 428, 430, 432, 446, 455, 458, 462, 474, 480, 481, 483, 486, 492, 494, 496, 507, 509, 521, 523, 539, 540, 544, 550, 556, 559, 560, 574, 578, 581, 586, 588, 593, 596, 600, 611, 617, 622, 625, 636, 647, 657, 664, 668, 672, 681, 682, 683, 694, 698, 694, 696, 702, 711, 715, 716, 717, 721, 722, 725, 728, 734, 735, 746, 748, 755, 775, 789, 808, 824, 826, 835, 837, 838, 842, 846, 848, 853, 857, 859, 867, 879, 885, 898, 916, 918, 919, 920, 923, 925, 939, 962, 968, 971, 981, 985, 987, 995, 997, 998, 1006, 1008, 1012, 1019, 1026, 1040, 1049, 1062, 1064, 1073, 1087, 1099, 1103, 1104, 1117, 1119, 1121, 1128, 1139, 1150, 1248.

Dažādas mantas: 4, 20, 26, 27, 45, 46, 48, 49, 69, 89, 91, 96, 110, 114, 121, 126, 140, 141, 151, 162, 163, 164, 174, 179, 207, 218, 235, 260, 268, 270, 274, 279, 281, 287, 289, 295, 312, 313, 327, 329, 337, 347, 351, 354, 359, 360, 361, 363, 374, 378, 380, 381, 382, 386, 394, 396, 405, 438, 442, 447, 451, 452, 454, 468, 482, 500, 502, 503, 513, 514, 517, 524, 528, 529, 536, 548, 555, 561, 565, 572, 575, 576, 582, 583, 590, 597, 602, 605, 609, 613, 629, 635, 638, 640, 646, 650, 651, 654, 660, 663, 669, 680, 686, 699, 700, 701, 706, 708, 709, 737, 744, 754, 763, 765, 774, 778, 782, 793, 807, 815, 818, 834, 836, 844, 865, 870, 872, 882, 883, 892, 893, 924, 927, 931, 932, 953, 961, 964, 966, 970, 974, 975, 983, 988, 991, 1014, 1015, 1024, 1028, 1042, 1043, 1047, 1050, 1051, 1052, 1063, 1086, 1089, 1112, 1114, 1130, 1136, 1140, 1141, 1206, 1212, 1213, 1217, 1223, 1228, 1233, 1239.

Laimesti izņemami, uzrādot biļeti (lozi), pie biļešu pārdevēja vai pieprasāmi tieši Apvienības centrā uz adresi: B. Maikovskis, (24a) Pinneberg, Eggerstädtkaserne. Līdz š. g. 30. jūnijam. Laikā neizņemtās [illegible] par ziedojumu studentiem. (465)

L. K. S. A. prezidijs.

LATVIJAS KARTE

mērogā 1:450.000, form. 85×115 cm, ar apm. 5000 vietu nosaukumiem, 5 krāsās vēl dabūjama neliela skaitā apgādā un pie pārstāvjiem.
Cena: DM 8.—, Sd 12/—, Austr. Sd 16/—, ASV $ 1.50, K. $ 1.75, ZKr. 7.50.

E. Tomāsa,

LATVIJA GRĀMATA PAR DZIMTENI

sātur ziņas par Latvijas ģeogr. stāvokli, zemi, dabu, tautu. Tanī atrodami dzimtenes apraksti no literatūras, tautas teikām, pasakām un dziesmas. Grāmata bagāti ilustrēta. Tekstā kartogrammas un diagrammas.
Cena: DM 4.—, Sd 8/—. A. Sd 10/—, $ 1.20, ZKr. 4.50.

Atrodas iespiešanā un iznāks jūlija sākumā J. Jaunsudrabiņa jaunākais darbs

ZAĻĀ GRĀMATA

Pieprasiet jau tagad apgādam vai meniem pārstāvjiem:

Vācijā: Apgāds Līdums, O. Dīķis, Lübeck, Meesenkaserne, Bl. B.
Anglijā: D. V. F. grāmatn., 44, Hans Place, London SW 1, Mrs. M. Osoļa, Latvian Hostel, Lightcliffe, Halifax.
Zviedrijā: Daugavas apgāds, Garvargatan 11, L. P. K. grāmatn., Box 701, Stockholm.
Dānijā: I. Reitmanis, Postbox 292, Kobenhavn V.
ASV: Helmars Rudzītis, 6643, Bergen Place, Brooklyn 20, N. Y.
Kanadā: Valters Ziedinš, 92, Morse Str., Toronto, Ont.
Austrālijā: J. Strautiņš, 12, Seventh Av., Alberton, S. A.; A. Medenis, Migr. Centre, Bathurst, N. S. W.
Brazilijā: Z. Leimanis, Atlantica 156, apt. 101, Rio de Janeiro.

P. MANTNIEKA
KARTOGRAFIJAS INSTITŪTS un APGĀDS,
44, rue van Eyck, Bruxelles 1, Ch. post 754.25.
(459)

ĀDAS IZSTRĀDĀJUMI,

greznoti ar Brīvības piemineklja un valsts ģērboņa attēliem 9 karatu zelta dobspiedumā.

Portfeļi, 45×32 cm (bez grezn.	100—180 šil.
Dāmu rokas somas	80—90 „
Vēstuļu mapes, 25×22 cm	55 „
Vēstuļu mapes, 22×17 cm	45 „
Foto albumi, 40×27 cm	50 „
Foto albumi, 28×20 cm	33 „
Kabatas portfeļi, 3 daļ.	28 „
Kabatas portfeļi, 2 daļ.	20 „
Kungu naudas maciņi	20 „
Maciņi-pakaviņi (bez grezno.)	12 „
Dāmu naudas maciņi (bez grezn.)	5—10 „
Adrešu grāmatiņas	20 „
Grāmatu aizsargvāki	20 „
Iniciāļu burti ā	2/6 „

Izsūta no krājuma un pēc pasūtinājuma kā nesaistošus paraugus.

VALDEMĀRS ČOKS,
60, Percival St., Peterborough, Northauts, England. (457)

VĒLOS SARAKSTĪTIES

ar latvietēm līdz 30 g. v. Esmu vidēja auguma, stūrmanis uz zviedru kuģa D-Amerikas braucienos. Vēlama fotografija. Adr.: E. Kalējs, Francisko Munoz 3154 bis. apt., Montevideo, Urugvay. (458)

Latviešu daiļamatn. kooperatīva salons Eslingenā

piedāvā: koka, auduma, sudraba, ādas uc. izstrādājumus par mērenām cenām, kā arī pieņem pasūtinājumus.
Darbus izsūta arī uz pēcmaksu.
Salons pieņem arī daiļamatn. izstrādājumus komisijā.

Adrese: L. D. K. SALONAM, Zollbergstr. 1, ist. 52. (14a) Eslingen a./N. (463)

5 padomi abonentiem

1. Nemainiet pārstāvjus!
2. Maksājiet tikai laikrakstā izsludinātiem pārstāvjiem!
3. Nenokavējiet maksājumus!
4. Laikus paziņojiet adreses maiņu, minot arī veco adresi!
5. Rakstiet skaidri salasāmi! Tad Jūs laikrakstu saņemsit bez traucējumiem.

LCK apgāds LATVIJA

Staļina makšķere

Zvejot var dīķī vai ezerā tikai līdz zināmam laikam. Tad zivju vienkārši aptrūkst. To zina katrs makšķernieks. Šo atziņu ar gudru ziņu līgus gadus izmantoja arī Kremlis, par ēsmu izmezdams skaistus saukļus par „algu pēc nopelniem, par vienlīdzību un strādnieku paradīzi".

Vienu laiku ēsmiņai bija labi panākumi. Lētticīgais rietumnieks vēl nezināja, ka komūnismam nevar ticēt un ka Kremlis runā skaistus vārdus vienīgi tāpēc, lai aiz tiem noslēptu nesmukus darbus. Kad Maskavas deklarācijas vairs nevēlējās uzklausīt neviens rietumu valstsvīrs, makšķeri izmeta pats Josifs Visarionovičs Staļins, par ēsmu gudri izlietodams amerikāņu žurnālistu Kingsberiju Smisu. Nelaime izrādījās tikai viena un proti tā pati vecā tautas pasakas gudrība par ganu un vilku. Jo Staļins tikai solīja, bet solījumiem rietumos vairs neticēja. Aiz tiem nesekoja darbi.

Vēl gan neviens atklāti nav atzinis, bet, spriežot pēc karikatūrām amerikāņu laikrakstos, nesekmīga būs arī jaunā Kremļa ēsma ģenerālsekretāra Trigves Li personā. Šis druknais norvēģis, kas tika augstajā amatā Padomju savienības žēlastības dēļ, kad Maskava ar savu veto noraidīja daudz spēcīgākus rietumu politiķus, bija naīvi iedomājies, ka varēs kļūt par vienotāju lokeli austrumu un rietumu starpā. Viņa svētceļojumu uz Maskavu vispareizāk būtu nosaukt par jaunu Kanosu. To nepārprotami apliecināja arī ASV ārlietu ministrs Dīns Ečesons pag. trešdienas preses konferencē, atbildēdams uz Li jauno miera plānu un norādīdams, ka „Savienotajām valstīm un visām brīvām nācijām nav pieņemama Maskavas izspiešanas politika". Tas nozīmē, ka Vašingtona vismaz pagaidām nebūs ar mieru, lai Apvienotajās nācijās nacionālo Ķīnu aizstāj sarkanā Ķīna. Ja tās tā, tad veltīga bijusi Li ciemošanās Kremlī un Staļina veselības slavināšana. Bet par UN ģenerālsekretāra politiķa spējām spilgtu liecību nodod viņa divi kuriozās runas. Vienā Trigve Li apliecināja, ka miers pasaulē ir stabilāks nekā jebkad agrāk, bet divus mēnešus vēlāk bēdīgs atzinās, ka kaut kas jādara, lai izbeigtu saspīlējumu rietumu un austrumu starpā un paglābtu cilvēci no jauna posta.

Kremļa makšķerēm nekad nav bijis sekmju vienīgi ģenerāļa Mekartūra štābā Tokio. Vēl tad, kad Berlinē amerikāņi, angļi un franči ēda kaviāru ar krieviem, Mekartūrs bez kādām ceremonijām uzsita dūri uz galda un pateica padomju ģenerālim: „Noteicējs te esmu es!" Krievs, žvadzot medaļām un cāra uzplečiem zibot, atstāja sabiedroto kontrolpadomi, bet sirmais amerikāņu ģenerālis mierīgi turpināja iepazīstināt japāņus ar demokratiju un ķeizaru Hirohito no dieva dēla pataisīja par vienkāršu cilvēku. Sākumā japāņi gan tā pabailīgi meta skatus uz ķeizara pili, ko agrāk nedrīkstēja ne uzlūkot, bet pirms dažām dienām pat nebrīnījās, kad „dieva dēla meita" apprecējās ar vienkāršu ierēdni. 2065 gadus vecā Japānas valsts samierinājās arī ar to.

Un tad, kad skolās un sabiedriskās ēkās, koka tupelēm klabot, japāņi nodeva savas balsis parlamenta vēlēšanās, 70 gadus vecais ģenerālis Mekartūrs pārgrieza arī Staļina makšķeres auklu, izsludinādams ārpus likuma 24 Japānas komūnistu partijas centrālās komitejas locekļus. Dienu vēlāk tāds pats liktenis piemeklēja arī 17 komūnistu laikraksta Akahata redaktorus. Viņi bija uzdrošinājušies kritizēt Mekartūra rīkojumu un musināja tautu sacelties. Patiesībā komūnistu redaktorus ķēris pavisam vienīgs sods, un to laikam zina arī viņi paši. Cik gan savādi viss būtu norisinājies, ja šie biedri būtu atraduši sava maizes tēva valstībā un tad uzdrošinājušies kritizēt.

Ja Kremlim līdz šim nav bijis panākumu Japānā, tad par to jāpateicas vienīgi ģenerālim Mekartūram. Kādreiz japāņi viņu padzina no Filipīnām, bet aizejot ģenerālis pateica: „Es atgriezīšos!" Savu vārdu viņš turēja un atgriezās kā uzvarētājs. Pēc Japānas kapitulācijas, kad vēl nebija beigušas kūpēt atombumbas sagrautās Hirošimas un Nagasaki drupas, Mekartūrs deklarēja, ka Nipona valsti nekad nevaldīs sirpis un veseris. Nav iemesla šaubīties, ka ģenerālis Mekartūrs turēs arī šo solījumu, jo Japāna pēc Maotsetunga uzvarām Ķīna tagad kļuvusi par svarīgu Savienoto valstu bastionu.

Vēl vairāk šo pieņēmumu apliecina tas apstāklis, ka jau jūnijā uz Japānu pošas ASV aizsardzības ministrs Džonsons un ģenerālštāba priekšnieks ģenerālis Bredlijs. Nav domājams, ka šie abi amerikāņu valstsvīri, uz kuru pleciem gulstas atbildība ne vien par Savienoto valstu drošību, bet arī visas pasaules mieru, dotīes tālajā ceļā uz Tokio, lai aplūkotu japāņu tējas namiņus vai patērzētu ar ģenerāli Mekartūru.

B. Ķ.

Tulas kalējs vairs nerībinās laktu Berlinē

ATSAUKTS PADOMJU SEKTORA PILSĒTAS KOMANDANTS ĢEN. KOTIKOVS UN 3 CITI ĢENERĀĻI

Berline (D). — Treŝdien padomju kontrolkomisija Karlshorstā oficiāli paziņoja, ka savu posteni atstās Berlines padomju sektora pilsētas komandants ģen. Kotikovs, kā arī 3 citi ģenerāļi, kas vadīja kontrolcentru Brandenburgā, Saksijā un Tiringā. Ģenerāli Kotikovu aizstās civilierēdnis Sergejs Dengins. Paziņojumā tālāk minēts, ka Kotikovs dosies uz Maskavu, kur viņam paredzēts kāds cits atbildīgs postenis. Bez tam Padomju savienība apmēram par 25 proc. paredzējusi samazināt savas kontrolkomisijas personālu. Sniedzot šo informāciju, BBC piebilst, ka Kotikova aizsaukšana laikam nenozīmē krišanu nežēlastībā. Iespējams, ka Maskava vismaz ārēji grib atjaut lielāku ricības brīvību Austrumvācijas valdībai.

Ģenerālis Kotikovs savā amatā sabija 4 gadus. Pēc tam, kad darbību beidza sabiedroto kontrolkomisija, Kotikovs bija tas, kas dirigēja uzbrukumus Berlines pilsētas magistrātam, rikoja vācu strādnieku demonstrācijas un milēja sevi dēvēt par visas Berlines komandantu. Ārēji Kotikovs stipri atšķīrās no parastā padomju ģenerāļa tipa. Gaišo, viļņaino matu, zilo acu un gludās sejas dēļ viņu varēja noturēt arī par amerikāņu virsnieku. 1946. g. sākumā Kotikovs bija vēl krievu militārais gubernātors Saksijā. Citādi viņa pagātne bija tikpat neizdibināma kā visiem padomju ierēdņiem. Zināms vienīgi tas, ka Kotikovs dzimis 1902. gadā Tulas apkārtnē kā zemnieka dēls un sākumā bijis katlu kalējs. 1930. g. viņš beidzis Frunzes kara akadēmiju Maskavā un otra pasaules kara laikā piedalījies cīņās Volchovas frontē. Lai gan privātā dzīvē Kotikovs ir kaislīgs insektu kollekcionārs, viņš tomēr savā laikā nekādi nevarēja vienoties ar ģenerāli Hauliju par kartupeļu vaboļu apkarošanu, kas toreiz apsēda Berlīni.

Kotikovam lieli nopelni arī sociālistiskās vienības partijas (SED) izveidošanā. Vēsturē šis Berlines pilsētas komandants ieies nevis kā insektu kollekcionārs, bet berliniešu izbadinātājs. Viņa laikā Padomju savienība bloķēja visus pievedceļus uz Berlīni, un pat amerikāņi toreiz neticēja, ka varēs piegādāt pārtiku 3 milj. cilvēku gaisa ceļā. Bet gaisa tilts tomēr uzvarēja. Kad amerikāņu sektora pilsētas komandants ģen. Haulijs devās uz ASV, banketā viņš pierunāja Kotikovu izdzert 3 Martini kokteiļus, kuŗos ķiršu ogas vietā „aiz pārskatīšanās" bija ielikta olīve.

POLIJAS ARMIJAI MASKAVĀ IZSKOLOTS POĻITRUKS

Varšava (F). — BBC ziņo, ka Polijas valdība atsaukusi savu līdzšinējo sūtni Maskavā plkv. Marianu Naškovski. Viņš iecelts par poļu armijas politiskās audzināšanas vadītāju un paaugstināts par ģenerāli. Līdzšinējais politiskais vadītājs ģen. Ochata nozīmēts par poļu komūnistu partijas centrālkomitejas sekretāru un aizsardzības ministra vietnieku. Ģenerālis Ochata amatā stājās tikai š. g. janvārī. Komentējot šo informāciju, BBC piebilst, ka arī poļu armija tagad ieguvusi Maskavā izskolotu poļitruku. Ar līdzšinējo Ochatu Polijas aizsardzības ministrs, padomju maršals Rokosovskis laikam nebijis apmierināts.

ASV AR MIERU DOT LĪDZEKĻUS ŠŪMANA PLĀNAM

Parize (F). — Francijas informācijas ministrs trešdien paziņoja, ka konference par Šūmana plānu sāksies Parizē 20. jūnijā. Oficiālie uzaicinājumi uz konferenci piesūtīti Rietumvācijas federālajai valdībai, Italijai, Beļģijai, Holandei un Luksemburgai. Par apspriežu gaitu tekoši informēs arī Lielbritāniju, lai gan tā uz Parizi savu pārstāvi nesūtīs.

Politiskas aprindas Londonā izskaidro, ka britu valdība no savas puses ierosinās tā saucamo Etlija plānu, ko apspriedīs kabinets jau tuvākajās dienās. Pretēji Šūmana plānam tas būs sīkāk precizēts un detalizēts. Etlija plāns esot tīri techniski-saimnieciska vienošanās bez jebkādiem politiskiem priekšnosacījumiem. Starp citu tas paredz sadalīt Eiropas tirgus, rast ietaupījumus transporta izdevumos, nelaut darboties tādiem uzņēmumiem, kas nerentējas un noorganizēt reģionālu, nacionālu un starptautisku kuģniecību.

Svarīgajai konferencei, kuŗā 20. jūnijā 6 Eiropas valstis mēģinās vienoties par tēraudrūpniecības un ogļu kontroli, Savienotajās valstīs veltī lielu ievērību. Maršala plāna pilnvarnieks Herimens preses konferencē Vašingtonā trešdien paskaidroja, ka Savienotās valstis labprāt piešķirs līdzekļus no ERP fonda, ja to lūgs konferences dalībnieces.

Eiropu tagad...

(Turpinājums no 1. lpp.)

Par Bredlija iepriekšējās dienas deklarāciju, ka Rietumvācijas apbruņošana būtu svarīgs faktors Atlantika pakta aizsardzības sistēmā, trešdien preses konferencē runāja arī ārlietu ministrs Ečesons. Viņš norādīja, ka Savienotās valstis nav mainījušas savu viedokli par Vācijas atbruņošanu. Ārlietu ministrs konstatēja, ka ģen. Bredlijs runājis tikai no militārā viedokļa. Konferences turpinājumā Ečesons atbildēja arī uz UN ģenerālsekretāra Trigves Li ierosinātajiem 10 miera punktiem. „Li ir cienīgs saņemt atbalstu, un Savienotās valstis ar mieru pārbaudīt katru nopietnu priekšlikumu par Apvienoto nāciju darbības normālizēšanu," sacīja Ečesons. Ārlietu ministrs piebilda, ka normālajam darbam par traucēkli ir Ķīnas problēma. ASV ir gatavas pakļauties vairākuma lēmumam jebkurā Apvienoto nāciju komisijā, bet Padomju savienība boikotē UN un mēģina ar varu uzspiest savu politiku. Konferences beigās Ečesons paskaidroja, ka nav tādas burvju formulas, pēc kuŗas varētu atrisināt visas domstarpības. Vienīgā izeja būt stipriem, tad varbūt arī Maskava mainīs savas metodes.

RIETUMVĀCIJĀ ORGANIZĒ KOMJAUNIEŠU DEMONSTRĀCIJU

Berline (J). — Austrumvācijas komūnistu funkcionāri šonedēļ paziņojuši, ka patlaban FDJ vadība projektē rīkot „milzīgu komūnistiskās jaunatnes demonstrāciju" arī Rietumvācijas federātivajā republikā. Domājams, ka demonstrācijas galvenais mērķis būs aģitēt pret Šūmana plāna reālizāciju, kas pēc padomju kontrolēto propagandas aģentūru vērtējumā ir vislielākais drauds Maskavas „miera politikai". Erichs Honekers, kas vadīja vācu komjauniešu Vasarsvētku manifestāciju Berlines austrumu sektorā, tikko paziņojis presei, ka zilkreklaino jauniešu nākamā pulcēšanās notikšot Bonnas republikā. Honekers atteicies minēt gaidāmās demonstrācijas datumu vai vietu, bet piebildis vienīgi, ka FDJ uzsākusi jaunu vervēšanas akciju Rietumvācijas jauniešu vidū. Pagaidām no visiem 1,2 milj. vācu komjauniešu rietumu joslās dzīvo 70.000. Pēc Honekera apgalvojuma „brīvās vācu jaunatnes" locekļu skaits drīzumā pieaugšot līdz 2 miljoniem.

ARĪ KRIEVI GATAVO SAVU „ATLANTIKA PAKTU"

Londona (J). — Pēc United Press ziņām britu galvaspilsētas diplomātiskajās aprindās valda pārliecība, ka Padomju savienība jau tuvākajā nākotnē projektē noorganizēt sava veida „Atlantika pakta" savienību, ietilpinot tajā visas satelitvalstis. Londonā domā, ka PSRS augstākā padome, kas sanāks 12. jūnijā, izstrādās jaunu diplomātisku un militāru programmu, koordinējot Padomju savienības un pārējo austrumu bloka valstu bruņošanos un ārpolitiku. Poļitiskajā plāksnē vadību uzņemsies Molotovs, bet militārajā — Malenkovs. Šai sakarā iztulkojama arī padomju misiju atsaukšana no satelitvalstīm, Japānas un Slāmas, uzaicinot tās konsultāciju nolūkā ierasties Maskavā. Pēc britu novērotāju domām visas šīs akcijas gala mērķis esot Staļina iecerētā „Padomju savienoto valstu" nodibināšana.

Faruks un Narimana laulāsies Alpu piekājē

Ženēva (jj). — Karaļa Faruka un 17 g. v. ēģiptiešu skaistules Narimanas Sadekas laulības notiks tuvākajā laikā Šveicē, — par to pārliecināti visi ārzemju laikrakstu Ženēvas korespondenti. Avīznieki uzzinājuši, ka šajās dienās incognito Šveicē ieradies kāds augstāks Ēģiptes ierēdnis, kam Faruks uzdevis nopirkt vai noīrēt piemērotu māju savām laulībām. Ierēdnis sevišķi interesējoties par lepno 15 istabu villu Merimont, kas atrodas blakus beļģu karaļa Leopolda vasarnīcai Ženēvas ezera krastā ar lielisku skatu uz Alpu kalniem. Arī ēģiptiešu sūtniecības aprindās „pasprukusi" informācija, ka Faruks jau tuvākajā laikā ieradīsies Šveicē. Narimana, kuŗas romāns ar karali pirms pāris mēnešiem radīja sensāciju visā pasaulē, pašlaik uzturas Romā.

Vai jauni negaisa mākoņi pie Tito apvāršņa

Vīne (D). — Vācu raidītāji ziņo, ka pie Tito apvāršņa savelkas jauni, draudīgi mākoņi. Pēdējās dienās Vīnē saņemta informācija, ka Rumānijā un Ungārijā Padomju savienība atkal koncentrē karaspēka vienības. Tas varētu nozīmēt, ka Kremlis beidzot izšķīries reālizēt aprīlī kominforma sēdē Budapeštā pieņemtos lēmumus par Tito gāšanu ar ieroču palīdzību un iespējami ātru satelitvalstu apbruņošanu, lai tās varētu aktīvi piedalīties šai akcijā. Sākumā informācija par sarkanarmijas koncentrēšanu Balkānos neradīja nekādu ievērību, jo Maskava savus garnizonus pārvietoja jau arī agrāk. Izrādās tomēr, ka Ungārijā un Rumānijā tagad ieradušies pilnīgi jauni kontingenti tieši no Padomju savienības.

Par eventuālu akciju pret Tito liecina arī kāds cits apstāklis. Proti, pēc Kremļa norādījumiem tagad sākusies plaša tīrīšana Ungārijas, Rumānijas, Bulgārijas un Čechoslovakijas virsnieku saimē. Tā ievadīta ar saukli „atbrīvoties no šaubīgiem elementiem". Informētas aprindas rietumos domā, ka politbirojs vēlas pilnīgi pakļaut sev arī satelitvalstu armijas, tai pašā laikā tiekot vaļā no vecajiem virsniekiem. Eventuālas akcijas gadījumā pret Tito krievi tādā gadījumā varētu operācijās iesaistīt arī ungārus, rumāņus un bulgārus, nebaidīdamies, ka šīs armijas kļūst nepaklausīgas.

Tito bāž cietumā arī savus ģenerāļus

Belgrade (J). — Belgradē beidzies tiesas process pret 2 augstiem jugoslavu armijas virsniekiem, ko apvainoja spiegošanā un nodevībā. Otrdien tiesa pasludināja spriedumu, ka abi apsūdzētie — ģen. Petricevičs un plkv. Dapcevičs — katrs notiesāts ar 20 gadiem pārmācības namā. Belgrades process bija zīmīgs tai ziņā, ka tajā pirmo reizi kopš Jugoslavijas atšķelšanās no Padomju savienības satelītu bloka uz apsūdzēto sola bija novietoti iespaidīgi vīri, kuŗus tiesāja par Kremlim draudzīgu rīcību. Petriceviču un Dapceviču arestēja jau 1948. g., kad tie mēģināja izbēgt uz Rumāniju. Abi apsūdzētie tiesas gaitā nožēloja savus kādreizējos sakarus ar padomju militāratašeju Sidorovišu un apgalvoja, ka tai laikā nav izpratuši Padomju savienības naidīgo nostāju pret Jugoslaviju.

Vāciešiem varēs parakstīt arī starptautiskus līgumus

Bonna (E). — Sabiedroto augstā padome atļāvusi Bonnas valdībai turpmāk parakstīt līgumus par starptautiskiem tirdzniecības darījumiem. Rietumvācijas federālā valdība bez okupācijas varu starpniecības varēs ievadīt sarunas par starptautiskiem darījumiem. Pēc Rietumvācijas satversmes šīs tiesības dotas arī atsevišķo zemju valdībām. Sabiedroto augstā padome patur sev vienīgi tiesības 21 dienas laikā pateikt veto pret kādu līgumu, ja tas nesaskan ar okupācijas varas principiem.

Jaunais lēmums radījis plašu ievērību Rietumvācijas rūpnieku un tirgotāju aprindas. To silti apsveic arī Bonnā. Rietumu sabiedroto atļauja pašiem vāciešiem stāties sakaros ar ārzemju firmām un noņēmējiem nozīmē ne vien eksporta celšanu, bet arī visas vācu rūpniecības atdzīvināšanu.

Leopolda atceļs uz troni nav rozēm kaisīts

Brisele (F). — Ceturtdien Beļģijas pavaldonim princim Šarlam nodeva zvērestu jaunā beļģu valdība, kuŗā ieiet vienīgi kristīgi sociālās partijas ministri. Ministru prezidents preses pārstāvjiem izteicās, ka viņš jau tuvākā nākotnē ierosinās parlamentā grozīt 1945. gada likumu, kas aizliedza karalim Leopoldam atgriezties troni. Pret šo kristīgi sociālās partijas viedokli katēgoriski nostājas sociālisti. Ceturtdien publicētajā deklarācijā viņi solās visiem spēkiem cīnīties par to, lai karalis Leopolds neatgrieztos. Kā Beļģijā atrisināsies sarežģītais karaļa jautājums, tas pagaidām nav zināms. Kristīgi sociālajai partijai ir tikai 4 balsu vairākums parlamentā. Bet sociālisti šais vēlēšanās uz komūnistu un liberāļu rēķina ieguva 12 jaunus mandātus. Vai jaunā valdība, izmantojot niecīgo pārsvaru, tomēr mēģinās Leopoldu aicināt atpakaļ un kādas sekas tur var radīt Beļģijas sarežģītajā iekšpolitiskajā situācijā, tas šobrīd grūti nosakāms. Citur ziņas gan liecina, ka jau tagad sākusies gatavošanās Leopolda svinīgai sagaidīšanai. Tā vairākās žandarmērijas kazarmās Briselē un citās lielākajās pilsētās sākušies mēģinājumi parādēm un godu sardzēm.

DAŽOS VĀRDOS

6½ stundās uzcelta māja Santa Rozā, Kalifornijā. 120 strādnieku sākuši darbu plkst. 8 no rīta, un jau pēcpusdienā jaunajā piecistabu namā iekravājušies nākošie iedzīvotāji, atrodot priekšā pat iebūvētus ledusskapjus un televizijas aparātu.

Atombumbas golfa spēlei izgudrotas ASV, ziņo New York Herald Tribune. Tās ir parastās golfa bumbiņas, kuŗās ievietots nedaudz radioaktīvu vielu. Ja spēlējot šāda bumbiņa pazūd, to viegli atrast ar Geigera aparāta palīdzību.

Zviedrijas iedzīvotāju skaits pēc tikko publicētajiem pēdējās tautas skaitīšanas rezultātiem ir 6.986.181. Salīdzinājumā tas tomēr ir par 10 proc. mazāks nekā vienas pašas Ņujorkas pilsētas iedzīvotāju skaits.

Amerikas Balss raidījumus Ziemeļeiropai, Balkānu valstīm un Tuvajiem austrumiem drīzumā sāks pārraidīt jauna, ļoti spēcīga radiostacija Tanžērā, kuŗas būve uzsākta pirms gada un tagad tuvojas nobeigumam.

Pastnieki Čechoslovakijā apgādāti īpašām piezīmīcām, kuŗās viņiem jāatzīmē to personu vārdi un adreses, kas nosūta vai saņem pastu no rietumvalstīm. Policija ik mēnesi savāc šīs piezīmju grāmatiņas kontrolei.

Islama ticībā, pēc pašas izteikumiem, laikam drīz pāriešot Ali Chana kundze, bij. Rita Haivorte. Pēc persiešu princeses Fatimas laulībām Parizē Chana kundze paskaidrojusi, ka esot pietiekami studējusi Muhameda mācību.

Moriss Ševaljē tēlošot galveno lomu amerikāņu ražotā filmā par savu dzīvi, kaut gan jau vairākkārt bija pieteicis savu galīgo aiziešanu no sabiedriskās dzīves.

Radioraidījumu par latviešiem šajās dienās angļu valodā sniedza Vatikāna raidītājs, pieminot latviešu svētceļnieku grupas ierašanos Romā un gleznas pasniegšanu pāvestam.

13.766.000 iedzīvotāju pašlaik ir Kanadā, — paziņojis valsts statistikas birojs.

170 logi izsisti nedējas laikā kādā Toronto priekšpilsētā. Vainīgie izrādījušies vairāki 10 līdz 15 g. veci zēni.

Jauni DP nupat radušies Austrālijā sakarā ar komūnistu partijas aizliegumu. Personas, ko šai zemē izziņos par komūnistiem, sauksies „declared persons", saīsinājumā — DP.

258 gadus ilgs kara stāvoklis šajās dienās beidzies Anglijā starp divām senām dzimtām — Kembeliem un Mekdonaldiem. „Karš" sācies 1692. gadā, kam Kembeli noslepkavojuši 38 Mekdonaldu dzimtas locekļus. Samierināšanās notikusi kādā angļu kara veterānu sanāksmē, kur pēdējie un vienīgie dzīvie abu dzimtu pārstāvji beidzot draudzīgi sadevušies rokām.

Ar ciankāliju saindēts 20 jūdžu garš kanāls Tiptonā, Anglijā. Lielāku indes daudzumu no kādas turienes ķīmiskās fabrikas nozaguši un kanāla ūdeni iemetuši 3 zēni. Pēc speciālistu domām kanālis paliks saindēts līdz 1957. gadam.

Greizsirdības dēļ matus nogriezusi amerikāņu seržanta Vola sieva 25 g. v. lietuvietei Kerviskaitei, iepriekš ievilinot to savā dzīvoklī un aizslēgusi muti. Amerikānietei par šo nodarījumu būs jāatbild Frankfurtes tiesā.

Padomju aviācija, kuŗas skaitā ietilpst arī vismodernākie turbo iznīcinātāji, pēdējā laikā manīti Ķīnā. Kāds amerikāņu diplomāts ziņojis uz Vašingtonu, ka krievu gaisa spēki laikam piedalījušies Formozas ofensīvā. Sanhajas tuvumā viņi novērojuši 11 padomju turbo iznīcinātājus.

Vispārēju miera konferenci ASV valdību uzaicinājis sasaukt pazīstamais vācu rakstnieks un Nobeļa prēmijas laureāts Tomass Manns. Šīs konferences uzdevumos ietilpšot aukstā kara izbeigšana un līdzekļu atrašana pasaules miera finansēšanai.

Austrāliešu divmotorīgo transporta lidmašīnu eskadrilas ar visu personālu jau tuvākā nākotnē dosies uz Malaju, lai nodrošinātu armijas apgādi, paziņoja ministru prezidents Menzijs. Austrālijas aviācija dodas uz turieni pēc britu valdības lūguma. Austrāliešu lidlauku apskalpe turpmāk rūpēsies arī par britu aviāciju Malajā.

14 līdzinātāju vārdus amerikāņu drošības policijai šīnīs dienās paziņojis notiesātais britu atompētnieks Dr. Fuks. Viņš iesniedzis Ipašu sarakstu par tām personām, kas bijušas starpnieki atomu noslēpuma nodošanā Padomju savienībai.

Anglijas iekšlietu ministru Īdu (Ēdu) Londonas politiskās aprindas min par varbūtējo ārlietu ministra Bevina pēcnieku, ja pēdējais vājās veselības dēļ būtu spiests atkāpties.

Jeruzalemē nogalināts UN starpnieks Palestīnā grāfa Bernadota ģimenei Izraēlas valdība nolēmusi izmaksāt 54.000 dolārus; bez tam pati UN organizācija arī saņems 3000 dol.

25.000—40.000 kara lidmašīnu gadā rāpot Padomju savienība un tās satelītvalstis, izteicies britu lidmašīnu fabrikants Feirijs.

Jaunus urāna slāņus, kas esot trīsreiz lielāki par krājumiem Auē, Erca kalnājos, padomju sabiedrība Wismuth-AG sākusi izmantot Kachites apkaimē Tiringijā.

Padomju savienība atstājusi arī Apvienoto nāciju starptautisko tiesību komiteju pēc tam, kad tā noraidīja priekšlikumu par nacionālās Ķīnas izraidīšanu.

Aiz prieka par šitu peldi nomiris kāds Parizes ubags, kas ievests slimnīcā. Vannā sēžot viņš paguvis vienīgi izsaukties: „Ak, cik debešķīgi!"

Par Rietumvācijas uzņemšanu UN izteikusies Eleonora Rūzvelte, kas teikusi runu Oslo sakarā ar pieminekļa atklāšanu nelaikļim prezidentam.

Divi gadi cietumā piespriesti komūnistu laikrakstam Hamburger Volkszeitung atbildīgajam redaktoram par Hamburgas lielvecākā Brauera jaunprātīgu apvainošanu kādā rakstā.

Uzraudzīt dievkalpojumus Austrumvācijas valdība uzdevusi tautas policijai, kas ierodas dievnamos civilos tērpos. Rīkojumā teikts, ka tas darīts „valsts drošības dēļ".

Amerikāņu divmotorīgā pasažieru lidmašīna, kas ar 62 strādniekiem atradusies ceļā no Portorikas uz Ziemeļkarolinas štatu, avarējusi 450 km attālumā no Floridas piekrastes. 38 pasažierus izglābis kāds ASV iznīcinātājs. Glābšanas darbus turpina 30 lidmašīnas un neskaitāmi kuģi.

Sabotaža uz angļu aviācijas bazes kuģa

Londona (lv). — Uz angļu aviācijas bazes kuģa Illustrious atrastas trīs degošas signālpatronas. Eksplozija kuģa telpās līdz ar to vēl laikus novērsta. Patronas uzietas 1. maijā, kuģim atrodoties braucienā uz Liverpuli. Citu goda viesu starpā šai braucienā piedalījās arī admirālitātes pirmais lords vikonts Halls. Skotlendjarda un slepenā dienesta ierēdņi pašreiz nopratina visas privātpersonas, kas dažas dienas pirms brauciena bijušas uz kuģa.